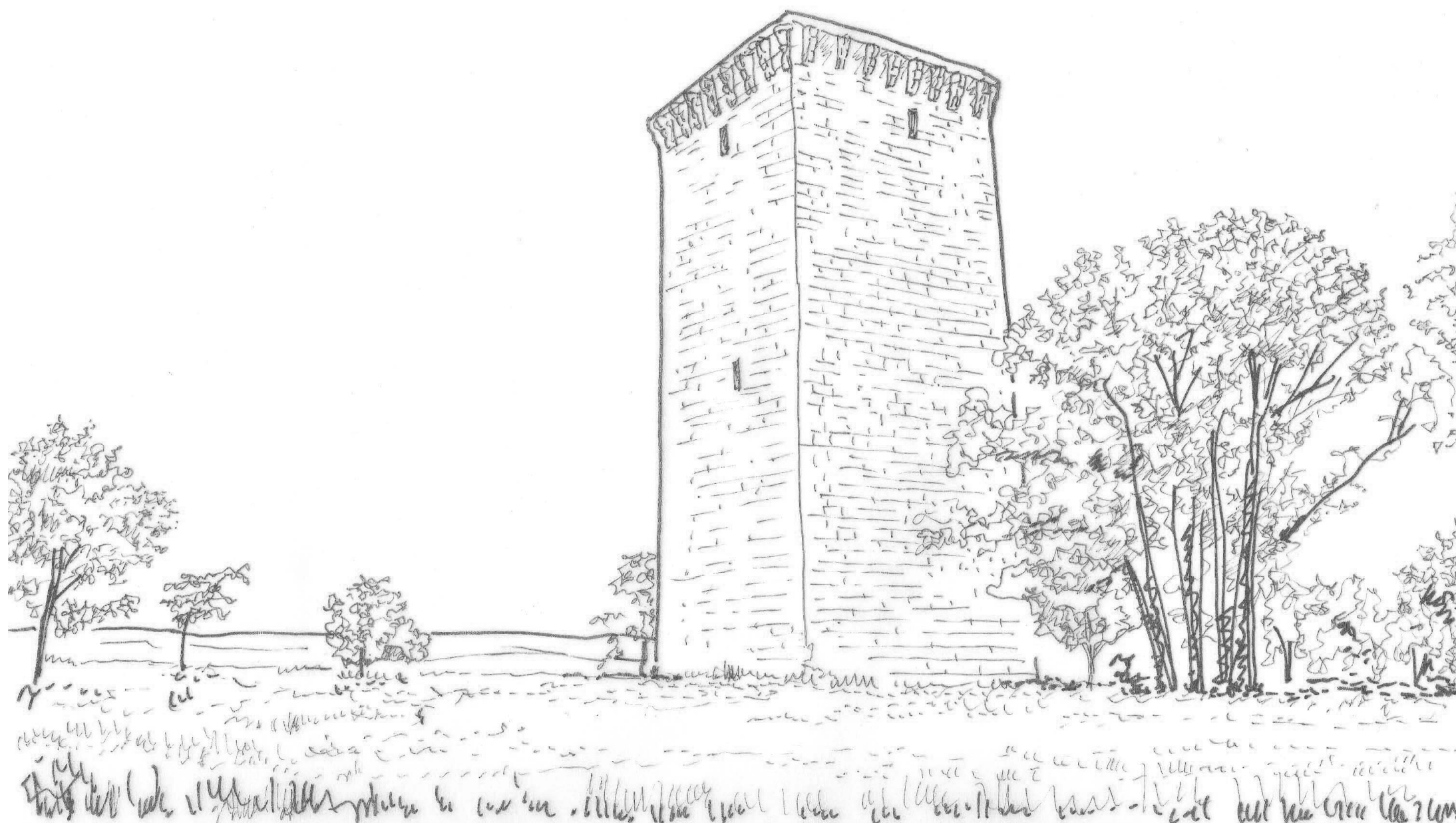

DOCUMENTO AMBIENTAL ESTRATÉXICO

CARPETA 07. AAE

BORRADOR do Plan Básico Municipal do Concello de Porqueira

Maio 2020

A redacción do presente documento desenvolveuse polo equipo adxudicatario González-Cebrián e colaboradores:

José González-Cebrián Tello. Dr. Arquitecto

Joaquín Sabaté Bel. Dr. Arquitecto

Luis Miguel Ferreira Villar. Arquitecto

Jorge Rodríguez Álvarez. Dr Arquitecto

Hildegard Glez-Cebrián Fdez-Caleya. Arquitecta

María Paz Sangiao. Arquitecta

Julia Corominas Castiñeiras. Ambientóloga

Por parte da Dirección Xeral de Urbanismo da Xunta de Galicia teñen participado ao longo do proceso:

Encarnación Rivas Díaz. Directora Xeral de Urbanismo

Eduardo Sobrino Rodríguez. Subdirector Xeral de Urbanismo

Belén Picos García. Xefa Servizo Planificación Urbanística I

ÍNDICE

DOCUMENTO AMBIENTAL ESTRATÉGICO

	Páxina
1. INTRODUCCIÓN	3
2. MOTIVACIÓN DA APLICACIÓN DO PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN AMBIENTAL SIMPLIFICADA ..	4
3. OBXECTIVOS DO PLAN	4
4. ALCANCE E CONTIDO DO PLAN E DAS ALTERNATIVAS CONSIDERADAS	5
4.1. ALCANCE E CONTIDO DO PLAN	5
4.2. ALTERNATIVAS CONSIDERADAS	6
5. CARACTERÍSTICAS DA SITUACIÓN DO MEDIO	7
5.1. LOCALIZACIÓN	7
5.2. CARACTERIZACIÓN DO MEDIO FÍSICO NATURAL	8
5.3. INFRAESTRUTURAS E SERVIZOS	24
6. MOTIVACIÓN DA ESCOLLA ENTRE AS ALTERNATIVAS SELECCIONADAS	27
7. DESENVOLVEMENTO PREVISIBLE DO PLAN	31
8. EFECTOS AMBIENTAIS PREVISIBLES	31
9. EFECTOS PREVISIBLES SOBRE OS PLANS SECTORIAIS E TERRITORIAIS CONCORRENTES	33
10. MEDIDAS PREVISTAS PARA PREVIR, REDUCIR E CORRIXIR EFECTOS NEGATIVOS NO MEDIO	35
11. SEGUIMENTO AMBIENTAL DO PLAN	37

1. INTRODUCCIÓN

O presente Plan Básico Municipal (PBM) para o concello de Porqueira foi adxudicado ao equipo redactor González-Cebrián e colaboradores como resultado do concurso convocado pola Consellaría de Medio Ambiente, Territorio e Vivenda (CMATV) da Xunta de Galicia para o desenvolvemento, nese concello, do Plan Básico Autonómico (PBA) e formando parte do primeiro grupo de 8 concellos das provincias de Lugo e Ourense que saíron a licitación.

O PBA foi aprobado polo Decreto 83/2018 do 26 de xullo, coa finalidade de complementar o novo marco urbanístico co que, a Xunta de Galicia, pretende promover unha ordenación racional e sustentable do territorio. Nese sentido, o PBA vai constituírse como unha documentación de referencia e actualizada para calquera posterior elaboración dos plans xerais de ordenación municipal e, fundamentalmente, ven ser un avance respecto do desenvolvemento dos Plans Básicos Municipais naqueles concellos de menos de 5.000 habitantes que non contén con planeamento urbanístico, como é o caso.

A redacción do PBM ven subordinada, polo tanto, ás determinacións previas contidas no Plan Básico Autonómico, tanto no referido ás afeccións que inciden nas correspondentes clasificacións e categorizacións dos solos, como respecto das ordenanzas básicas de edificación, e constitúe unha figura de planeamento que, a partir desas determinacións, achégase ao detalle da ordenación territorial do concello.

O concello de Porqueira, cunha extensión de 43,4 km² e poboación que non chega siquera, a día de hoxe, aos 1.000 habitantes (830 segundo datos do Instituto Galego de Estatística para o ano 2018), sitúase ao suroeste da provincia de Ourense, afastado dos grandes eixos de vertebración territorial e cunhas características demográficas e socioeconómicas bastante comúns respecto de boa parte da Galicia rural máis interior, carecendo actualmente de ningún tipo de figura de planeamento urbanístico municipal. Situado na comarca da Limia e delimitado, no seu sector meridional, polas elevacións máis avanzadas das serras da Pena e Larouco, de non ser pola súa relación territorial respecto da veiga ou depresión dese río, que desenvolve a canle do desaugadoiro da antiga Lagoa de Antela, podería ser considerado, tendo en conta o seu medio físico (con todo o seu ámbito comprendido entre os 600 e 1000 m. de altitude, aproximadamente) como un característico municipio galego de transición ou media montaña.

A desecación da Lagoa de Antela, aló a finais dos anos cincuenta do século pasado, despois dunha serie de proxectos previos en tal sentido, e a conseguinte rectificación do desaugadoiro natural formado polo curso do Limia como canle de drenaxe dese antigo humidal, ou a magnitude da transformación posterior dos solos agrarios de veiga, mediante a sucesión de porcesos de concentración parcelaria que acadan, nesta comarca, favorecidos polo relevo chaira do terreo, unha magnitude superficial moi considerable (e que seguen a desenvolverse a día de hoxe para o territorio que se sitúa ao sur da estrada OU-301, agás no caso da parroquia de Sobreganade, na que xa se produciu semellante proceso de concentración agraria, e que se atopa, para ese contorno meridional do concello, aínda sen formalizar definitivamente, denominándose "Proposta de ordenación de cultivos agrícolas e forestais da zona de concentración parcelaria Porqueira II), van ser parte dos sinais de identidade do territorio do concello nos nosos días, con todas as consecuencias que iso conleva, incluíndo tanto un certo mantemento da base agraria da súa estrutura económica, como unha notable transformación paisaxística e medioambiental de terras modeladas pola man do home para a agropecuaria tradicional durante séculos.

Tamén como en moitos outros casos de concellos menores da Galicia máis interior, onde non se teñen producido desenvolvementos urbanos significativos, o concello de Porqueira acumula un grande retraso no que se refire á súa experiencia na aplicación de calquera tipo de documentación de carácter urbanístico centrada na ordenación a escala municipal, non tendo acadado a aprobación definitiva de ningunha figura deste tipo de planeamento con anterioridade, aínda cando tivera encetado a redacción dun Plan Xeral de Ordenación Municipal, levado a tramitación ambiental no ano 2010. Por tratarse, ademais, dun concello cun reducido

desenvolvemento residencial nas épocas máis recentes (decrecemento poboacional) soamente precisou da tramitación de tres expedientes de delimitación de solo de núcleo rural. Destes tres expedientes tramitados, para os asentamentos de Fontemoura, O Toxal e San Lourenzo, soamente este último foi sancionado coa aprobación definitiva, en tanto que os outros dous non chegaron a rematar a tramitación, en particular, no caso do Toxal, por conter o expediente erros importantes no tocante á consideración da parcela mínima edificable (en relación co cálculo e cumprimento do grao de consolidación do 50% para o solo de núcleo rural tradicional) e por deficiencias respecto á relación do núcleo, tal e como foi delimitado na tramitación ambiental, coa lexislación de augas.

Non acontece o mesmo cos concellos estremeiros, dos que soamente Os Blancos aínda non acadou a aprobación definitiva dunha figura específica de planeamento a escala municipal. O concello de Bande (Normas Subsidiarias Municipais do ano 1987) ten un planeamento xa obsoleto respecto do que se requiría na posterior Lei 1/1997 do Solo de Galicia, conforme coa que foi aprobado o Proxecto de Ordenación do Medio Rural do concello de Calvos de Randín no que, a súa antigüidade ven suplida polo rigoroso do tratamento do territorio rural e o cartografiado dos núcleos. Os outros tres concellos estremeiros, contan con Plans Xerais redactados ao abeiro da anterior lexislación urbanística autonómica (Lei 9/2002 de Ordenación Urbanística e Protección do Medio Rural de Galicia) como é o caso de Xinzo de Limia (PXOM do ano 2003) e, nos casos de Rairiz de Veiga ou Muíños, os de máis recente aprobación, tamén adaptados á modificación 15/2004 desa Lei 9/2002 (Rairiz de Veiga, PXOM do 2010 e Muíños PXOM de 2012).

A demografía do municipio de Porqueira, que chegou ter 3.127 habitantes no ano 1940 (nunha traxectoria que, desde principios do século XX, con 3.058 habitantes en 1900, viña sendo case que estacionaria, malia a procesos de emigración naquela altura menos relevantes) iniciou, a partir desa metade do pasado século e, coincidindo coa creba definitiva da agropecuaria tradicional como única actividade de subsistencia para a poboación rural, unha progresión descendente de mingua poboacional, ata situar o seu volume demográfico en pouco máis dunha cuarta parte do que tiña nos anos corenta da pasada centuria. A magnitude dos procesos migratorios cara ao exterior, encetados nun período dunha grande precariedade económica para a vida no agro, e mesmo o retorno de parte deses emigrados como poboación xa avellentada cando deciden reinstalarse perto do lugar do seu nacemento, é agora un feito marcante da fisonomía do medio rural do concello.

Non tanto a edificación en ruína (que tamén recolle un número importante de casos no concello (cunha desigual distribución segundo a tipoloxía de cada asentamento e a súa relación de proximidade coa estrada OU-301, como eixo vertebrador, ou co concello de Xinzo, como cabeceira comarcal) senón, en maior medida, as edificacións abandonadas, constitúen un dos aspectos máis relevantes na imaxe de case que todos os asentamentos e, aínda con maior impacto visual naqueles que se atopan nunha localización máis periférica ou que teñen unha dimensión máis cativa.

Esta circunstancia, unida ás conclusións que poden tirarse dunha gráfica da pirámide de poboación actual, a xeito de triángulo invertido, co maior número de moradores comprendidos na franxa superior e, en particular, no grupo de idade de 85 anos ou máis, pode ser un lastre de cara ao futuro ou, polo contrario, abrir un abano de oportunidades mediante unha boa xestión do presente planeamento. De inicio, todas estas características teñen traído ata nós un conxunto de asentamentos rurais de tipoloxías compactas, como eran aló polos pasados corenta, cando o crecemento en diseminado aínda non se tiña producido, cunha arquitectura tradicional que, por mor do abandono, mantén a imaxe (agás no caso das vivendas que seguiron en uso e se sometieron a grandes transformación para manter o seu valor de habitabilidade) conserva a xenuína integración no medio e un interese ambiental evidente, cunha xeomorfoloxía tamén marcante e que acumula valores paisaxísticos e naturais dunha notable singularidade e cun patrimonio cultural ou etnográfico senlleiro, conformando un concello eminentemente rural no que se manteñen factores ambientais que, noutras áreas de Galicia xa teñen sido perturbados, son circunstancias que, no seu conxunto, van guiar as determinacións do presente PBM, coa finalidade de que, o planeamento, constitúa un apoio para a recuperación do interese de habitar Porqueira e, dese xeito, fixar poboación nun contorno no que, o presente planeamento, procura manter a calidade ambiental e a sustentabilidade deste característico medio rural.

2. MOTIVACIÓN DA APLICACIÓN DO PROCEDEMENTO DE AAE SIMPLIFICADA

Tras da aprobación e a entrada en vigor (o 19 de marzo do 2016) da Lei do Solo de Galicia 2/2016 do 10 de febreiro, veñen de introducirse as figuras do Plan Básico Autonómico e do Plan Básico Municipal, coa finalidade de que todos aqueles concellos que carecen aínda de Plan Xeral e, en particular, aqueles que, pola súa dimensión poboacional, estrutura rural e, habitualmente, unha marcante incapacidade de ter elaborado ningún tipo de figura de ordenación para todo o territorio municipal, poidan contar cun instrumento básico ou elemental de ordeación urbanística que lles asegure unha certa planificación de futuro e, sobre todo, lles aporte a seguridade xurídica para as actuacións urbanísticas no seu territorio.

Coa entrada en vigor da Lei 21/2013 do 9 de Decembro de ámbito estatal ("Ley de evaluación ambiental") pasan a distinguirse dous tipos de Avaliación Ambiental Estratéxica: Ordinaria e Simplificada. Conforme co que ven expresado no artigo 6 punto 2, serán obxecto duna avaliación ambiental estratéxica simplificada as modificacións menores dos plans e programas que esa lei menciona no punto 1 dese mesmo artigo.

Hai que ter en conta, tal e como se desprende do que se recolle no presente Documento Ambiental Estratéxico, que o Plan Básico Municipal de Porqueira non é senón a definición e interpretación, en detalle, descendendo á escala municipal, das determinacións e afeccións aprobadas polo Plan Básico Autonómico para ese ámbito, non introducindo modificacións que afecten a zonas naturais protexidas. O Plan procede a unha definición e categorización do territorio que enmarca os asentamentos de poboación existentes como solos rústicos de protección, segundo as categorías que derivan das afeccións definidas no PBA e as que resultan da análise ambiental específica do propio concello, sen menoscabar esas determinacións previas do planeamento de rango superior. En calquera caso, polo seu nivel de detalle, o Plan Básico Municipal de Porqueira, introduce clasificacións do solo moito máis coherentes coa realidade física e ambiental do territorio municipal, a partir dese descenso á unha escala de detalle, polo que habería que entender que non se establecen novos criterios respecto dos xa establecidos polo Plan Básico Autonómico.

As delimitacións e clasificacións de solo dos núcleos rurais recoñecen a consolidación histórica dos mesmos e os mínimos crecementos exteriores xa materializados no seu contorno, trocando o anterior desenvolvemento desregulado nun reforzo da estrutura concentrada das agregacións rurais tradicionais, favorecendo a rehabilitación da edificación existente antes que as expansións lineares que, de seguirse a producir, reclamarían maiores inversións en dotacións e servizos urbanísticos e redundarían nunha menor sustentabilidade ambiental dos asentamentos de poboación existentes.

O complemento do planeamento cunha normativa da edificación atenta ás especificidades da construción tradicional do lugar e centrada na visibilización da formulación de alternativas paliativas respecto do habitual deterioro da imaxe dunha paisaxe rural que detentaba valores evidentes (expresión gráfica das ordenanzas como instrumento que da visibilidade a outras opcións de formalización máis acaídas das que, polo común son habituais) procura, co decorrer do tempo e a medida que vaia sendo aplicada, mellorar o medio construído indo máis alá dunha expresión de ordenanzas xenéricas e de ambigua interpretación.

Non se modifica a estrutura xeral e orgánica do territorio aportada polo PBA, senón que se trata de definir unha ordenación e normativa máis pormenorizadas para as delimitacións e clasificacións do solo que derivan do mesmo, sempre en aplicación dese planeamento de rango superior.

Todo o conxunto das determinacións do Plan Básico Municipal van encamiñadas á protección e valorización do medio ambiente e da paisaxe rural preexistente, potenciando accións de mellora a partir de medidas como a propia protección dos solos rústicos nas súas distintas categorías (derivando das establecidas no Plan Básico Autonómico e que, no caso de Porqueira, inclúe unha vasta superficie territorial sobre a que se desenvolveron procesos de concentración parcelaria) a identificación e protección do patrimonio rural, a delimitación precisa dos núcleos de poboación (limitando o anterior crecemento indiscriminado ao longo do viario) ou a definición dunhas ordenanzas que desboten certo tipo de intervencións na edificación que teñen provocado un evidente deterioro.

O Plan Básico Municipal do concello de Porqueira incorpora proteccións do patrimonio ambiental e etnográfico para moitos máis elementos ou espazos que os recoñecidos no Plan Básico Autonómico para ese ámbito municipal, supoñendo unha meirande salvagarda dos valores do medio rural.

Deste xeito, considerado todo o exposto, a selección do procedemento simplificado para a Avaliación Ambiental Estratéxica (AAE), viría xustificada tanto polo carácter de poder ser considerada unha modificación menor do Plan Básico Autonómico que se desenvolve, tal e como queda recollido no artigo 6 da Lei 21/2013, como por non introducir actuacións que signifiquen unha transformación do territorio nen dos valores ambientais que este posúe.

Tendo en conta que o presente Plan Básico Municipal non é senón unha figura de desenvolvemento do Plan Básico Autonómico que xa, no seu momento, pasou a correspondente tramitación ambiental, e que ten un carácter fundamental de protección e mellora do medio rural do municipio, tal como se desprende do exposto no presente documento, non se agardan efectos ambientais significativos de acordo cos criterios establecidos na Lei 21/2013 de avaliación ambiental.

Ademais, e como motivación fundamental, a todas estas circunstancias, que de por elas mesmas, xustificarian a motivación do procedemento de avaliación ambiental simplificada, xúntase o feito de que o artigo 64.2 da Lei 2/2016 do Solo de Galicia determina que con carácter previo á aprobación inicial dos plans básicos municipais, a persoa titular da consellaría competente en materia de urbanismo remitirá ao órgano ambiental a solicitude de inicio da avaliación ambiental estratéxica simplificada, achegando o borrador do plan e o Documento Ambiental Estratéxico (DAE) co contido establecido na lexislación vixente. En consecuencia, á marxe dos feitos descritos, a aplicación do procedemento de avaliación ambiental estratéxica simplificada está motivada polo propio cumprimento do artigo 64.2 da LSG na que se establece tal procedemento para a figura dos plans básicos municipais.

Como resultado das consultas ás administracións públicas afectadas e ás persoas interesadas, que deberán pronunciarse no prazo de dous meses, o órgano ambiental emitirá un informe no que se determinará se o presente planeamento ten ou non efectos negativos no medio, de xeito que, de non preverse efectos significativos, o plan poderá aprobarse nos termos que o propio informe estableza.

3. OBXECTIVOS DO PLAN

Coa aprobación do Plan Básico Autonómico (PBA) formulado pola Consellaría de Medio Ambiente e Ordenación do Territorio ao abeiro do determinado nos artigos 40 e 50 da Lei 2/2016 do Solo de Galicia, así como os artigos 90 e seguintes do seu Regulamento (RLSG), establécese un novo marco de actuación que vai permitir a ordenación dos concellos galegos de menos de 5.000 habitantes que non contan con planeamento urbanístico a escala municipal, substituíndo ás xa desfasadas Normas Subsidiarias e Complementarias de Planeamento Provinciais (NSPP) do ano 1991.

O Plan Básico Autonómico formúlase como paso previo cara á redacción dos correspondentes Plans Básicos Municipais (PBM) para todos eses concellos menores nos que, con anterioridade á formulación do PBA, viña rexendo a Disposición Transitoria Primeira da Lei 2/2016 do Solo de Galicia que, no seu apartado 4, establecía que, nos municipios sen planeamento xeral, aplicárase o réxime do solo rústico.

Tanto as Normas Subsidiarias Provinciais (NSPP) como, agora, o Plan Básico Autonómico (PBA) constituiron unha alternativa, fronte a unha carencia ou desfase temporal dos planeamentos municipais, que asegurase un marco de ordenación e de seguridade xurídica supramunicipal, nas actuacións sobre o territorio, para un importante número de concellos da Galicia interior que polo seu propio carácter predominantemente rural e as súas condicións intrínsecas, non foron quen de asumir a formulación dun Plan Xeral tal e como lles viñan esixindo as sucesivas actualizacións do marco legal urbanístico de rango autonómico.

Aínda así, o PBA, como anteriormente tiña acontecido coas NSPP, incorpora as determinacións derivadas do planeamento supramunicipal e das distintas regulacións e afeccións sectoriais concurrentes, a nivel xeral, pero non pode asumir o detalle propio dunha análise territorial máis específica e centrada, exclusivamente, no ámbito municipal específico en cada caso para o caso da delimitación e categorización dos núcleos rurais existentes que, no planeamento básico autonómico, soamente son recoñecidos como asentamentos de poboación a partir dos que se recollen no Nomenclátor do INE.

No desenvolvemento do PBA, o presente Plan Básico Municipal ten como obxectivo xeral establecer un uso racional do territorio, así como a protección dos seus valores naturais e patrimoniais, recoñecendo a consolidación e o carácter agregado dos asentamentos de poboación existentes e protexendo eses valores culturais ou naturais do concello, freando as tendencias máis recentes de dispersión da urbanización e crecemento en diseminado, primando a rehabilitación e recuperación da edificación tradicional existente fronte ás actuacións de nova construción illada e procurando un desenvolvemento harmónico e sustentábel.

A consecución deste obxectivo xeral vai fundamentarse na procura da conxunción dunha serie de obxectivos específicos que non son senón os que se corresponden coas determinacións que, conforme co establecido na Lei 2/2016 debe conter o Plan Básico Municipal e a partir das regras ou instrucións que, para a súa redacción, ven establecendo a Consellaría de Medio Ambiente, Territorio e Vivenda:

- A delimitación e categorización do solo dos núcleos rurais existentes cunha ordenación equivalente á propia do planeamento municipal de carácter xeral, fortalecendo a antiga estrutura territorial fundamentada na parroquia como unidade de organización e favorecendo a configuración concentrada ou compacta dos asentamentos tradicionais, que reflicte unha integración orgánica no medio físico, evitando a dispersión e as expansións inconexas, restrinxindo os crecementsos residenciais case que aleatorios que, polo común, veñen aproveitando os novos lotes da concentración parcelaria e que rematan por tirar dos núcleos cara ao exterior seguindo o viario de comunicación.
- A delimitación e categorización do solo rústico derivando das afeccións contidas polo Plan Básico Autonómico e conforme coas distintas normativas sectoriais, para protexer os valores do territorio a partir da aplicación dunha normativa de regulación de usos e actividades conforme con cada categoría de solo, favorecendo un desenvolvemento diversificado e sustentábel, arraigado nas potencialidades e valores ambientais do propio concello. Esta sustentabilidade do planeamento fundamentarase nunha ordenación que míngua os impactos ambientais, reduce ao mínimo o consumo de recursos e contribúe a loitar contra o cambio climático, procurando que ese novo marco ambiental permita fixar poboación fronte á dinámica actual de abandono e regresión demográfica.
- A regulación dos usos e actividades urbanísticas mediante o establecemento dunha normativa e ordenanzas da edificación e uso do solo que, en aplicación das correspondentes do PBA que sexan de aplicación, determinen unha regulación, sinxela e graficamente evidente (ordenanzas gráficas indicando exemplos e alternativas de formalización), coa finalidade de recuperar o fío perdido entre os valores da construción tradicional e o distanciamento formal, respecto das mesmas, da nova edificación ou das habituais reformas das antigas construcións.
- A definición do trazado da rede viaria actualmente existente e a sinalización das súas aliñacións para regular os usos e actividades no seu contorno de acordo coa normativa deste planeamento.
- A catalogación e inventariado do patrimonio histórico, arquitectónico ou etnográfico do concello como garantía de preservación dos valores identitarios do municipio para, dese xeito, manter o seu atractivo e carácter diferenciado.

4. ALCANCE E CONTIDO DO PLAN E DAS ALTERNATIVAS CONSIDERADAS

Como figura de planeamento que desenvolve o Plan Básico Autonómico, o PBM ven dar resposta ás súas determinacións descendendo ao detalle territorial do concello de Porqueira para acadar unha ordenación sustentábel e adaptada á lexislación vixente en municipios, como este, que carecendo de Plan Xeral de Ordenación Municipal, teñen menos de 5.000 habitantes.

Trátase sempre, polo tanto, de concellos carentes de tensións urbanísticas reseñables, nos que, en ocasións, como é o caso de Porqueira, non houbo nunca unha figura de planeamento para o ámbito do concello, mais que precisan dotar da imprescindible seguridade e garantías xurídicas ás intervencións de ordenación ou edificación.

4.1. ALCANCE E CONTIDO DO PBM

O alcance dos efectos previsibles do presente PBM é o do termo municipal da Porqueira, que comprende unha superficie total de 4.340 ha. (43,4 km²) localizada na parte central do extremo occidental da comarca da Limia (ou Alta Limia) contando, conforme cos datos do censo do ano 2018, cunha poboación de 830 habitantes. Pola súa dimensión sitúase dentro do abano dos concellos de tamaño medio-baixo, ocupando, por razón da superficie, o lugar 239 respecto dos 314 concellos de Galicia.

Tal e como viña establecido nas Prescricións Técnicas que rexen o contrato e de acordo co disposto no artigo 63 da Lei 2/ 2016 do Solo de Galicia (LSG), e no 150 e seguintes do seu Regulamento (RLSG), o PBM do concello de Porqueira está integrado polos seguintes documentos:

- I. Memoria xustificativa das súas determinacións.
- II. Planos de información.
- III. Planos de ordenación urbanística.
- IV. Catálogo de elementos que se deben protexer.
- V. Normativa urbanística.
- VI. Informe Ambiental Estratéxico. (A incorporar tras da tramitación ambiental).

I. Memoria xustificativa das súas determinacións

A memoria xustificativa está composta polas tres partes sinaladas nas Prescricións Técnicas: información, xustificación e anexo de síntese. Como parte da memoria xustificativa, e de acordo con tales prescricións, inclúese o anexo correspondente á análise do modelo de asentamento poboacional que, tal e como se determina nas mesmas, constitúe un documento independente anexo á memoria.

Este documento de análise do modelo de asentamento, seguindo tamén o expresado nas Prescricións Técnicas, contén unha memoria de análise do marco territorial e da evolución dos asentamentos, unha ficha individualizada para cada un dos núcleos delimitados, os correspondentes planos de información e de ordenación e dúas fotografías aéreas, nas que se reflicte o perímetro delimitado e as edificacións tradicionais, correspondéndose unha delas co voo americano do ano 1956 e, a outra, coa ortofoto máis actualizada do PNOA.

Para unha mellor comprensión e consulta deste documento, optouse por clasificar os asentamentos por parroquias, seguindo a orde do Nomenclátor do INE e recoller para cada núcleo, tanto a ficha como os distintos planos de información (realizados a partir de croquis de traballo de campo a escala de detalle) e as correspondentes fotografías aéreas, en lugar de presentar fichas, fotos e planos de información separados e sen unha visibilidade conxunta para cada un dos núcleos delimitados. Deste xeito, cada grupo de asentamentos dunha mesma parroquia vai precedido por un esquema de localización do ámbito parroquial no conxunto do concello e, de seguido, a documentación específica elaborada para cada núcleo ordenando os asentamentos conforme co código do PBM, que non é senón o que lle atribúe o Nomenclátor do INE a ese núcleo en particular.

II. Planos de información urbanística

Incorporan a definición de todos os ámbitos delimitados en aplicación das normativas sectoriais que afectan ao territorio municipal, a daqueles outros ámbitos delimitados por aplicación dos instrumentos respectivos de ordenación do territorio, os elementos naturais e culturais cos seus contornos de protección e as zonas de amortecemento, coa identificación e clasificación dos asentamentos de poboación.

III. Planos de ordenación urbanística

Incorporan a clasificación e categorización do solo de todo o territorio do concello.

Tanto os planos de información como os de ordenación urbanística correspóndense, na súa presentación, coas escalas de aproximación establecidas nas Prescricións Técnicas, en cada caso, e incorporan todos os aspectos ou determinacións nelas esixidas.

IV. Catálogo dos elementos que se deben protexer

O Catálogo dos elementos a protexer, ademais de conter todas as proteccións do patrimonio arqueolóxico ou arquitectónico e cultural que derivan das xa incluídas no PBA, desenvolve a identificación e protección do conxunto de bens de carácter etnográfico ou do patrimonio rural de tipo menor que resultan da análise específica do territorio municipal e que, polas súas características, desempeñan un papel relevante no mantemento dos valores ambientais e da paisaxe rural do concello.

Para a elaboración do Catálogo deste PBM recolléuse a documentación da "Catalogación do patrimonio cultural, discurso histórico e ordenación do territorio da Alta Limia" que, baixo a coordinación de Xulio Rodríguez González, Director do Museo Arqueolóxico Provincial de Ourense e contando cun importante equipo de traballo, levou a cabo a identificación, catalogación e elaboración de fichas individualizadas para o conxunto de concellos da Limia. Como parte dese traballo, incorporáronse todos os datos obtidos a unha páxina web de consulta e divulgación (altalimia.org).

Nese proxecto sinálase como finalidade, a partir desa aplicación web, que os concellos poderán integrar esa catalogación completa nos seus catálogos urbanísticos ou nas diferentes figuras de planeamento que teñan, para acadar o obxectivo de que a catalogación así elaborada sexa un instrumento de coñecemento histórico, de protección e de ordenación do territorio.

V. Normativa urbanística

Incorpora as ordenanzas tipo ou específicas que mellor se adaptan ás clases e categorías de solo delimitadas entre aquelas que son definidas no PBA. Como complemento, esa Normativa aporta exemplos gráficos de intervencións, elementos formais ou compositivos, en contraste coas solucións habituais na rehabilitación e obra nova, indicando tamén outros camiños ou alternativas máis acaídas respecto dos valores da arquitectura histórica que se mantén como sinal de identidade do medio rural do concello.

4.2. ALTERNATIVAS CONSIDERADAS

Tal e como se expón no correspondente apartado do presente Documento Ambiental Estratéxico, contempláronse tres alternativas posibles de ordenación e que son denominadas como Alternativa 1, Alternativa 2 e Alternativa 3,

• Alternativa 1

A primeira das alternativas está recollida da seleccionada por un traballo de ordenación municipal, desenvolvido entre os anos 2003 e 2010 e que non chegou a aprobarse definitivamente, incorporando unha clasificación do solo e delimitacións para os núcleos rurais que partía da consideración de que o concello de Porqueira podía ter certo crecemento a partir das primeiras décadas do presente século, circunstancia que, como era obvio, o decorrer do tempo amosou non se fá producir.

Nesta alternativa, non se conteñen certas determinacións respecto das distintas afeccións territoriais que se recollen no PBA ou, en calquera caso, resultan algo diferentes das que se establecen nel, por terse desenvolvido con anterioridade á aprobación definitiva desa figura de planeamento de rango superior.

• Alternativa 2

A segunda alternativa, apoiada no patrón demográfico minguante que se reproduce a xeito de progresión xeométrica descendente xa desde os anos noventa da pasada centuria, fundaméntase nunha interpretación máis achegada á fidelidade respecto das implicacións territoriais máis directas que derivan da traducción do expresado no PBA, trasladando directamente todas as determinacións contidas no PBA. Queda diferenciada da seguinte alternativa tanto da reprodución directa das clasificacións e categorizacións dos solos rústicos do PBA, como, fundamentalmente, na metodoloxía de delimitación dos núcleos rurais para os que, tendo en conta a mínima presenza da nova edificación illada (agás no caso de Faramontaos-Pedrosa como asentamento non tradicional desenvolvido ao longo do eixo da estrada OU-301) no perímetro ou contorno exterior dos núcleos rurais tradicionais, optouse por clasificar todo o solo de núcleo rural deses asentamentos dentro da categoría de tradicional, sen facer distinción deses ámbitos como mínimos recintos de solo de núcleo rural común.

• Alternativa 3

A terceira alternativa, elixida como ambientalmente máis adecuada e sustentábel, foi desenvolvida a partir da incorporación dun exhaustivo estudo do medio e do territorio municipal, descendendo a unha escala de detalle moito máis achegada á realidade física de cada contorno de solo clasificado ou categorizado, definindo con precisión os ámbitos da concentración parcelaria e tamén, particularmente, os montes veciñais en man común a partir dos planos do inventario da Consellaría de Medio Rural, corrixindo algunhas eivas que figuraban no PBA. Unha das principais motivacións da valoración positiva desta terceira alternativa vai estar na formulación de delimitacións dos solos de núcleo rural nas que, no caso de existir ámbitos de contorno consolidados por novas vivendas illadas, estabécese a súa diferenciación como solos de núcleo rural común.

Esta determinación permite limitar a parcelación indiscriminada do contorno das agregacións compactas tradicionais, impedindo a súa expansión desregulada e prioriza a rehabilitación da edificación existente nas agregacións históricas fronte á nova construción exterior, xa que, a maior parte destas novas vivendas illadas téñense emprazado sobre lotes resultantes da concentración parcelaria e, polo tanto, de superficie moi superior á establecida como límite para a parcela mínima no solo de núcleo rural tradicional.

5. CARACTERÍSTICAS DA SITUACIÓN DO MEDIO

O concello de Porqueira carece de planeamento xeral e non conta máis que cunha delimitación de solo de núcleo rural (DSNR) aprobada definitivamente para o de San Lourenzo de Abeleda. Iniciáronse tamén procedementos para a delimitación dos núcleos de Fontemoura e O Toxal, que non chegaron a acadar esa aprobación definitiva.

Trátase dunha situación común a moitos municipios menores e sen grandes tensións urbanísticas da Galicia interior, onde a ordenación urbanística sempre mantivo un grande desfase temporal respecto dos avances do marco lexislativo de rango superior.

Neste sentido, tras da obrigatoriedade de redactar un Plan Xeral de Ordenación Municipal, introducida xa Lei 9/2002 de ordenación urbanística e protección do medio rural de Galicia que, na súa Disposición transitoria segunda obrigaba a unha adaptación á lexislación do planeamento urbanístico entón vixente no prazo de tres anos e ata a posterior promulgación da Lei 2/ 2016 do Solo de Galicia, estes concellos permaneceron á marxe de calquera tipo de regulación urbanística especificamente municipal, estando, ata a aínda recente aprobación do Plan Básico Autonómico, ao abeiro das NSPP do ano 1991 ás que o PBA substitúe.

Resulta evidente que, transcorridas xa case que dúas décadas desde a entrada en vigor das NSPP, resultaba imprescindible actualizar o marco normativo, aínda que soamente fora para superar as transformacións producidas no propio territorio, derivadas de actuacións supramunicipais, e que éstas non recollían.

O Plan Básico Autonómico (PBA) supón, polo tanto, un primeiro documento actualizado no que se recollen todas as afeccións derivadas das múltiples regulacións sectoriais que concorren no territorio destes muninipios e constitúese, conforme co que nel se determina, como a base sobre a cal desenvolver os correspondentes Plans Básicos Municipais como figura de planeamento equivalente ao Plan Xeral para os concellos de menos de 5.000 habitantes, entendendo que, o carácter eminentemente rural deste tipo de ámbitos, a súa minguada dinámica urbanística e a pouca relevancia dos desenvolvementos urbanos (no caso de Porqueira non existe ningún ámbito que poida ser considerado como solo urbano consolidado) permiten artellar un documento menos complexo e asequible que o PXOM pero que facilita a extensión deste tipo de figuras de planeamento á totalidade dos concellos galegos, superando, dese xeito, a deficitaria situación anterior e proporcionando a imprescindible seguridade xurídica a todas aquelas actuacións de intervención no territorio que pretendan levarse a cabo no futuro.

5.1. LOCALIZACIÓN

O concello de Porqueira sitúase cara á parte central do límite meridional da Comunidade Autónoma de Galicia, ao suroeste da provincia de Ourense e xunto con outros dez concellos máis (Rairiz de Veiga, Vilar de Santos, Sandiás, Sarreaus, Vilar de Barrio, Trasmiras, Os Blancos, Baltar, Calvos de Randín e Xinzo de Limia) conforma a comarca da Limia (ou Alta Limia) que, como ámbito xeográfico diferenciado, estendéndose o territorio comarcal ao longo dun total de 801,9 km².

A respecto da comarca, o concello de Porqueira ven quedar emprazado no sector intermedio do extremo occidental da mesma, perto xa das serras do Xurés, da Pena e de Larouco, que marcan a Raia Seca da fronteira con Portugal. Porqueira, cunha superficie de 43,4 km² (4.340 ha.), soamente supera en extensión ao de Vilar de Santos (20,7 km² ou 2.070 ha.), tendo unha dimensión bastante semellante aos de Os Blancos (47,6 km² ou 4.760 ha.), Sandiás (52,8 km² ou 5.280 ha.) e Trasmiras (56,7 km² ou 5.670 ha.). Fai lindes, polo este, co concello de Xinzo de Limia, mentras que, ao norte, o curso dese río vai separalo dos de Rairiz de Veiga e Bande. Na parte meridional, marcada pola sucesión de elevacións avanzadas das serras, limita cos concellos (de oeste a este) de Muíños, Calvos de Randín e Os Blancos.

Pola súa posición relativa na comarca, Porqueira forma, no seu extremo de poñente, o funil ou estreitamento orográfico que retiña as augas da depresión do Limia, á altura da Ponte Liñares e que confinaba as terras estacionalmente asolagadas dependentes do emprazamento da antiga Lagoa da Antela, circunstancia que caracteriza, notablemente, a morfoloxía territorial do municipio e mesmo o patrón de localización dos asentamentos históricos de poboación.

Esta localización relativa respecto da comarca, configura ao concello de Porqueira com un espazo de transición, non soamente en relación coa Baixa Limia, senón entre a chaira da veiga do Limia e a montaña, é dicir, entre as terras baixas e as de altitude.

O lugar que ocupa o concello de Porqueira, onde a depresión da Antela queda confinada polo estreitamento orográfico da Ponte Liñares e a brusca irrupción das pendentes dos montes en continuidade coa chaira da veiga do Limia, conforma ao seu territorio como un ámbito de transición, tanto entre áreas comarcais diferenciadas (Alta Limia e Baixa Limia) como respecto dos concellos máis periféricos ou de montaña.

5.2. CARACTERIZACIÓN DO MEDIO FÍSICO E NATURAL

O medio físico

A comarca da Limia, ou Alta Limia, forma parte da grande unidade paisaxística das Chairas, Fosas e Serras Ourensás, xunto coas do Alto Arnoia, Baixa Limia, Baixo Arnoia e Verín. Constitúe unha das áreas cunha morfoloxía máis caracterizada de toda Galicia, desenvolvéndose arredor dunha ampla chaira ou fosa tectónica de relevo aplanado que, de antigo, estivera ocupada pola Lagoa de Antela (e zonas limítrofes estacionalmente asolagadas polas enchentes do río Limia), que foi desecada a partir do ano 1958, conforme cos preceptos da época, que asociaban ás zonas pantanosas problemas de salubridade, para transformar esa depresión en novas terras de cultivo.

Como consecuencia da desecación da Lagoa de Antela e os procesos de concentración parcelaria posteriores, toda a fosa do Limia convertéuse nunha extensa área de cultivos agrícolas extensivos, destacando, fundamentalmente a orientación cara ao cultivo da pataca, que acadou unha recoñecida denominación de orixe. Fronte a unha certa recuperación da actividade no sector primario en toda a comarca da Limia, a propia escala da intervención, a nivel territorial, que supuxo a desecación da Lagoa de Antela e as posteriores transformacións produtivas das concentracións parcelarias, son feitos que provocaron evidentes consecuencias ambientais, ecolóxicas e de modificación da paisaxe rural en toda esta área.

Fronte a unha marcada concentración da poboación na cabeceira da comarca, na vila de Xinzo de Limia, o concello de Porqueira, como tantos outros desta área, amosa un progresivo proceso de despoboamento como parte da súa identidade eminentemente rural, na que, os antigos núcleos ou aldeas, mantéñense a penas modificados, en xeral, respecto da súa inicial conformación en planta.

Orografía e edafoloxía

O concello de Porqueira, pola súa posición relativa no extremo oeste da comarca, onde a veiga do Limia forma o funil das terras baixas, estreitándose entre o Monte Congostro e a Serra de San Tomé (para encaixar o seu curso ao longo dos montes de Bande, pola súa vertente septentrional, e seguindo as primeiras elevacións do Xurés, pola meridional) recolle unha característica dualidade orográfica na que contrastan as terras da chaira apegadas ao río e as de montaña que articulan todo o perímetro sur do ámbito municipal como un anfiteatro natural aberto cara á depresión tectónica.

No Facho, como elevación adxacente ao Alto da Cumieira, no extremo suroeste do concello, van superarse ben os 1000 metros de altitude, marcando o inicio dunha sucesión de montes que, seguindo esa cota límite en dirección este-oeste, van definindo o límite do termo municipal respecto do concello veciño de Calvos de Randín. Na altura das parroquias de San Lourenzo de Abeleda, Santa María de Porqueira e San Mamede de Sobreganade, a sucesión de elevacións meridionais vai partíndose nunha serie de fracturas que escinden varios vales de ríos ou regos de curto percorrido, fortemente encaixados e que descende rapidamente cara á veiga do Limia.

Sen baixar a penas tampouco dos 1000 metros de altitude, no lugar onde se atopa a ermida do Carme, ábrese unha plataforma erosionada de relevo moi suavizado, establecendo a liña de demarcación entre Calvos de Randín, Os Blancos e Xinzo de Limia, cos montes de San Mamede definindo un forte descenso na orografía entre arredor da cota 900, que marcan os cumios desas zonas altas, e a cota dos 630 metros, aproximadamente, que vai definir o perímetro da zona de veiga do Limia, como fondo dos terreos asolagados que ampliaban o espazo de drenaxe ocupado pola antiga Lagoa de Antela.

Como consecuencia da presenza histórica desa lagoa e dos terreos periódica-mente asolagados no seu contorno, a implantación dos asentamentos de poboación na veiga quedará restrinxida a unha serie

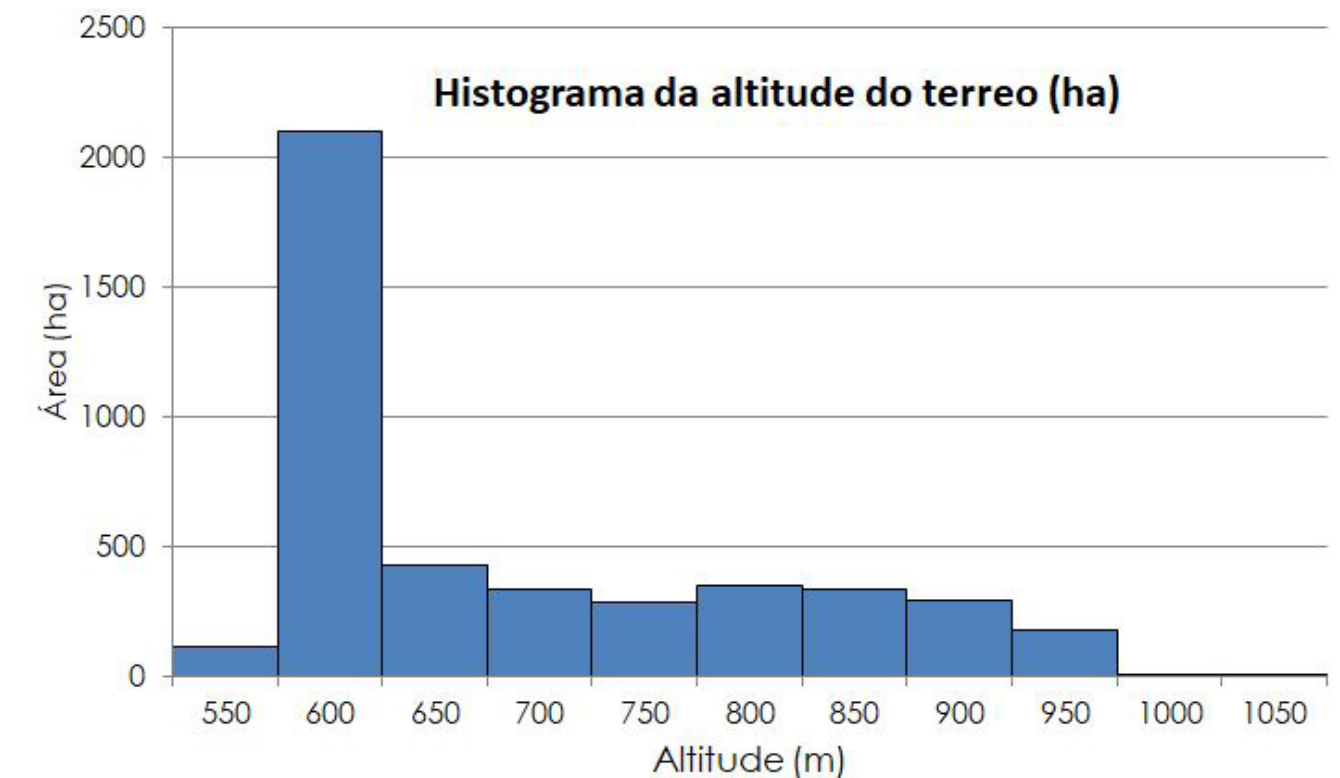
de pequenas elevacións do terreo, concentrándose a maior parte dos núcleos habitados do concello nas pendentes da parte meridional do mesmo.

Tanto a plataforma da veiga como o propio curso do Limia, constitúen o límite septentrional do municipio respecto do de Rairiz de Veiga onde, agás pola beira de Congostro, a topografía vai amosarse cunha notable suavidade, en apticular cara á Saínza de Abaixo e Vilar de Santos, ao longo do exterior norte do concello de Porqueira, abríndose os restos da antiga lagoa, aínda hoxe en día, nas ribeiras da canle artificial trazada para o río Limia. Nesta situación, fronte á chaira que caracteriza todo o perímetro septentrional do municipio, as pendentes da zona sur son fortes e moi marcadas ao longo dos vales encaixados dos ríos e regatos que descenden en perpendicular respecto do curso do Limia.

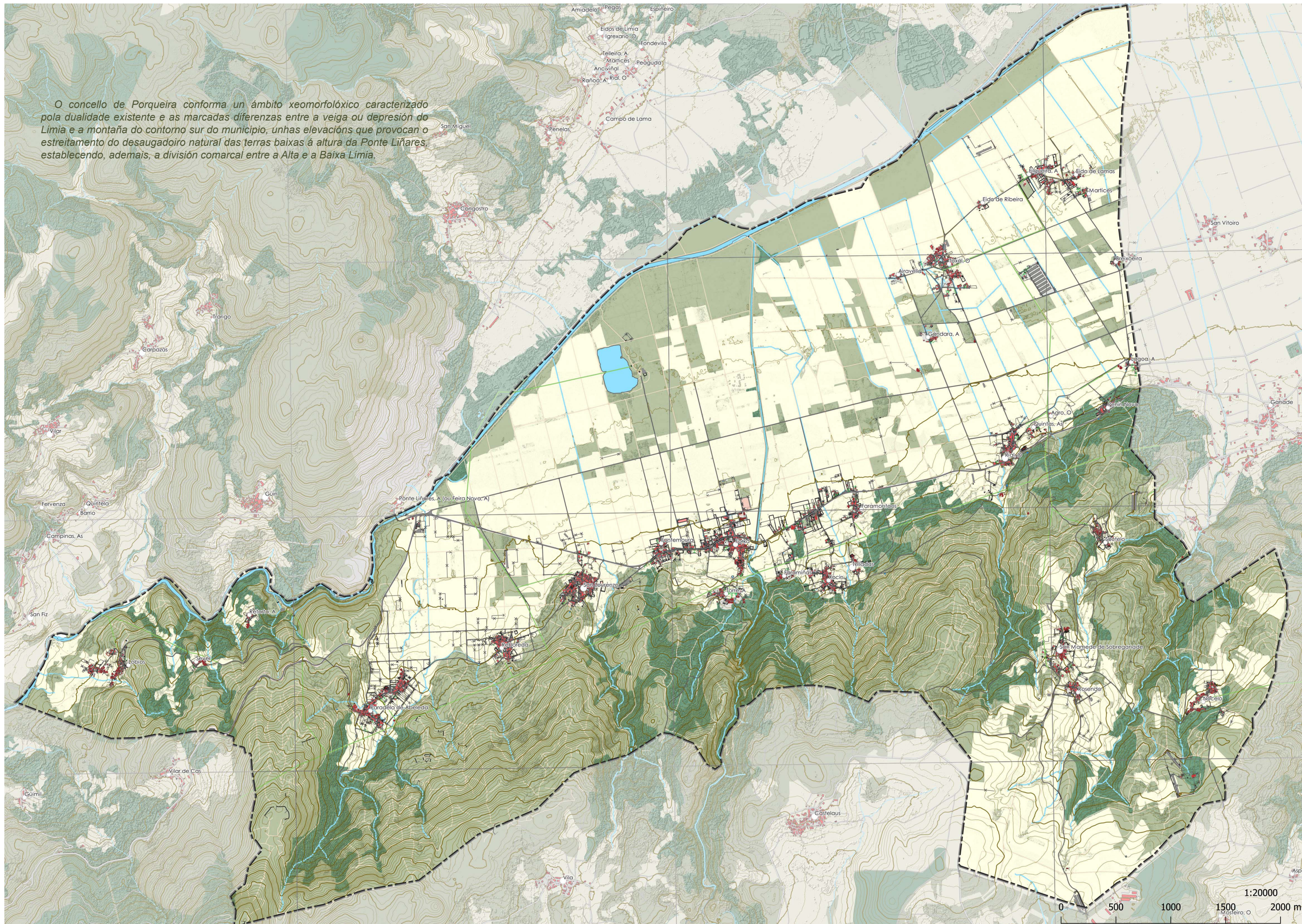
A presenza das elevacións meridionais do concello e as pendentes asociadas a eses montes, van limitando a capacidade de aproveitamento agrario das terras e mesmo as posibilidades de implantación dos núcleos de poboamento a medida que se vai ascendendo en altura. Por iso, só na parroquia de San Mamede de Sobreganade se atopan os núcleos a unha maior altitude, aproveitando a suavidade do relevo nesa palataforma superior, en tanto que o resto dos asentamentos históricos, van dispoñerse (agás no caso daqueles poucos que ocuparon pequenos resaltes nos terreos de veiga) no borde das primeiras elevacións, ocupando esporóns ou posicións de media ladeira onde a pendente diminúe lixeiramente.

A preferencia polas situacións en esporón, marcando o perímetro dos terreos de cultivo, permite, dese xeito, abrirse a mellores orientacións deixando o resto das terras como pastos de monte ou forestais na antiga estrutura agropecuaria tradicional. Dese xeito, moitos dos asentamentos rurais históricos amosan orientacións do casal cara a poñente, ao dispoñerse na faixa de pendentes que marca a liberación do contorno de maior fertilidade ou máis adecuado para afirmar os socalcos de cultivo.

No histograma desta páxina, gráfica do rango de altitudes.

O concello de Porqueira conforma un ámbito xeomorfolóxico caracterizado pola dualidade existente e as marcadas diferenzas entre a veiga ou depresión do Limia e a montaña do contorno sur do municipio, unhas elevacións que provocan o estreitamento do desaugadoiro natural das terras baixas á altura da Ponte Liñares, establecendo, ademais, a división comarcal entre a Alta e a Baixa Limia.

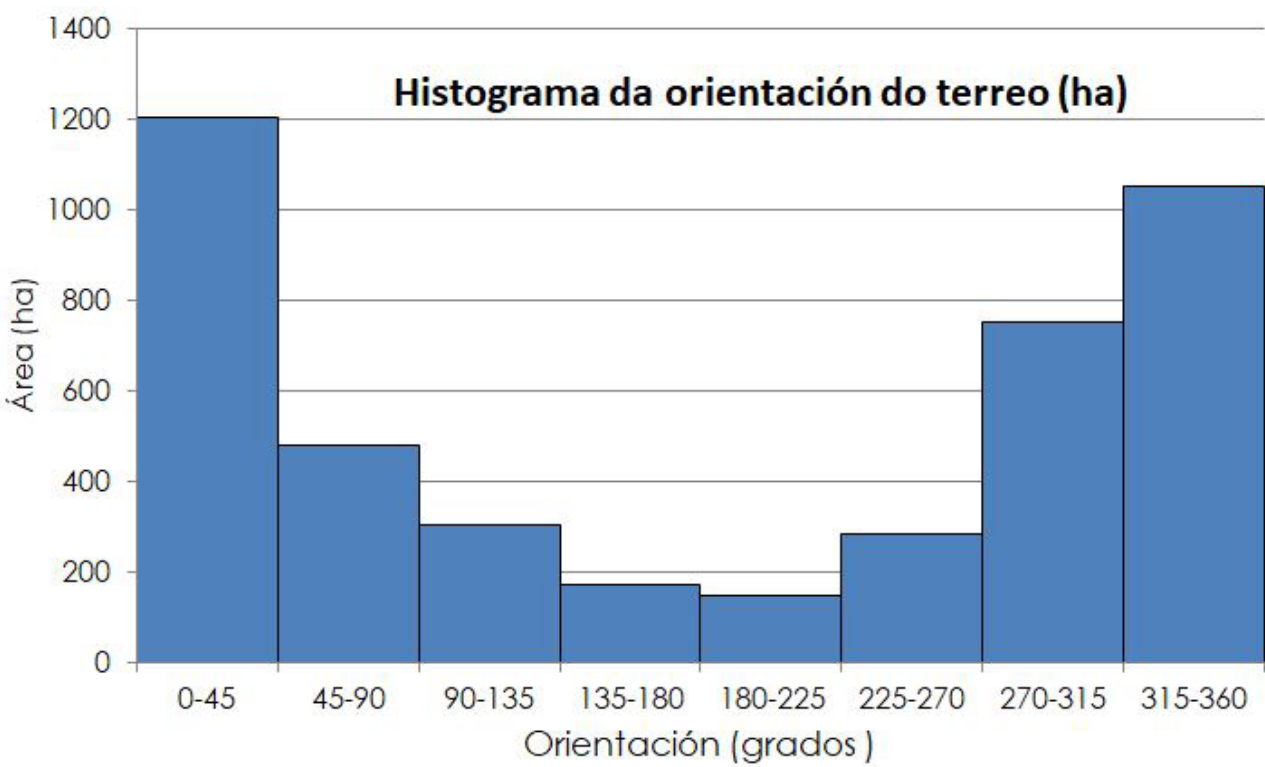
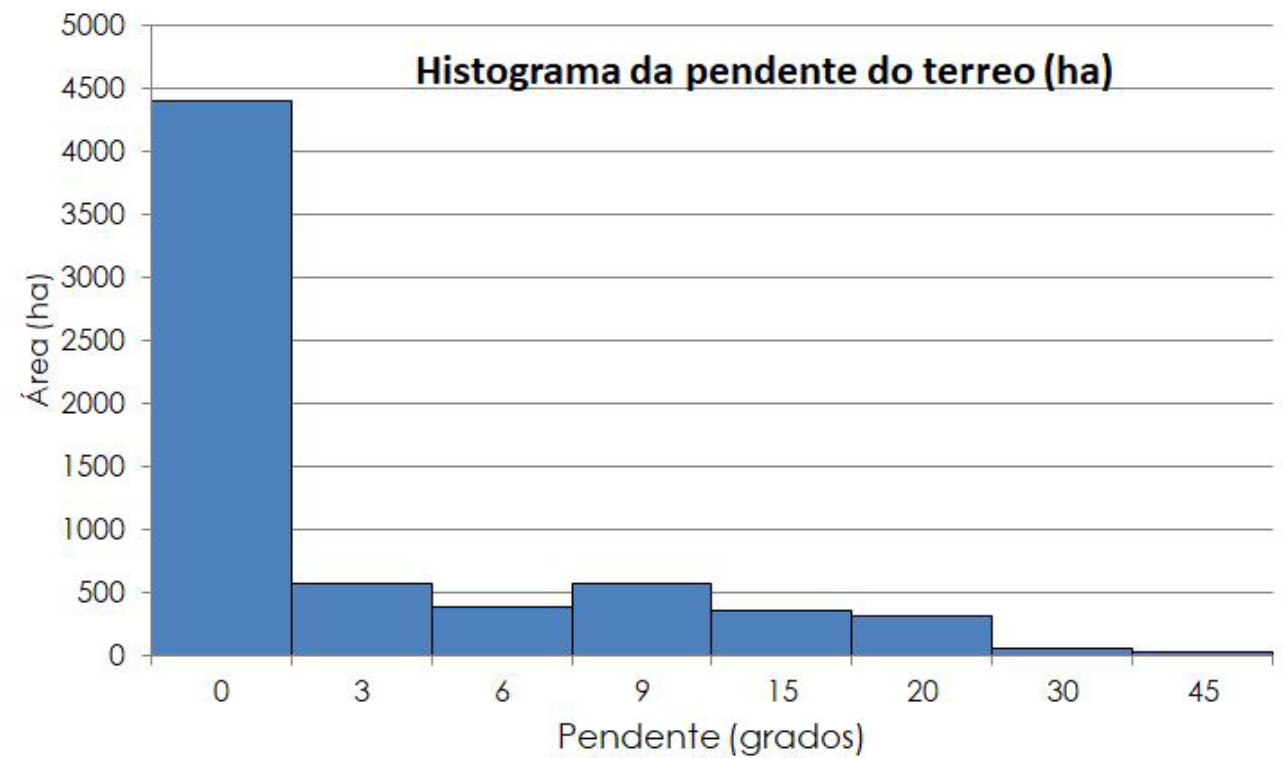
Tal e como pode apreciarse no histograma de altitudes, o territorio de Porqueira ven marcado pola ocupación da depresión do Limia, as terras dese ámbito, nunha plataforma que, por enriba dos 600 m, chega no seu perímetro de contacto coa zona de transición, ata os 630-650 m, cun total de algo máis de 2.100 ha, abarca case que a metade de toda a superficie municipal.

A partir dese contacto entre a depresión e as pendentes da montaña, nunha linearidade na que van enlazándose moitos dos asentamentos históricos de poboación, a gráfica de altitudes amosa un ascenso progresivo e case que uniforme onde vai pasándose da veiga á montaña en continuidade. Entre os 650 e os 1.000 metros de altitude, atoparíase tamén case que a outra metade da superficie do concello, cunhas características que, na xeomorfoloxía galega, poden ser consideradas como de montaña ou media montaña. Neste sentido, a práctica totalidade da parroquia de San Mamede de Sobreganade, corresponderíase, por altitude e tipoloxía de asentamentos, co territorio de montaña, característica que tamén se fai evidente nalgúns áres de San Lourenzo e Paradela de Abeleda.

A análise das pendentes, que se amosa no correspondente histograma, volve amosar esa mesma dualidade que caracteriza o territorio de Porqueira, volvendo destacar a presenza da depresión como ámbito de chaira cunha ocupación das pendentes inferiores ao rango de 3 que representa case que o 60% do total do territorio municipal.

Mesmo na montaña, o modelado do terreo para desenvolver a agropecuaria tradicional, tamén vai aproveitar chanzos de pendentes algo menos acusadas que o común das ladeiras, de xeito que sempre os asentamentos teñen buscado esa zona de transición, liberando a maior parte posible de solo con menos pendente, polo que, a mesma base territorial, cunha parte pouco representativa situada por enriba do rango de 15 no conxunto do concello.

Abaixo, gráfica dos rangos de pendentes.

Arriba, gráfica do histograma de orientación.

Da análise da orientación despréndense as mesmas conclusións sinaladas para a xeomorfoloxía xeral do concello de Porqueira. A presenza dunha marcada liña de contacto entre a chaira e o inicio das elevacións, que pola propia ocupación da depresión do Limia, o curso do río e a lixeira desviación en dirección suroeste marcada polos cumios da serra que delimita o borde meridional do concello, vai dar como resultado un certo predominio das orientacións opostas, ben a nordés ou ben a suroeste.

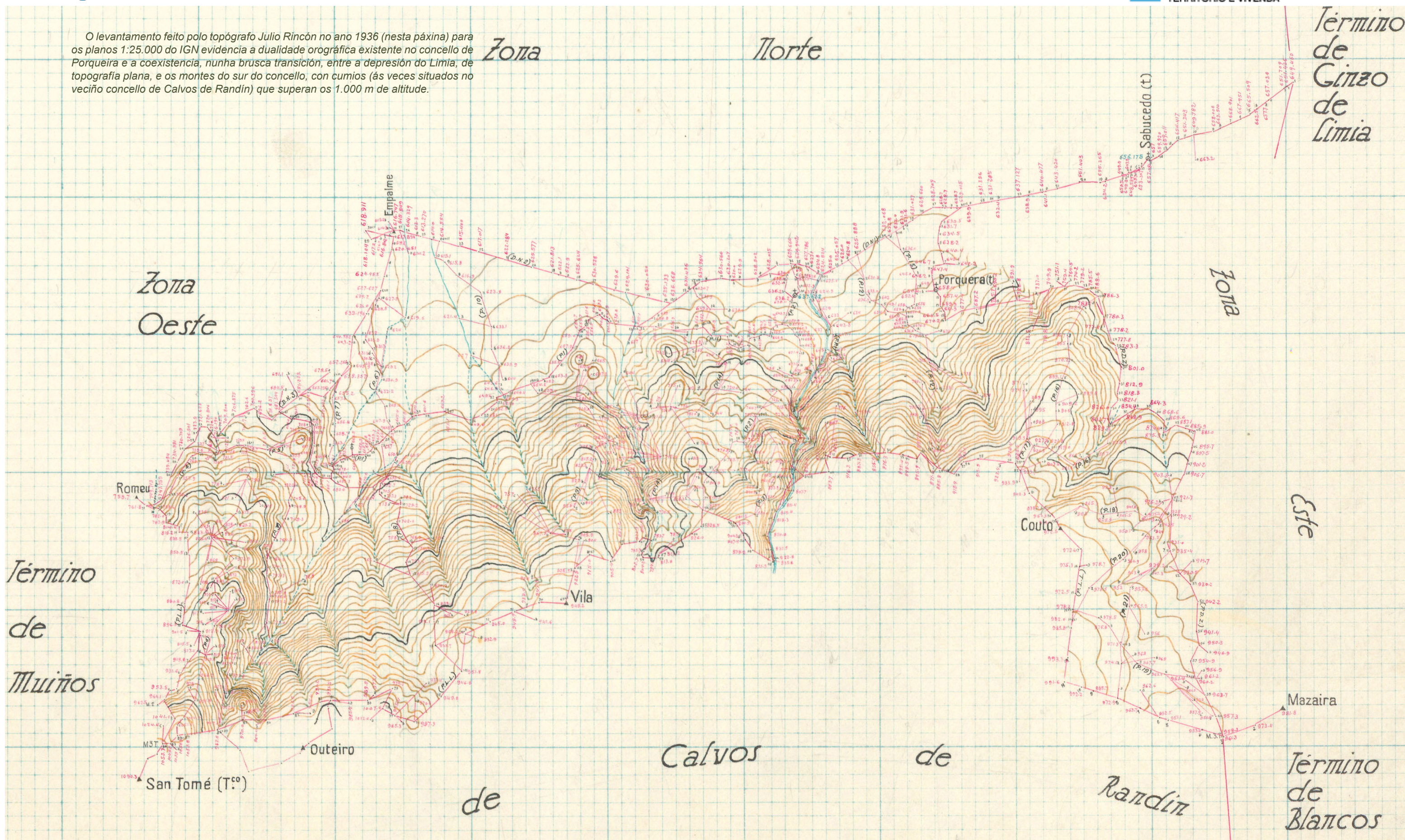
Esta circunstancia ven determinada pola existencia, na zona da montaña, de toda unha sucesión de pequenas valgadas, orientadas sempre de norte a sur que fracturan as elevacións máis próximas á depresión, polo que, do mesmo xeito, os terreos das ladeiras, sobre ambas marxes desas valgadas moi encaixadas, van expoñéndose conforme a orientación complementarias ou opostas segundo cada unha das ladeiras.

Resultan así orientacións ás veces moi condicionantes, fundamentalmente porque toda a montaña que forma o perímetro municipal ábrese cara ao norte. Por iso, os asentamentos de poboación foron buscando chanzos de transición de pendentes sobre as que puideran orientar o casal, dentro do posible, cara a nacente.

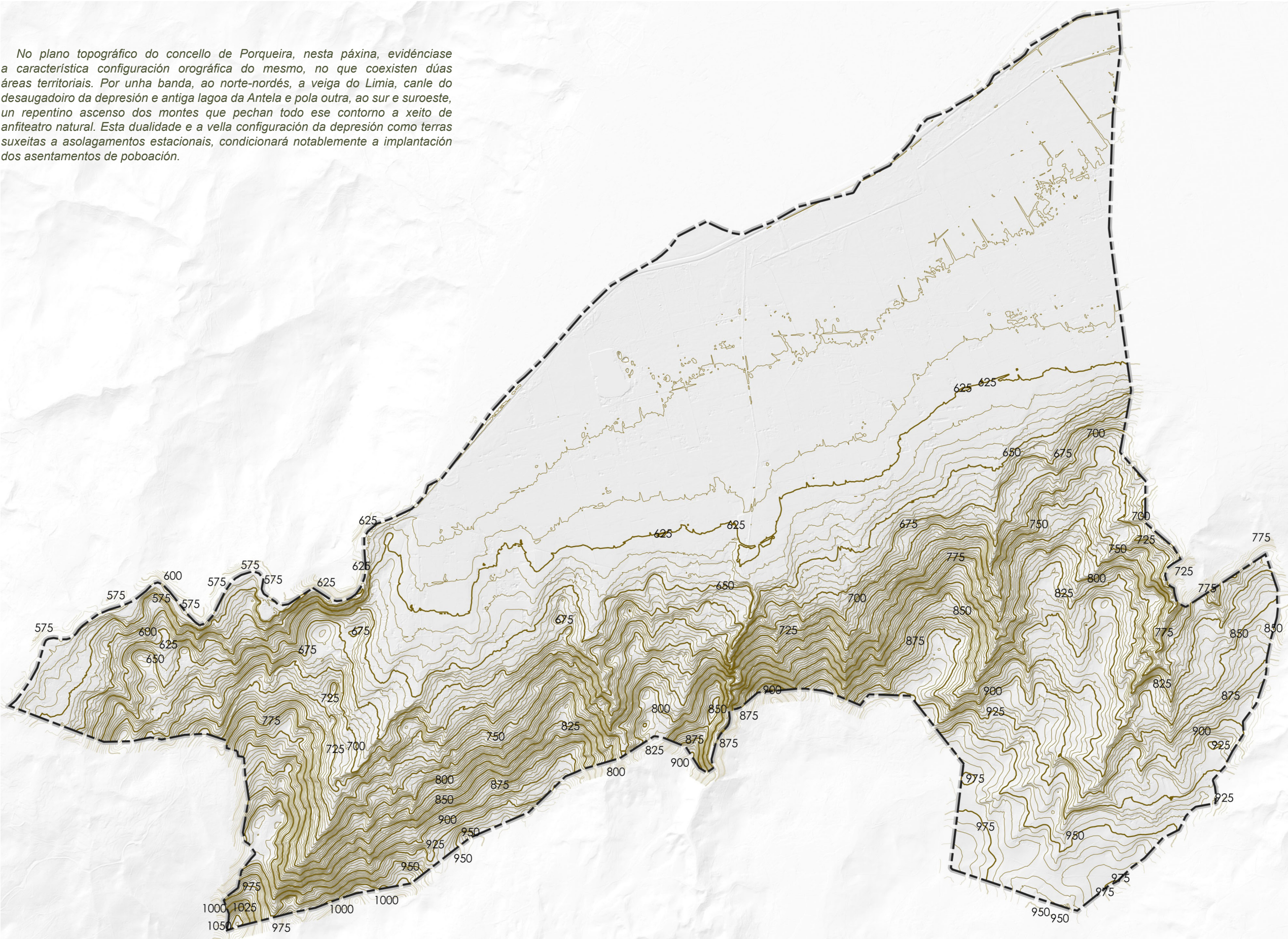
Buscarase, polo tanto, dentro da forzada apertura cara ao norte, aproveitar unha ladeira ou a inclinación do propio terreo, para encaixar as edificacións mirando algo cara ao este ou, en último caso, tamén a poñente, e procurar a protección dos saíntes ou ladeiras próximas para protexerse dos ventos do inverno.

O levantamento feito polo topógrafo Julio Rincón no ano 1936 (nesta páxina) para os planos 1:25.000 do IGN evidencia a dualidade orográfica existente no concello de Porqueira e a coexistencia, nunha brusca transición, entre a depresión do Limia, de topografía plana, e os montes do sur do concello, con cumios (ás veces situados no veciño concello de Calvos de Randín) que superan os 1.000 m de altitude.

No plano topográfico do concello de Porqueira, nesta páxina, evidénciase a característica configuración orográfica do mesmo, no que coexisten dúas áreas territoriais. Por unha banda, ao norte-nordés, a veiga do Limia, canle do desaugadoiro da depresión e antiga lagoa da Antela e pola outra, ao sur e suroeste, un repentino ascenso dos montes que pechan todo ese contorno a xeito de anfiteatro natural. Esta dualidade e a vella configuración da depresión como terras suxeitas a asolagamentos estacionais, condicionará notablemente a implantación dos asentamentos de poboación.

Polo que respecta á edafoloxía, os solos sobre rochas graníticas do sector meridional do concello de Porqueira, presentan un perfil ABC, cun horizonte A úmbrico que ten uns 25-30 cm de espesor, de cor oscura e pH ácido, un horizonte B cámbrico de espesor entre 40-50 cm, de cor parda vermella e un horizonte C que chega a unha profundidade case que sempre superior a 1 m. Conforme con este tipo de solos, que teñen unha alta porcentaxe de partículas grosas, estes terreos teñen texturas areosas ou franco-areosas, cunha elevada porosidade que permite unha rápida evacuación da auga, de tal xeito que poden producirse períodos de déficit hídrico na estación seca. Ademais, a escaseza da arxila neles e unha boa estabilidade dos agregados son factores que estas terras sexan facilmente mecanizables e non ofrezan dificultades para o laboreo, agás naquelas que teñen pendentes acusadas ou, por ser de monte, se atopan moi erosionadas ou aflora a rocha nelas e teñen un espesor de labor moi reducido.

Os solos sobre sedimentos cuaternarios teñen unha cor vermella característica que revela síntomas de translocación de arxilas e mesmo, ás veces, chegan a presentar horizontes aluviais. Cando os depósitos sedimentarios son recentes, como é o caso do concello de Porqueira, a edafoxénese atópase en fase inicial, tendo propiedades vinculadas á textura do material e ao proceso que os orixinou. Este tipo de solos adoitan estar constituídos por cuarzo e algúns outros materiais resistentes e son os que presentan un aproveitamento agrícola máis intensivo.

Pola súa banda, na depresión da veiga do Limia van predominar os solos que tenden a un encharcamento estacional ao longo do período de chuvias, pola súa insuficiente capacidade de drenaxe. Trátase de solos ácidos que conteñen unha notable porcentaxe de limos e arxilas, compostos por un primeiro horizonte A orgánico e un horizonte Ag gris con moteados de ferro, ademais dun horizonte Bg inferior e menos permeable respecto dos dous anteriores das capas máis superiores, circunstancia que provoca esa mala drenaxe ou que se encharquen na estación das chuvias. Son solos que, na agropecuaria tradicional, estaban destinados a un uso como prados ou simplemente adicados a matogueira e que, tras da desecación da Lagoa de Antela, a primeira concentración parcelaria feita polo IRYDA transformou en cultivables simplemente trazando canles de desaugadoiro para os ríos, regatos e corgas que perdían o seu curso nas terras da chaira, así como construíndo unha canle artificial que rectificou o curso do Limia para minguar o efecto de asolagamento sobre as terras baixas.

Hidroloxía

O concello de Porqueira está situado na bacía da Demarcación Hidrográfica do Miño-Limia, que pertence á Confederación Hidrográfica Miño-Sil (CHE) tal e como recolle o Decreto 560/1987 que é o organismo que a rexe na parte española do seu ámbito territorial (fixado no Real Decreto 125/2007) por prolongarse o Limia (Lima en Portugal) máis aló da fronteira ata a súa desembocadura en Viana do Castelo.

A morfoloxía do concello de Porqueira, co curso do río Limia como límite septentrional do conxunto do territorio municipal e as elevacións avanzadas das serras pechándoo pola cara sur, amosa unha brusca transición orográfica entre a plataforma chaira da veiga do río e o inicio da montaña, circunstancia que condiciona unha hidrografía caracterizada pola sucesión de curtos cursos de auga que escorren entre as pregaduras dos montes a partir da liña que, polos cumios situados xa nos concellos de Calvos de Randín e Os Blancos, marca a divisoria de augas entre as bacías dos ríos Limia e Salas, volvendo desembocar, este último, no Limia á altura de Lobios.

Todos estes pequenos ríos, regos e corgas, que drenan o territorio municipal de Porqueira, discorrendo de sur a norte, na maior parte dos casos cunha extensión limitada ao propio ámbito do concello, teñen un curso rápido entre os montes e calmo pola veiga aplanada do seu treito final, por mor da propia xeomorfoloxía dual de cada parte do seu curto percorrido.

O Río Fírbeda ou das Mestas, con algo máis de 5 km de curso no interior do concello, é o que ten a súa nacente máis lonxe, fóra dos límites territoriais do concello. O seu curso alto, fortemente encaixado, no que destaca o salto dunha ferverza, constitúe unha das paisaxes naturais de maior valor no ámbito municipal.

Por Ponte Liñares desemboca no Limia a Corga do Campo de Prado ou Rego do Barreiro e, a penas a uns 2 km. máis ao este faino o Rego dos Vales, ambos os dous, augas abaixo do Río das Mestas, tamén con cursos encaixados e nunha clara orientación sur-norte, con lonxitudes arredor dos 4 km. Sempre o percorrido final, ao longo da zona protexida da Veiga de Ponte Liñares, discorre rectificado conforme coa xeometría regular da concentración parcelaria. Augas arriba do Limia, despois da desembocadura do Fírbeda ou Río das Mestas, a escasa distancia entre elas, sucédense as desembocaduras do Río das Covas e outros que, en paralelo, van quedando xa no concello de Xinzo de Limia. A Veiga de Ponte Liñares e a súa prolongación augas abaixo do Limia, como canle de drenaxe da antiga Lagoa de Antela, vai estreitándose a xeito de funil conforme co propio estreitamento do territorio municipal, ata chegar aos límites cos concellos de Bande e Muíños, onde o curso do Limia comeza tamén a encaixarse entre o Monte de Congostro e as primeiras elevacións da Serra de San Tomé. Pola súa banda, ao nordés do concello, a partir da ribeira oriental da canle artificial do río Fírbeda, sucédense toda unha serie de canles de drenaxe lineares que foron trazadas polo IRYDA como parte da actuación que transformou en terras de cultivo, mediante concentración parcelaria, toda a veiga de Porqueira. Xa na veiga de Ponte Liñares, unha zona de concesión mineira para a extracción de áridos, deu lugar, polas características do solo, a unha pequena lagoa.

Tamén ao nordés, onde se sitúan algúns asentamentos tradicionais sobre pequenos resaltes orográficos da depresión, se atopan delimitadas zonas de inundación para períodos de retorno de 100 e de 500 anos, así como unha zona de fluxo preferente ao longo do curso baixo do Regato das Covas.

Trátase, polo tanto, dunha rede hidrográfica bastante homoxénea na súa implantación na topografía, cunha directriz claramente marcada en dirección sur-norte, que drena o territorio municipal conforme con cursos de auga de curto percorrido e cun caudal fortemente vinculado ás condicións de estacionalidade, sempre con dous treitos ben diferenciados conforme discorren pola caída dos montes ou ben ao longo da veiga do Limia.

Para todos estes cursos de auga, que se especifican na táboa que se achega nesta páxina, delimítase, no presente planeamento, tanto o ámbito da zona de policía de cauces como as zonas de fluxo preferente.

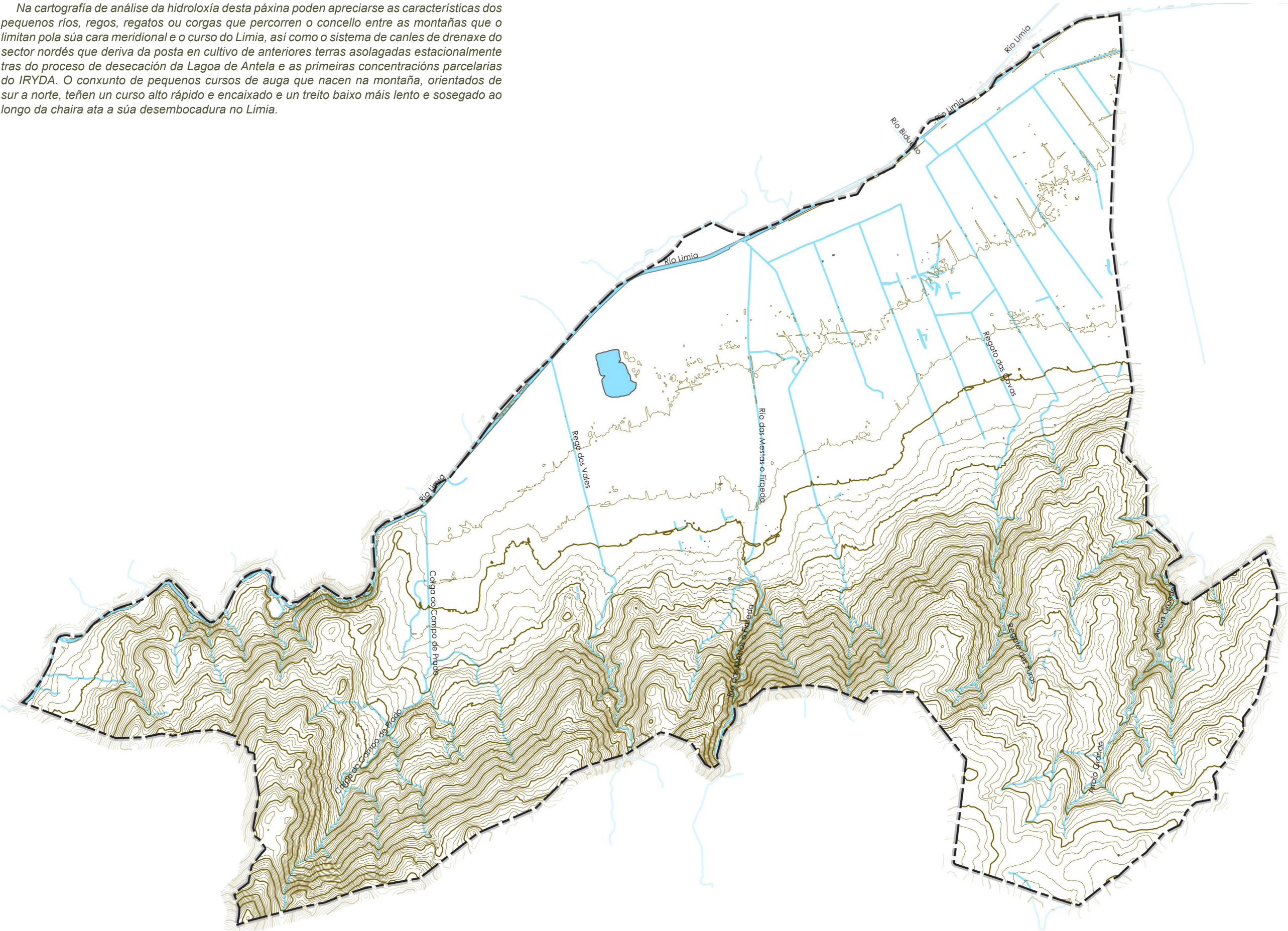
Táboa de cursos fluviais e lonxitudes (de oeste a este do concello)

Curso fluvial	Lonxitude percorrido polo concello (km)
Regato (oeste de Lobios)	1,58
Rego do Barreiro ou Corga do Campo de Prado	4,33
Regato (afluente Rego de Barreiro)	1,07
Rego dos Vales	3,98
Río Fírbeda ou das Mestas	5,08
Regato (Xocín)	4,54
Regato das Covas	6,07
Regato das Furas (afluente do das Covas)	0,78
Regato (este de Soutelo, afluente Río Grande)	2,01
Río Grande	3,11
Regato Nocelo (afluente Río Grande)	0,72

Na táboa de relación dos cursos fluviais que percorren o concello que se achega, non se incluíron todos aqueles regos de traza rectilínea trazados na veiga pola concentración parcelaria cando non recollen algún dos regatos procedentes dos montes e que teñen unha función específica como canles artificiais de drenaxe dos terreos anteriormente asolagados da depresión, aínda cando se recolle a súa traza nos respectivos planos de información e ordenación.

Documento Ambiental Estratéxico

Na cartografía de análise da hidroloxía desta páxina poden apreciarse as características dos pequenos ríos, regos, regatos ou corgas que percorren o concello entre as montañas que o limitan pola súa cara meridional e o curso do Limia, así como o sistema de canles de drenaxe do sector nordés que deriva da posta en cultivo de anteriores terras asolagadas estacionalmente tras do proceso de desecación da Lagoa de Antela e as primeiras concentracións parcelarias do IRYDA. O conxunto de pequenos cursos de auga que nacen na montaña, orientados de sur a norte, teñen un curso alto rápido e encaixado e un treito baixo máis lento e sosegado ao longo da chaira ata a súa desembocadura no Limia.

Vexetación

O ámbito da depresión do Limia, onde se atopa o concello de Porqueira, contaría cunha vexetación potencial (Rivas Martínez, 1984) constituída por bosques caducifolios da asociación Holco mollis-Quercetum pyrenaica, sendo especies características dentro desta serie as de Quercus pyrenaica, Quercus robur, Quercus suber, Holco mollis e Castanea sativa. Pola súa banda, nas ribeiras habería unha vexetación potencial de tipo climácico e que se correspondería co conxunto dos ameneiros da asociación Senecio bayonensis-Alnetum glutinosae xunto con outras especies de ribeira e outras plantas hidrófilas.

Tamén estaría presente unha certa influencia mediterránea na vexetación da matogueira, en series de substitución pertencentes á asociación Pterosparto-Ericetum aragonensis, na que predominan Cytisus multiflorus, Cytisus seriatulus, Cytisus scoparius, Genista polygaliphila e Pteridium aquilinum.

Porén, a vexetación actual amosa fondas diferenzas respecto da vexetación potencial, por mor das transformacións do medio natural pola acción antrópica, primeiro para o aproveitamento intensivo da terra e despois, sa desde os anos sesenta do pasado século, tal e como vai expoñerse no que se refire aos usos do solo, como consecuencia dun drástico abandono das prácticas da agropecuaria tradicional que, ao longo de séculos, tiñan dado forma á cobertura vexetal dun territorio transformado pola man do home a prol dun aproveitamento total, e sancionado polas prácticas culturais, dos valores potenciais de cada tipo de terra.

Co abandono do agro, abríuse paso, pouco a pouco, a un avance do mato e o arboredo por terreos antes adicados ao cultivo ou a pastos de montaña, circunstancia que ten dado lugar a un notable incremento da superficie arborada pola franxa das elevacións que percorren a beira meridional do concello de Porqueira.

En paralelo, a expansión da concentración parcelaria fixo reestruturar a sucesión de sebes que articulaban a paisaxe agraria da veiga (touzas) e mudou o policultivo de base tradicional cara á plantación maioritaria da pataca. A importancia ecolóxica das sebes nas touzas non soamente radica na súa configuración como áreas de nidificación de aves e refuxio de pequena fauna, senón tamén polo seu papel como elementos de sombreado de prados e cultivos, que reducen o seu consumo de auga e limitan a erosión das terras. A continuidade destes campos rodeados de sebes vivas, xunto co curso de ríos e regos ata desembocar no Limia, formaba toda unha serie de corredores ecolóxicos agora moi minguados ou desaparecidos.

A vexetación autóctona, no caso do arboredo, neste contexto, resulta dos reductos que teñen permanecido respecto do uso intensivo do solo para cultivos da agropecuaria tradicional, fundamentalmente en forma de pequenos soutos de castiñeiros (nos que se recollía tanto o froito, a castaña, como madeira e varas mediante o decotado ou cortas selectivas) ou carballeiras (a madeira de carballo tiña unha utilidade múltiple na construción de vivendas, canastros, carros, mobiliario, etc.).

Hoxe en día, o monte conta cunha cobertura de arboredo moito maior que a existente a mediados do século pasado, tanto debido ás repoboacións forestais, fundamentalmente feitas con piñeiros, como polas consecuencias que tivo sobre o uso do solo a creba da agropecuaria tradicional, onde o mato ou matogueira, formado por especies como os toxos, as xestas e as uces, tiña unha utilidade fundamental, estando suxeito a un aproveitamento periódico e constante. Ese abandono do aproveitamento do monte, xustificado, de antigo, non tanto no aproveitamento madeireiro, como na provisión de leña, mato e como pasto estacional do gando, ou mesmo mixto na rotación de cultivos pouco esixentes, rozando terras de monte periodicamente para sementar centeo, ten levado a un notable avance do arboredo co paso dos anos, ocupando tamén o mato, e despois o arboredo, campos non cultivados do perímetro forestal. Malia concentración parcelaria, a emigración e a propia creba do sistema de explotación agraria, teñen levado a deixar de poulo moitas parcelas diseminadas que, de xeito progresivo, van ser colonizadas polo mato e o arboredo.

As especies caducifolias de arboredo de ribeira, como son os amieiros, bidueiros, salgueiros, lamigueiros ou freixos, desenvólvense ao longo do curso alto dos ríos, regatos ou corgas que descenden encaixados desde o perímetro meridional do concello cara á veiga. Neste caso, tamén a súa expansión, pola creba da

agropecuaria tradicional, ten dado paso a unha importante sucesión de corredores ecolóxicos e ambientais, ás veces mesmo enlazados entre sí, no que destaca especialmente, polos seus valores e configuración, o que forma o río Fírbeda ou das Mestas. O curso do Limia, artificialmente conducido ao longo de todo o treito da veiga no concello, encaixado na súa bacía natural á altura da parroquia de Paradela de Abeleda, presenta tamén contornos arborados de importante valor ambiental, como a veiga de Ponte Liñares.

No que respecta aos cultivos, o mosaico estacional, despois das transformacións da concentración parcelaria, que modificou as touzas e terreos periodicamente asolagados da veiga do Limia, destaca agora a importancia da pataca, cun ciclo produtivo que condiciona a imaxe de boa parte do solo agrario en explotación e caracteriza a toda a comarca respecto doutras, tamén interiores, onde o sector primario non recuperou en tan grande medida o renovado uso do agro.

O millo, de antigo outro dos cultivos maioritarios nos terreos de veiga, pasou agora a desempeñar un papel moi secundario, en tanto que o centeo ten retrocedido ata valores case que testimoniais respecto da ocupación de terras que tiña no sistema de explotación tradicional de subsistencia na agricultura de autoconsumo. Os prados e pastos permanentes teñen tamén unha ocupación menor, por tratarse dun concello cunha reducida cabana gandeira.

Fauna

A veiga do Limia, ampla depresión tectónica de topografía aplanada que, no caso do concello de Porqueira, ocupa case que a metade do territorio municipal, constituía, de antigo, unha plataforma baixa estacionalmente asolagada que, polas súas características, formaba un hábitat faunístico primordial, como continuación da antiga Lagoa de Antela, un dos maiores humedais da península ibérica.

Coa desecación da lagoa, fundamentada en preceptos de salubridade propios da época (finais dos anos cincuenta) e motivando un estendido proceso de concentración parcelaria ou de suposta mellora da produtividade agraria, toda a área perdeu unha parte importante da biodiversidade característica da comarca e provocou un cambio radical na paisaxe rural tradicional da mesma. Moitas aves acuáticas e migratorias tiñan a Lagoa de Antela e o seu contorno de veigas e touzas como lugar de paso, nidificación ou invernada. A presenza de numerosas especies de insectos e anfibios, asociadas ás láminas de auga permanentes ou temporais e ao propio contorno do río, atraía a cigoñas, garzas, anátidas ou aves de rapina que tiñan os campos da veiga como territorio de caza. As posibilidades deste hábitat favorecían tamén a presenza da lontra, o tourón, a denociña, o raposo e outros mamíferos no contorno.

Hoxe en día a rectificación do curso baixo dos ríos e regos que desembocan no Limia, por mor dos trazados regularizados das concentracións parcelarias, a destrución das sebes que definían o antigo mosaico das touzas, a formación de canles de drenaxe artificiais e, en definitiva, a racionalización produtiva da plataforma de terras baixas vinculadas ao curso do Limia, teñen suposto perdas irreparables no conxunto ecolóxico e ambiental do concello.

Malia toda esta situación de partida, a veiga do Limia mantense como un contorno de moito valor como hábitat faunístico e acolle, na Veiga de Ponteliñares, un ámbito integrado na Rede Natura 2000 como Zona de Especial Conservación (ZEC) estendida nas dúas beiras do río abarcando, polo tanto, tamén parte do concello veciño de Rairiz de Veiga. Este contorno protexido ven superposto ao da Zona de Especial Protección para as Aves (ZEPA) da Limia, que se desenvolve ao longo de boa parte da comarca seguindo o curso do río.

Nun segundo nivel de importancia como hábitat faunístico caracterizado, estarían os montes do perímetro meridional do concello, percorridos, nos seus pregamentos, por ríos ou regos de curso rápido e encaixado que arrastran unha importante cobertura de vexetación e arboredo ripícola, espazos pouco antropizados que establecen firmes corredores ecolóxicos entre as dúas caras orográficas do territorio municipal, a montaña e a veiga.

A importancia da veiga, da canle do río, das áreas temporalmente asolagadas, as pozas e novas láminas de auga xurdidas da anterior extracción de grava ou area e mesmo do actual mosaico de cultivos na ribeira coa rectificación das canles de desembocadura e o sistema artificial de rego por gravidade, faise patente na relación de peixes, anfibios, reptís, aves e pequenos mamíferos aos que se fai referencia en diversos estudos acerca da zona e que caracterizan os humidaís da veiga respecto do monte e rural antropizado do perímetro meridional do municipio.

Na zona húmida da veiga, ademais dunha ampla variedade de insectos e invertebrados, ven caracterizada polos peixes de río, entre os que son comúns a boga, a anguía, a troita ou o escalo que, xunto cos anfibios e reptís, conforman un hábitat que xustifica a presenza dunha extensa variedade de aves.

Pola Veiga de Ponteliñares e as terras baixas adxacentes, está documentada a presenza de case que todas as especies de anfibios existentes en Galicia, sendo comúns a pínatega (*Salamandra salamandra*), pintafontes verde (*Triturus marmoratus*), varias especies de ras, como a ra común (*Pelophilax perezi*), patilonga ou dos regos (*Rana iberica*), pinta (*Discoglossus galganoi*), ou a ra de Santo Antón (*Hyla arborea*) e de sapos, como o concheiro (*Bufo bufo*), o de esporóns (*Pelobates culpitres*), o corriqueiro (*Bufo calamita*) ou a sapeta (*Alytes obstetricans*). Pola vulnerabilidade de moitas destas especies, resulta primordial fortalecer a defensa ambiental da veiga, onde xa foi delimitada unha ZEC dentro da Rede Natura 2000 que se complementa fóra do concello como parte do ámbito da ZEPA da Limia.

As especies de reptís tamén amosan unha representatividade importante, con certas diferenzas na súa distribución entre as terras baixas da veiga ou humidaís e o rural antropizado e monte do resto do territorio municipal. Xunto a especies comúns para ambas as dúas áreas, como a víbora de Seoane (*Vipera seoanei*), o lagarto arnal (*Lacerta lepida*), a lagartixa galega (*Podarcis bocagei*) e o escáncer común ou liscante (*Anguis fragilis*), nas terras de veiga documéntase a presenza de cobras como a de colar (*Natrix natrix*) e a sapeira (*Natrix maura*) e outras especies de reptís, como o esganzo común (*Chalcides chalcides*), e fundamentalmente como especie de interese, o lagarto de auga (*Laceerta schreiberi*).

No que se refire ás aves, a grande área da ZEPA (Zona de Especial Protección para as Aves) da Limia, que ocupa terreos da beira do río ao longo do concello, viu dar resposta á importancia que mantén a zona malia terse desecado a Lagoa de Antela. Como características da zona húmida destaca a documentación como nidificantes da cegoña (*Ciconia ciconia*) e da garza pequena (*Ixobrychus minutus*) mentras que a garza cincenta (*Ardea cinerea*) aparece principalmente como ave de paso no verán e, ocasionalmente, no inverno. Entre outras varias aves acuáticas, compre destacar o mergullón pequeno (*Tachybaptus ruficollis*) e o lavanco ou parrulo real (*Anas platyrhynchos*), así como unha importante comunidade nidificante de limícolas, entre as que se atopan o mazarico real (*Numenius arquata*), o mazarico rabinegro (*Limosa limosa*), o bilurico común (*Tringa totanus*) e a becacina (*Gallinago gallinago*).

No campo aberto, a permanencia do espazo ruralizado, deixa lugar á presenza de aves de rapina que detentan territorios de caza ao longo de certas zonas próximas á veiga e polos montes e o agro do perímetro meridional do concello. Entre as diurnas está documentada a estancia do miñato negro (*Milvus migrans*), a tartaraña cincenta (*Circus pygargus*) ou o falcón pequeno (*Falco subbuteo*) no período estival, así como referida, ao longo do ano, con zona de cría, a presenza do miñato (*Buteo buteo*) e o azor (*Accipiter gentilis*). Como aves de rapina nocturnas máis senlleiras, compre citar como nidificantes, con presenza todo o ano, a curuxa común (*Tyto alba*), a curuxa do bosque (*Strix aluco*) e o moucho común (*Athene noctua*), así como a estancia estival, ocasionalmente, do moucho de orellas (*Otus scops*).

Polo curso dos ríos e regos, o monte e o medio antropizado do agro abundan outras pequenas aves nidificantes, ao longo de todo o ano, como diversas variedades de lavandeiras, o picapeixe (*Alcedo atthis*), pombas e rolas, o xílgaro (*Carduelis carduelis*), o verderolo común (*Carduelis chioris*), o xirín (*Serinus serinus*), a fulepa amarela (*Hippolais polyglotta*), o chasco (*Saxicola torquata*), a carriza (*Troglodytes troglodytes*), o paporrubio (*Erithacus rubecula*), o ferreiriño azul (*Parus caeruleus*), o ferreiriño abelleiro (*parus major*), o

pisco (*Erithacus rubecula*), a papuxa das amoras (*Sylvia atricapilla*), o pimpín ((*Fringilla coelebs*), a azulenta (*Prunella modularis*), o trigueiro (*Emberiza calandra*), o pardal (*Passer domesticus*), o pardal montés (*Passer montanus*), o merlo (*Turdus merula*), o estorniño negro (*Sturnus unicolor*), o corvo (*Corvus corone*), a pega (*Pica pica*), o gallo (*Garrulus grandarius*) e, habitualmente xa nas zonas forestadas, o paspallás (*Coturnix coturnix*), o peto real (*Dendrocopus major*), ou o peto verde (*Picus viridis*).

No mesmo tipo de hábitat que os anteriores, como especies de estancia estival, compre enumerar, principalmente, a bubela (*Upupa epops*), o cuco (*Cuculus canorus*), o ouriolo (*Oriolus oriolus*), a papuxa (*Sylvia communis*), o reiseñor (*Luscinia megarhynchos*), o vencello (*Apus apus*), a andoriña común (*Hirundo rustica*), a andoriña de cú branco (*Delichon urbica*), a andoriña das barreiras (*Riparia riparia*) e a pica das árbores (*Anthus trivialis*).

Polo que respecta aos mamíferos, é de antigo coñecida a presenza do lobo polos montes raianos da Limia, como testemuñan os foxos do lobo existentes, por exemplo á altura de Garabelos, no veciño concello de Baltar. Especies como o raposo (*Vulpes vulpes*), o gato bravo (*Felis sylvestris*), o xabarín (*Sus scrota*), lebres, coellos, esquíos, habitan as áreas forestais e na proximidade das terras de cultivo, xunto con mustélidos como o tourón (*Mustela putonius*) e a denociña (*Mustela nivalis*). Ademais da lontra (*Lutra lutra*), con hábitat ao longo do curso do Limia e algún dos ríos menores do concello, outros mamíferos máis esquivos da zona son a xeneta (*Genetta genetta*) e o teixugo (*Meles meles*).

Son citadas tamén na zona, en distintos estudos, unhas dez especies de morcegos, así como os habituais pequenos mamíferos do medio agropecuario e forestal, ratos e ratiños de campo, diversas especies de sorícidos e outros como o ourizo cacho (*Erinaceus europaeus*) ou a toupeira (*Talpa occidentalis*).

A gandería, máis antano que no presente, polas características dos labores da agropecuaria tradicional (vacas, cabras e ovellas), desempeña tamén un papel fundamental no mantemento da cobertura vexetal que caracteriza ao medio rural e na relación ecolóxica respecto de moitas especies silvestres, aínda cando, no caso do concello de Porqueira non ten tanta representatividade, a día de hoxe, como noutros concellos veciños

.Espazos naturais e áreas ppaisaxísticas protexidas

O Plan Básico Autonómico recolle, no concello de Porqueira as ZEC (Zonas de Especial Conservación) e ZEPA (Zonas de Especial Protección para as Aves) existentes, dentro da Rede Natura 2000, nas beiras do río Limia, A ZEC da Veiga de Ponte Liñares, cunha extensión de 160 Ha, comprende un treito do río e ambas as dúas marxes das ribeiras adxacentes, ao longo dos concellos de Porqueira e Rairiz de Veiga.

Este ámbito, atópase incluído noutro maior, a ZEPA do río Limia, zona protexida creada por Decreto 411/2009 do 12 de novembro que, con case 7000 Ha, esténdese ao longo dos concellos de Porqueira, Rairiz de Veiga, Xinzo de Limia, Trasmiras, Vilar de Santos, Sarreaus, Sandiás, Vilar de Barrio e Xunqueira de Ambía.

Como parte dos espazos protexidos da Rede Natura 2000, a ZEPA ten por obxectivo a conservación e protección das especies de aves que sinala o Anexo III do Decreto pola que se define esta área, así como as especies migratorias que a frecuentan como lugar de nidificación e cría, de invernada ou de paso. Este ámbito da ZEPA queda definido no presente planeamento como solo rústico de protección de espazos naturais (SRPEN).

Tamén o PBA recolle unha área de especial interese paisaxístico, o Cadoiro da Fírbeda, no contorno do salto do río do mesmo nome, tamén chamado das Mestas, pola beira este e sur do lugar da Torre, estendéndose ao longo do curso encaixado do río e polo monte, augas arriba, ata case que chegar ao límite co concello de Calvos de Randín. De igual xeito que no caso anterior, neste contorno establécese a correspondente clasificación de solo rústico de protección da paisaxe (SRPPX) no presente planeamento.

Patrimonio cultural

As afeccións de patrimonio para o concello de Porqueira recollidas no PBA inclúen un total de oito xacementos arqueolóxicos localizados dentro do seu territorio municipal, conxunto formado polo xacemento do Castelo, as tres mámoas do Viso que están dentro dos límites do concello, así como os xacementos de época romana ou indeterminada do Carrilano, das Mouruás, do Soutullo e do Loural. Respecto dos xacementos localizados nos concellos limítrofes que teñen parte do seu contorno de afección dentro do territorio municipal de Porqueira, a relación sería a seguinte: Vía Romana nXVIII (concello de Rairiz de Veiga), Mámoas 1 e 2 de Meaus, Mámoa de Penouzos, Castro da Cidade e Mámoa 4 do viso (concello de Calvos de Randín).

Como parte dos elementos de valor patrimonial, destaca, entre as afeccións incluídas no PBA, a Torre de Porqueira ou de Fírbeda, declarada BIC no ano 1994, levantada no século XII como parte dun sistema defensivo espallado por toda a comarca da Limia en lugares estratéxicos para a defensa de terras sempre disputadas polo seu carácter fronteirizo.

No seguinte nivel de relevancia, son incluídas as 6 igrexas parroquiais (San Xoán de Paradela de Abeleda, San Lourenzo de Abeleda, Santa María de Porqueira, San Martiño de Porqueira, San Salvador de Sabucedo e San Mamede de Sobreganade). Entre a restante arquitectura relixiosa sinálase a capela existente en Reboreda e, no caso da enxeñería histórica, a Ponte Vella da Forxa.

No caso dos elementos pertencentes ao patrimonio etnográfico, no PBA identifícanse cruces ou cruceiros en Lobios, Paradela de Abeleda, Reboreda, San Lourenzo, A Forxa, O Rial e na Ermida da Virxe da Veiga de Sobreganade. De entre os hórreos ou canastros que aínda permanecen, o PBA refire as afeccións, fundamentalmente, aos que forman conxuntos, indicando dous grupos de hórreos en Lobios, outros dous en Paradela de Abeleda e Reboreda e cadanseu nos núcleos de San Lourenzo, A Retorta, Fontemoura e A Forxa, así como un canastro máis en Penín Novo.

Resulta evidente que, como xa acontecera no caso das Normas Subsidiarias Provinciais, as afeccións do patrimonio cultural recollidas no Plan Básico Autonómico veñen referidas aos elementos máis sobranceiros no conxunto do territorio municipal, xa delarados ou inventariados con anterioridade, constituíndo unha especie de catálogo de urxencia para concellos que non teñen desenvolvido un planeamento de ámbito municipal e, polo tanto, carecen dun catálogo de elementos a protexer adecuado á esa referencia de escala máis polo miúdo do concello.

Para elaborar o Catálogo do presente PBM do concello de Porqueira despois do recoñecemento do traballo de campo, fíxose uso da catalogación xa existente para todos os concellos da comarca da Limia (Alta Limia) que desenvolveu un numeroso equipo interdisciplinar coordinado por Xulio Rodríguez González, Director do Museo Arqueolóxico de Ourense e baixo o patrocinio da Fundación Barrié, que foi de inicio publicado baixo o título de "Catalogación do patrimonio cultural, discurso histórico e ordenación do territorio da Alta Limia". A documentación resultante deste traballo, en forma de fichas individualizadas clasificadas por concellos, parroquias e núcleos, así como conforme coa tipoloxía ou época de construción de cada un dos elementos, foi incorporada a unha páxina web (www.altalimia.org) de consulta, coa finalidade expresa de constituír unha base de datos para que eses concellos poideran integrar a catalogación completa nas súas respectivas figuras de planeamento, servindo a unha finalidade xeral de coñecemento, protección patrimonial e ordenación do territorio.

Deste xeito, a elaboración do catálogo específico do PBM vai incorporar un número significativo de novos elementos, entre os que se inclúen, no caso da arquitectura relixiosa de tradición máis popular, outras capelas existentes, como é o caso da de San Paio en Lobios, da Nosa Señora no Rial, de San Roque no Toxal, de San Tomé en Nocelo, a da Torre no lugar do mesmo nome ou a da Virxe do Carme en Sobreganade.

Incorpóranse tamén un conxunto de casas reitorais, casas grandes e outras edificacións singulares dentro da arquitectura civil, así como os exemplos máis significativos e aínda con valor de conservación

entre a arquitectura tradicional non alterada máis ou menos irreversiblemente. Atendendo a eses elementos etnográficos que apoian a referencia a unha imaxe rural dos asentamentos de poboación existentes, recóllense as moitas fontes e lavadoiros identificados como parte da estrutura do antigo medio rural, así como os fornos comunais que aínda permanecen (conforme con moi diversos estados de conservación) en case que cada un dos núcleos rurais do concello. Este recoñecemento faise non soamente polo seu interese patrimonial, senón como elementos de referencia para a propia comunidade que, de antigo, desenvolvían un certo papel, tamén, como lugares de encontro dos moradores.

No que se refire aos hórreos ou canastros, van identificarse todos aqueles que aínda se conservan, formen ou non conxuntos, como referencia a estes elementos propios da agropecuaria tradicional que, no caso dos de máis idade, quedan amparados a partir do Decreto 449/1973 polo que se colocan baixo a protección do Estado os hórreos e cabazos antigos existentes en Asturias e Galicia.

Do mesmo xeito, o catálogo do presente planeamento, vai recoller un numeroso conxunto de muíños, entre os que destaca un total de quince existentes ao longo do curso do río Fírbeda ou das Mestas entre o lugar da Forxa e o salto que forma o río no Cadoiro da Fírbeda. A maior parte do resto dos muíños, agora sen uso, atópanse nun moi mal estado de conservación, manténdose os restos destas construcións como no caso dos dous que hai na proximidade do lugar da Retorta, os catro situados entre Paradela de Abeleda e o Rego de Barreiros ou os cinco do Rego dos Vales preto de San Lourenzo.

Os ámbitos afectados por bens protexidos, así como os seus contornos de protección e áreas de amortecemento están grafadas nos correspondentes planos de ordenación e nas fichas do Catálogo e son definidas neste planeamento a partir dos círculos de distancias ao ben que derivan da aplicación da lexislación sectorial adaptando eses ámbitos a referencias físicas facilmente recoñecibles (camiños, parcelario, muros, cómaros, distancia en liña, etc.) e sempre con criterios de protección visual, evitando as ambigüidades que provoca o feito de que esa inicial liña circular afecte, por exemplo, unha parte dunha edificación e o resto dela quede fóra dese ámbito.

A paisaxe rural

A Lei 7/2008, do 7 de xullo, de Protección da Paisaxe de Galicia, ten por obxecto o recoñecemento xurídico, a protección, a xestión e a ordenación da paisaxe galega, considerando que, a mesma, ten unha dimensión global de interese xeral para a comunidade, conforme co establecido no Convenio europeo da paisaxe, aprobado a proposta do Consello de Europa, que entrou en vigor o 1 de marzo de 2004 e que foi ratificado polo Estado español o 28 de xaneiro de 2008.

Dentro dese novo marco normativo, a elaboración dos Catálogos da paisaxe é unha das accións da Estratexia galega da paisaxe, conforme coa que xa foi redactada unha Guía da Cor e Materiais de Galicia, contendo unha serie de criterios e directrices técnicas para a regulación do emprego da cor e os materiais de revestimento arquitectónico nas paisaxes urbanas e rururbanas de cada unha das Grandes Áreas Paisaxísticas de Galicia.

Conforme co seguemento desa estratexia, a cada unha das comarcas, dentro de cada área paisaxística, corresponderalle un Catálogo da paisaxe e as correspondentes Directrices, nas que, con carácter vinculante, estableceranse os obxectivos de calidade paisaxística. Unha vez realizado este proceso, os Estudos de Impacto e Integración Paisaxística (EIIP) contarán cun marco de referencia, tanto para a identificación das unidades da paisaxe, como para a formulación de estratexias e medidas acorde cos obxectivos de calidade establecidos. O estudo da paisaxe rural no presente Plan Básico Municipal pretende anticipar certos aspectos que, sen dúbida, serán desenvolvidos cando se formule o correspondente Catálogo da paisaxe, facendo unha descrición das compoñentes da paisaxe no caso concreto do concello.

O concello de Porqueira, pola súa pertencencia á comarca da Limia (ou Alta Limia), está incluído na grande área paisaxística das Chairas, Fosas e Serras Ourensás, xunto coas comarcas do Alto Arnoia, Baixo Arnoia, Baixa Limia e Verín. Dentro desta grande área, A Limia é un contorno paisaxístico cunha marcada

caracterización xeomorfolóxica, que determina unha singular identidade dentro do conxunto da área. Situado na parte central do perímetro occidental da comarca, o municipio de Porqueira ten por límite septentrional o propio curso do río Limia, circunstancia que fai do seu territorio un enclave dual tanto na orografía como na configuración da paisaxe, materializando un evidente contraste entre o que foi parte da depresión tectónica de drenaxe da desaparecida Lagoa de Antela e o pregamento que abre paso ás elevacións avanzadas da serra da Pena e, xa na raia con Portugal, dos cumios do Xurés. A partir desta consideración, pódense identificar dúas grandes unidades paisaxísticas no concello: A veiga e a montaña.

1. A unidade paisaxística da veiga

Ocupa a chaira dun sector do territorio municipal que, cunha forma triangular e irregular na súa planta, se estende entre o límite noreste co concello de Xinzo, o curso do río Limia e o funil que esa canle rectificadora do mesmo forma cando se interna entre os montes de Congostro e a aliñación que, seguindo a Serra de San Tomé, trazan os vértices do Alto da Cumieira e o Penedo dos Paraños, por Paradela de Abeleda, onde o Limia, volve recuperar a súa canle natural. Cun relevo sensiblemente aplanado, no que, as únicas ondulacións da pendente van producirse na zona de transición respecto do monte e os enclaves puntuais onde se asentaron os poucos núcleos rurais que, historicamente, se tiñan erguido enriba de resaltes do terreo, para fuxir da cota límite do asolagamento estacional polas enchentes do río. Trátase dunha plataforma ou depresión tectónica que, formando parte do contorno de terras baixas de drenaxe da Lagoa de Antela, vai desenvolverse, no concello de Porqueira, entre as cotas 615 e 650, aproximadamente.

Na súa fisonomía actual, como consecuencia dun profundo proceso de concentración parcelaria, a unidade paisaxística da veiga constitúe un territorio moi antropizado na súa estrutura interna, caracterizado pola racionalización xeométrica do mosaico de cultivos, articulados por unha trama ortogonal de camiños, canles de rego e pola rectificación do curso de desembocadura dos afluentes do Limia.

Sen a penas máis arboredo que aquel que foi gañando terras de poulo, moitas veces a partir dos restos das árbores que, de antigo, formaban as sebes das touzas, antes da agrupación parcelaria, a unidade paisaxística da veiga caracterízase pola variabilidade da cor que, estacionalmente, determina a cobertura das terras labradas e o crecemento dos cultivos herbáceos (fundamentalmente da pataca) que nelas se desenvolven ao longo do ano.

Os poucos núcleos de poboación existentes (A Gándara, Airavella, O Toxal, Eido da Ribeira, A Figueira, Eido de Lamas e Martices) sitúanse no sector máis oriental da zona, apoiándose nos resaltes da topografía por enriba do nivel das enchentes do Limia. Mesmo a toponimia, nalgúns casos, revela as características do seu inical contorno agropecuario. A súa morfoloxía, polo carácter do lugar onde se asentaban, cingúese a unha simple estrutura linear, de pequeno tamaño, ou artella configuracións polinucleares por proximidade doutro tanto número de rúeiros simples, con agrupamentos do casal que son algo máis laxos que no caso dos asentamentos da montaña no resto do concello.

Pola altura de Ponte Liñares, algúns retallos de arboredo marcan a presenza das ribeiras da canle artificial do río Limia, que rectificou o curso natural do mesmo, despois de desecada a Lagoa de Antela, para gañar ao cultivo antigas terras de asolagamento, aollendo agora, nese lugar, unha área de grande valor ecolóxico recoñecida como ZEC e ZEPA para a súa protección.

2. A unidade paisaxística da montaña

Entendida co sentido que tiña esta denominación na linguaxe da antiga tradición rural galega, onde calquera lugar elevado, independentemente da súa cota de coración, defínese como montaña por oposición respecto das terras baixas ou de ribeira dun mesmo lugar, parroquia ou concello. Tendo en conta que, na xeografía galega, as terras situadas por enriba dos 600 m. de altitude son caracterizadas como pertencentes ao dominio das serras e, de non ser pola representatividade territorial que a veiga ou depresión do Limia ten no concello, Porqueira podería ser considerado como un municipio de media montaña.

Esta unidade paisaxística desenvólvese a partir da cota 650, aproximadamente, ou case que á altura da cota 700 no pequeno val polo que se estende o núcleo de Paradela de Abeleda. Trátase dunha zona onde vai producirse unha brusca transición no relevo, de tal xeito que, moitos dos núcleos que aproveitaban os campos da veiga próxima, van apertarse aos recunchos onde se produce ese cambio de pendentes para liberar de ocupación a correspondente coroa de terras fértiles. Dese xeito, a actual estrada OU 301, vai ir enlazando estes lugares ata chegar á Fontemoura onde volve atravesar a veiga para cruzar o Limia pola Ponte Liñares, punto no que se bifurca e, seguindo agora a estrada OU 302, volve empatar co percorrido de cornixa que, entre as cotas 630 a 700, enlaza os núcleos de San Lourenzo, Reboreda e Paradela de Abeleda. Esta relación viaria da resposta ao feito de que, unha boa parte dos núcleos desta unidade paisaxística van dispoñerse en posicións de media ladeira ou esporóns topográficos, na zona de transición cara ás maiores pendentes do monte, sempre arredor da altura que marca a cota 650 e abríndose cara á veiga. Soamente A Torre, dentro desta primeira liña de asentamentos, pola súa orixe como histórico punto estratéxico de dominio e control visual do territorio, queda emprazado un pouco máis alto, arredor da cota 670.

Polo regular, a posición histórica dos asentamentos de poboación e a súa organización interna, coas vivendas e construcións auxiliares apegadas unhas ás outras, nunha estrutura moi compacta que, polo limitado do seu crecemento, mantén aínda moitas das súas características orixinarias, define ámbitos edificadas que volven trazar o perfil de emprazamentos singularizados polo seu propio encaixe topográfico, apertándose ao terreo para liberar unha coroa de cultivos, elixindo os contornos máis desnivelados para emprazar o casal, por mor de abrir campo a un maior aproveitamento das terras arredor deles.

Os núcleos máis interiores (que son os de Nocedo, San Mamede de Sobreganade e Rosendo) xa cara ao borde cos concellos de Xinzo, Os Blancos ou Calvos de Randín, sitúanse entre as cotas 860 e 890, quedando o límite parroquial de San Mamede, xa perto da plataforma de altitude na que se empraza a Ermida do Carme, arredor da cota 950 e próximo, polo tanto, aos 1000 metros de altitude. Nestes asentamentos da montaña tamén foi modificada a organización territorial herdada da formalización das coroas de cultivos propia da agropecuaria tradicional, aínda que, as limitacións da orografía e a presenza de maiores pendentes ou dun viario inicial encaixado no terreo, obrigou á traza reticular a adaptarse maiormente a esas condicións de partida e, a súa incidencia na paisaxe resulta menos evidente.

Aínda que, por parroquias deste sector máis meridional, como é o caso de San Mamede de Sobreganade, a concentración parcelaria fíxose tamén para agrupar as terras de uso forestal, a presenza, de sempre, dese tipo de solos, inapropiados para o cultivo e que, na agropecuaria tradicional, sustentaban unha explotación complementaria dos recursos (rozas para sementar centeo, recollida de leña ou froitos como a castaña, recollida de batume para estrar as cortes do gando) a identidade paisaxística do monte permanece como fondo do panorama do concello respecto das visuais desde a veiga, fundamentalmente por constituír unha aliñación de cumes que, no límite do territorio municipal, achéganse aos 1000 metros de altitude. O Outeiro Redondo (1012 m.) e o Monte do Covelo (1057 m.) marcan as cotas máis elevadas, nun conxunto de cumios erosionados nos que destacan, compartindo topografía cos concellos veciños, O Castelo (971 m.), o Penedo Barcal (951 m.), o Castro da Cidade (con pico xa no concello de Calvos de Randín, 936 m) e a Cruz de Fonte Arcada (956 m.) definen a silueta sobresaínte do perímetro sur do municipio de Porqueira.

Desde estas partes altas hai puntos nos que se abren vistas por enriba da veiga e cara á outra ribeira do Limia, destacando, pola súa inclusión nunha área de especial interese paisaxístico, o miradoiro do Cadoiro da Fírbeda, onde o río das Mestas fai un salto entre as penas. A vexetación ripícola deste enclave constitúe, tamén, un importante valor ambiental que se une aos da propia configuración orográfica do val encaixado por onde discorre o río, nun tránsito caracterizado polo rápido descenso ata acadar as terras de veiga.

Unha certa homoxeneidade da rede hidrográfica municipal, cunha sucesión de ríos, regos ou corgas que percorren os pregamentos dos montes de sur a norte, conforme con percorridos curtos e rápidos cara á veiga, con vexetación de ribeira que aproveita as pendentes encaixadas do seu curso, fundamenta a presenza de toda unha serie de corredores ambientais case que paralelos que enlazan os montes e a veiga, constituíndo contornos paisaxísticos pechados de notable interese ambiental ou ecolóxico.

Xunto con ese arboredo de ribeira, os restos de soutos e carballeiras, compoñen un mosaico de arboredo que enmarca os asentamentos e forma a transición da antiga paisaxe agropecuaria respecto do mato dos montes. A transformación desta paisaxe a partir da creba da explotación tradicional dos recursos, faise evidente no contraste entre as fotografías aéreas do voo americano de 1.956 e as actuais do PNOA. A substitución do mato e pastos de monte polas repoboacións forestais ou simplemente polo avance do arboredo sobre os terreos abandonados, vai mudar notablemente cores e perfís ou siluetas da paisaxe.

Pola parroquia de Paradela de Abeleda, a ampla coroa agraria de núcleos rurais como os de Lobios ou Sever, tras do abandono da roturación dos terreos pouco fértiles e de secano para sementar o centeo, o que foran simplemente pequenas trazas de arboredo enmarcando as zonas de cultivo, a mediados do século pasado, acabaron formando as manchas forestadas de hoxe en día, que percorren as abas dos montes ata enlazar co curso natural do río Limia polo treito onde se interna no concello de Bande. Ao longo do sector meridional de San Lourenzo de Abeleda, Santa María e San Martiño de Porqueira, o monte estaba, de antigo, soamente cuberto de mato baixo e, maiormente, de pastos, coa excepción das liñas de arboredo ripícola que percorrían o fondo dos cursos encaixados dos distintos ríos ou regos que corrían cara á veiga. Esta situación,

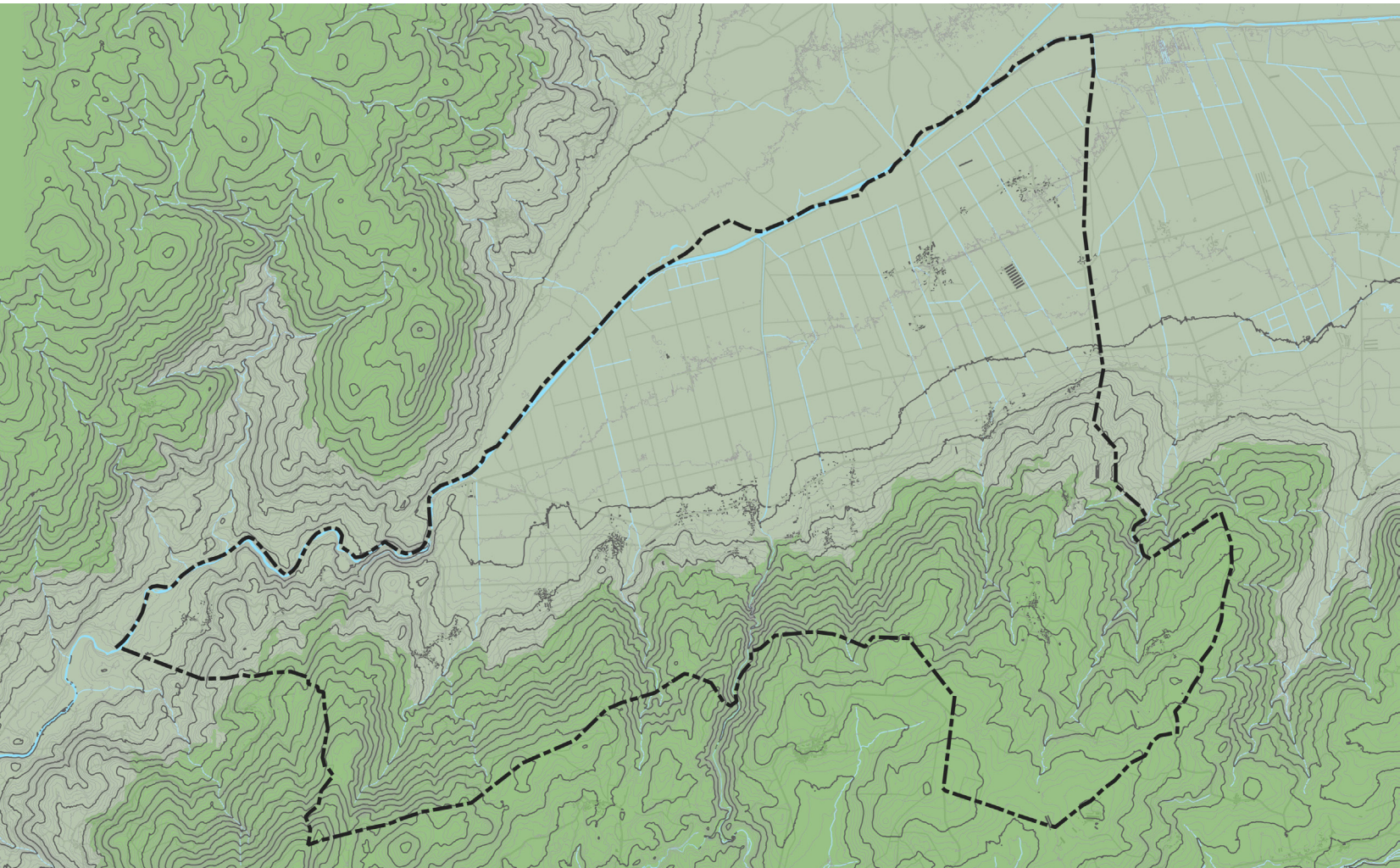
foi mudando coa creba da agropecuaria tradicional e, co abandono dos cultivos, o arboredo foi gañando terreo en situacións de media ladeira. Por Sabucedo, as masas forestais teñen ocupado tamén unha estendida coroa de campos de secano que, de antigo, envolvía as aldeas, e o arboredo, tapiza agora os cumes dos montes.

Aínda con características semellantes no que se refira á transformación da vella paisaxe agraria, ao longo da parroquia de San Mamede de Sobreganade, de orografía máis suave, a recuperación de terras de cultivo que derivou da concentración parcelaria, permitiu o mantemento dun contorno de cultivos, agora cunha nova traza xeometrizada, bastante máis representativa, superficialmente, que no caso da coroa de cultivos existente arredor dos lugares das parroquias veciñas. O arboredo vai enmarcar todo o territorio desta parroquia seguindo as ladeiras da propia localización en altura dos seus asentamentos de poboación, sendo os seus asentamentos de Nocelo, Rosendo e Sobreganade os que se sitúan sobre as cotas máis elevadas do concello e, xunto cos de San Lourenzo ou Reboreda, representan xa un modelo de emprazamento con fisonomías e relacións ambientais características do veciño concello de Calvos de Randín, xa representativo da ocupación territorial das serras.

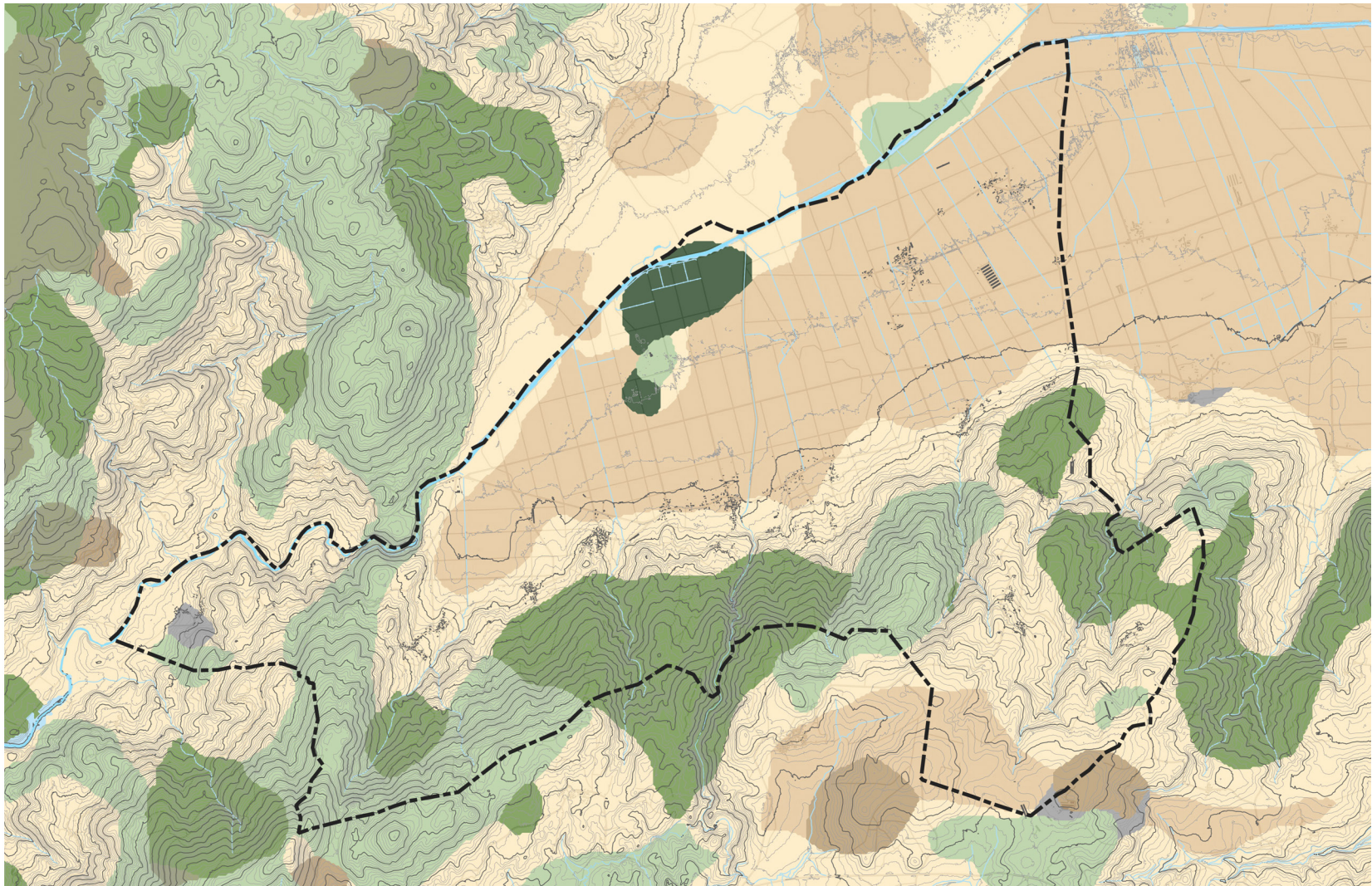

A representación a xeito de bloque-diagrama paisaxístico da parroquia de Santa María de Porqueira permite apreciar o contraste entre as dúas unidades paisaxísticas do conello, coa veiga ou depresión como chaira na que resaltan as trazas xeometrizadas da concentración parcelaria e a brusca transición cara ás elevacións da serra, con fortes pendentes e arboredo forestal, buscando os asentamentos tradicionais achegarse á zona de contacto entre ambas as dúas unidades, seguindo o enlace que proporcionaba un itinerario histórico agora case que repetido pola estrada OU-301. Nótese, no extremo esquerdo do bloque de terreo, como o límite do concello traspasa o curso rectificado do Limia, conforme coa traza natural que, de antigo, tivera nese punto.

A representación da morfoloxía territorial do ámbito de concello de Porqueira evidencia a marcante dualidade de localizacións en altitude respecto das terras baixas da chaira ou depresión e a configuración de dúas unidades paisaxísticas diferenciadas. Este contraste paisaxístico entre dúas áreas ben diferenciadas ten tamén un fundamento físico evidente xa que, en Galicia, a xeografía adoita considerar como pertencentes ás serras ou media montaña os espazos que se atopan por riba dos 600 m. de altitude.

A imaxe das coberturas do concello reflicte, de novo a dualidade existente entre os terreos da veiga e os do monte, cun predominio agrario por todo o ámbito da depresión que se estende tamén seguindo as coroas agrarias dos vellos asentamentos tradicionais e ascende pola plataforma erosionada e máis cahira da parroquia de Sobreganade, ao sureste, en tanto que o resto das elevacións do perímetro meridional do concello quedan marcadas polo bosque e as matogueiras, hoxe en día con máis arboredo do que tiveron cando formaban parte do aproveitamento característico da agropecuaria tradicional.

Cubertas	
	Agrosistema extensivo
	Agrosistema intensivo (superficie de cultivo)
	Agrosistema intensivo (mosaico agroforestal)
	Agrosistema intensivo (plantacion forestal)
	Matogueira e rochedo
	Bosque
	Turbeira
	Lamina de auga
	Rururbano (diseminado)

Fervenza do Fírbeda

Vista da chaira dende o miradoiro do Fírbeda

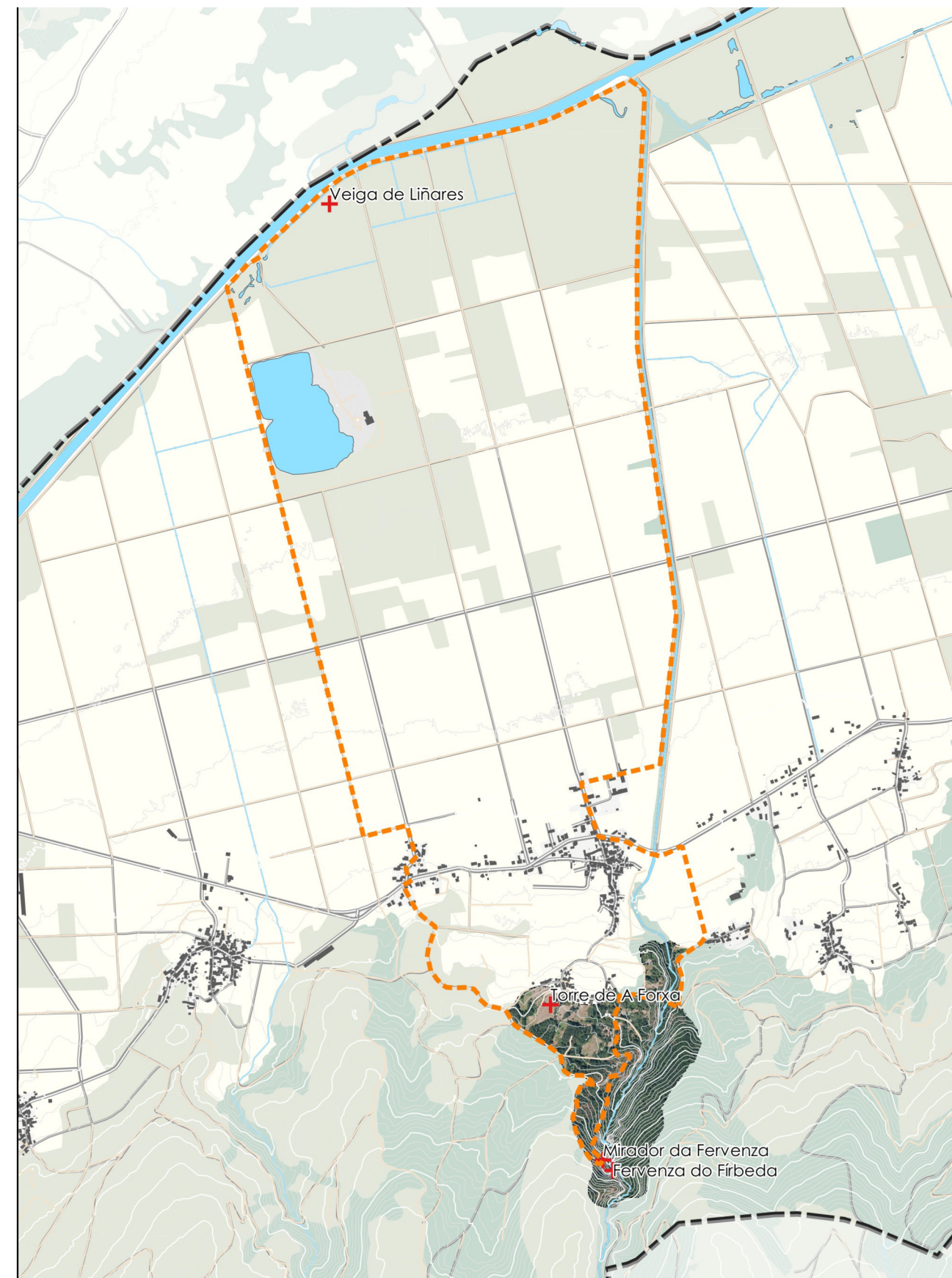

Vista de Forxa coa serra e a Torre

Veiga de Liñares

O itinerario paisaxístico marcado permite apreciar algúns dos valores esenciais do concello de Porqueira, percorrendo a veiga desde o espazo natural protexido de Ponte Liñares, desde onde se fai visible a Torre e a serra como fondo para empatar cun sendeiro sinalizado que percorre parte do curso do río Fírbeda ata o Cadoiro e o miradoiro desde o que se contempla a panorámica da chaira e dos montes do límite norte municipal.

Riscos naturais e antrópicos

O concello de Porqueira está clasificado dentro do PLATERGA (Plan Territorial de Emerxencias de Galicia) como de risco potencial de emerxencia baixo, que resulta dun cálculo final no que se inclúen os factores do risco estatístico (Moderado), da vulnerabilidade poboacional (830 habitantes, Moi Baixo) e do risco por emerxencias especiais (Moi Baixo).

O risco derivado das emerxencias especiais, tal e como se achega na táboa seguinte, comprende a avaliación do risco químico (sen risco para o caso de Porqueira), o risco por mercadorías perigosas (baixo), o risco por sismos (moderado), o risco de incendios forestais (baixo), o risco por inundacións (baixo), o risco por nevaradas (alto), o risco de temporais (moderado), o risco de salvamento de praias, que no caso de Porqueira considérase non existe e o risco especial (moi baixo).

Táboa de datos riscos do PLATERGA

Risco derivado das emerxencias especiais				
Risco Químico	Mercadorías perigosas	Sismos	Incendios forestais	Inundacións
Sen risco	Baixo	Moderado	Baixo	Baixo

Risco derivado das emerxencias especiais				RISCO POTENCIAL DE EMERXENCIA
Nevaradas	Temporais	Sapraga	Risco especial	
Alto	Moderado	Sen Risco	Moi Baixo	Baixo

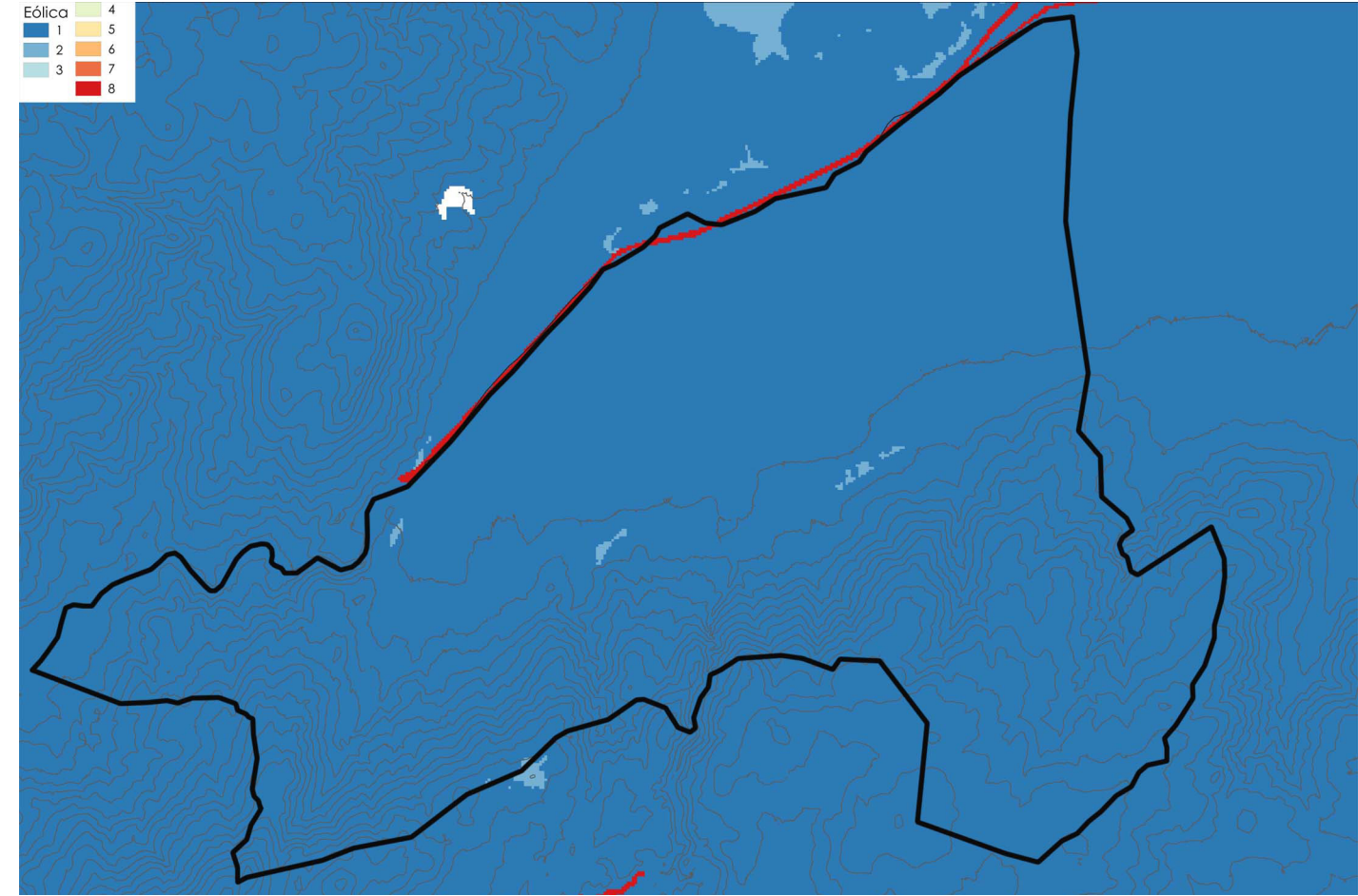
1. Riscos de erosión

A erosión do solo tivo no concello de Porqueira un carácter diferenciado respecto da antiga estrutura da agropecuaria tradicional desde o momento no que se produce a desecación da lagoa, a construción da canle artificial do río Limia e a posta en cultivo das áreas da concentración parcelaria da chaira ou depresión. Tanto as obras hidráulicas da canle regularizada do río, cun certo incremento da velocidade de circulación da auga e maior erosión do leito, como a eliminación das antigas sebes e arboredo das touzas de ribeira derivadas da concentración, para facilitar a mecanización e a extensión dos cultivos, afectou aos procesos de erosión, abrindo a chaira á acción do vento e incrementando a sequedade das terras.

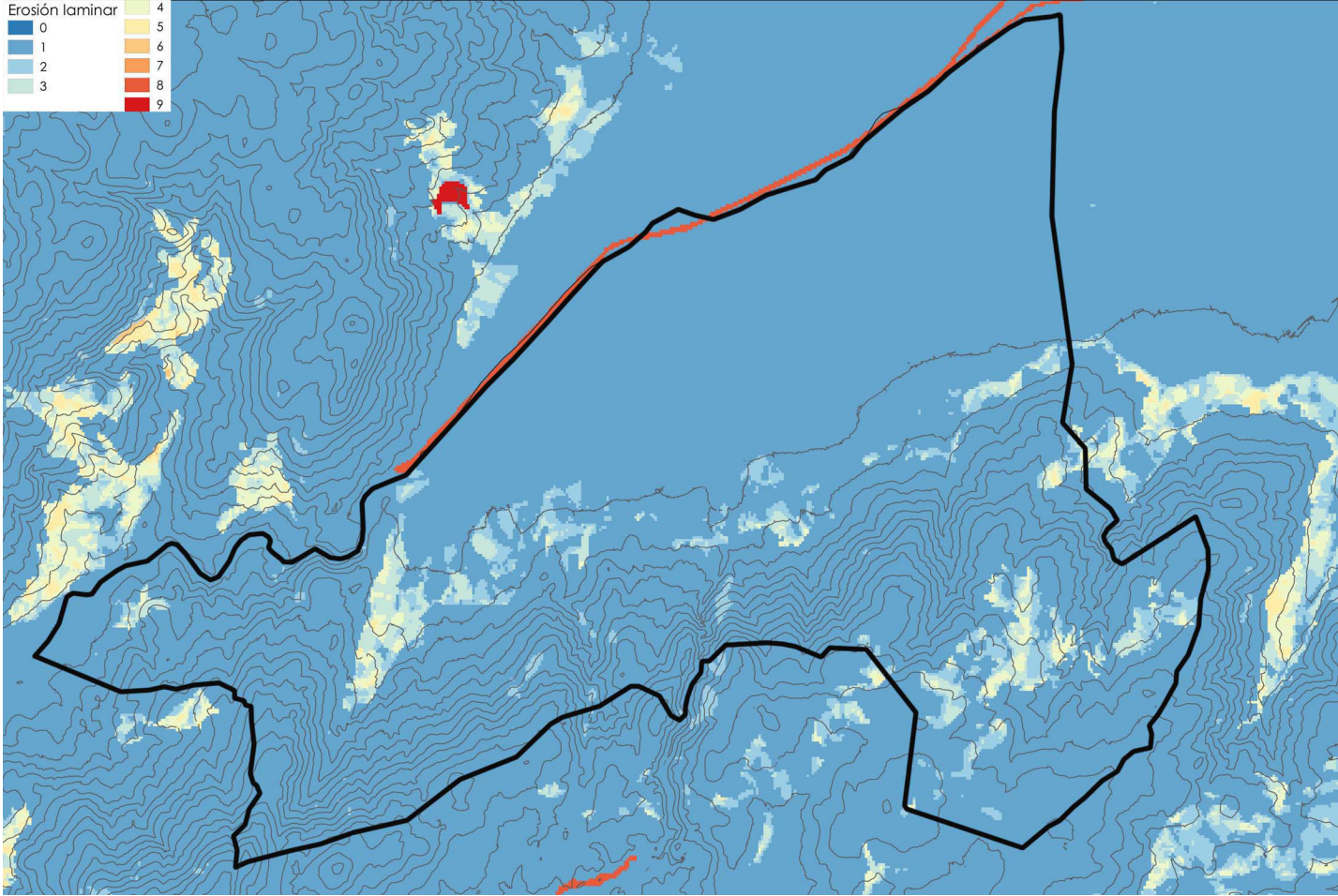
A análise do risco de erosión faise, no presente planeamento, a partir dos datos do INES (Inventario Nacional de Erosión de Suelos) realizado pola "Dirección General de Conservación de la Naturaleza" do Ministerio de Medio Ambiente, nese inventario, estúdanse cinco formas de erosión: a laminar e de regueiros, en cárcavas e barrancos, movementos en masa, en canles e a erosión eólica. A práctica totalidade do concello de Porqueira, nos mapas da erosión eólica e laminar atópase comprendida en torno a valores baixos ou moi baixos.

Por outra banda, o presente PBM, como desenvolvemento do PBA, non incide en novos desenvolvementos ou clasificacións de solo que supoñan calquera tipo de modificación do estado e exposición dos terreos, polo que non vai contribuír a incrementar os riscos de erosión.

No caso da erosión que provocou a condución do Limia por unha canle artificail regularizada, resulta unha circunstancia allea respecto a capacidade de actuación do presente planeamento, que se limita a clasificar ese solo, conforme coa lexislación vixente, como rústico de protección das augas (SRPAU)

Os mapas do INES referidos aos riscos de erosión eólica (arriba) e laminar (abaixo) nos que se resalta en liña grosa o perímetro do concello, revalan que, en calquera caso, os datos para o territorio de Porqueira se atopan sempre arredor dos valores baixos ou moi baixos. O caso do curso rectificado do Limia resulta particularmente significativo polas consecuencias que, no seu día, provocaron as obras hidráulicas de desecación da lagoa de Antela.

2. Risco sísmico

Conforme co mapa de perigosidade sísmica do IGN en valores de aceleración, para un período de retorno de 475 anos, o concello de Porqueira queda localizado na zona 0,04g, sendo g a aceleración da gravidade. No mapa de perigosidade sísmica incluído na NCSE-02 do Plan Especial fronte ao risco sísmico en Galicia (SISMIGAL) o seu termo municipal queda emprazado dentro da área de intensidade VI aos efectos da aplicación da Norma de Construción Sismorresistente.

Contrastando estes resultados co mapa de intensidades finais por parroquias, no que son introducidas as variables que consideran os efectos dos tipos de solos, as parroquias de Santa María de Porqueira e San Martiño de Porqueira, son incluídas no seguinte nivel de perigosidade, que se corresponde cun nivel de intensidade VI-VII.

Atendendo á vulnerabilidade das edificacións a respecto dos movementos sísmicos, o SISMIGAL fai unha clasificación que vai da maior vulnerabilidade (A) ata a menor (F) sendo que, para o caso do concello de Porqueira, entre o 18-22% das edificacións terían unha vulnerabilidade A, entre o 52-59% unha vulnerabilidade B, entre o 14-25% unha vulnerabilidade C e entre un 4-7% terían unha vulnerabilidade D, de maneira que, a vulnerabilidade final ($A < 25\% + B \geq 50\% + (C+D) \geq 25\%$) sería, de condición 3, media.

Estas circunstancias obrigan, como medida de prevención, a que os proxectos de construción de calquera edificación ou infraestrutura deban ter en conta a normativa sismorresistente para minguar os posibles danos en caso de sismo.

3. Risco de inundación

O Plan Básico Autonómico, recollendo as afeccións da correspondente Demarcación Hidrográfica, delimita unha zona de inundación para períodos de retorno T100 e T500 ao nordés do concello de Porqueira, que se prolonga polo de Xinzo de Limia e que fai o contorno dos asentamentos da Filgueira, O Toxal e Eido de Lamas, deixando totalmente no seu interior aos de Eido de Ribeira, A Gándara e Airavella. Ademais, define unha zona de fluxo preferente que vai seguindo a canle de desaugadoiro que pasa ao este do lugar da Gándara e entre os asentamentos do Toxal e Airavella.

Hai que sinalar que, nestas zonas, estacionalmente asolagadas ata a desecación da Lagoa de Antela e a construción da canle do río Limia e o sistema de drenaxe das terras da concentración parcelaria, os asentamentos históricos sempre ocuparon pequenos resaltes do terreo, buscando un emprazamento que permitía unha certa protección respecto das enchentes do río. As touzas e sebes de arboredo da agropecuaria tradicional, tamén proporcionaban unha defensa fronte aos asolagamentos temporais, circunstancia que viría quedar algo minguada tras da nivelación das terras e a corta do arboredo consecuencia das actuacións da concentración parcelaria.

Neste contexto, o planeamento propón unha delimitación estricta dos asentamentos historicamente emprazados nestas zonas, así como o respecto das liñas que marcan a zona de fluxo preferente, medidas que se complementan na normativa coa prohibición da construción de sotos ou semisotos no solo delimitado deses núcleos rurais tradicionais preexistentes.

4. Risco de incendios forestais

A importancia do aproveitamento do monte, non tanto como fornecedor de madeira, senón para pasto do gando e provisión de materia vexetal para estrar as cortes na agropecuaria tradicional, onde as especies cunha utilidade fundamental na carpintaría da edificación, fabricación de mobles ou ferramentas agrarias non tiñan un carácter altamente pirófilo e se atopaban confinadas en áreas ben definidas (soutos, carballeiras) ten mudado notablemente na actualidade, cando o arboredo, tamén no caso do concello de Porqueira, ocupa unha superficie territorial do monte proporcionalmente moi superior da que tivera antes da década dos anos

sesenta do pasado século. O espazo forestal, como consecuencia da permanencia das amplas superficies dos montes veciñais en man común, representa aínda hoxe en día máis do 50% do ámbito territorial do concello de Porqueira e constitúe un evidente risco ambiental para o seu conxunto.

O concello de Porqueira, no que respecta ao planeamento e ordenación dos recursos forestais, pertence ao Distrito Forestal XV, demarcación Limia 2, que comprende tamén os concellos de Baltar, Os Blancos, Calvos de Randín e Rairiz de Veiga. No PLADIGA 2019 non se atopa declarado como ZAR (Zona de Alto Risco de incendio) e, no mapa correspondente, non se inclúe, no seu termo, ningunha parroquia con alta actividade incendiaria.

Malia todas estas consideracións, a relación directa entre os incendios forestais e o cambio de usos do monte que se produciu a partir da creba da agropecuaria tradicional de subsistencia, as medidas de prevención sempre deben estar presentes en calquera medida de planificación, principalmente, e neste caso, por tratarse tamén dunha área xeográfica que se atopa relativamente próxima das serras fronteirizas do Larouco e do Xurés, sempre moito máis expostas ao risco de incendio.

Aínda que non se sitúa ningunha torre de vixilancia dentro do ámbito territorial do concello de Porqueira, existe unha próxima na Pena Loba, no municipio veciño de Calvos de Randín, a unha cota que permite visibilizar o seu contorno forestal. Ademais, Porqueira queda localizada entre a base de avións lixeiros da Antela e a de helicópteros do Xurés, polo que se atopa, en calquer parte do municipio, dentro da isocrona aérea de entre 2 e 4 minutos. Ao longo do curso do Limia, ben sexa nos extremos exteriores do concello, a este e oeste, ou na parte cental, contabilízanse un total de tres puntos de auga aptos para helicópteros tamén no correspondente mapa do PLADIGA.

As medidas de prevención, sempre necesarias pola importancia das masas forestais do concello, teñen que pasar, polo tanto, pola aplicación do establecido na Lei 3/2007 de prevención e defensa contra os incendios forestais en Galicia, que inclúe dentro das redes secundarias de faixas de xestión da biomasa, unha franxa perimetral de 50 m. respecto dos solos de núcleos rurais delimitados.

5. Risco por transporte de mercadorías perigosas

Ningunha das vías de comunicación que pasan polo concello de Porqueira se atopa incluída no Plan Especial de Protección Civil como determinante dalgún risco derivado do transporte de mercadorías perigosas, polo que non existe ningún tipo de afección nese sentido. Trátase dun viario principal con pouco tránsito e que non está relacionado con localizacións que poidan ser orixe ou destino dese tipo de mercadorías.

6. Risco químico

No concello de Porqueira non existe ningún tipo de industria que empregue substancias químicas nos seus procesos de produción, nin tampouco no seu contorno máis inmediato, que se caracteriza por tratarse dun territorio eminentemente rural e carente de calquera tipo de actividade industrial nociva ou perigosa, polo que non hai unha ameaza de risco químico excepcional que deba ser considerada.

Aínda que de xeito colateral, ou secundario, respecto deste tipo de riscos, convén expoñer que certas actividades agrarias e gandeiras (emprego de fertilizantes químicos ou verquido de puríns) veñen provocando unha certa contaminación dos acuíferos subterráneos da Limia, desvinculada do caso das augas de abastecemento á poboación mais que motivan que deba considerarse, como medida a aplicar, o estrito cumprimento da lexislación e normativas sectoriais a respecto do emprego de fertilizantes, pesticidas ou contaminación do solo polas actividades agrogandeiras.

5.3. INFRAESTRUTURAS E SERVIZOS

Rede viaria

A rede viaria de relación exterior do concello de Porqueira está conformada polas estradas autonómicas OU-301 (de Xinzo N-525 a Bande OU-540) que atravesa lonxitudinalmente o territorio municipal enlazando todos os asentamentos de pé de ladeira ata pasar Fontemoura, onde creba a súa traza para pasar o Limia por Ponte Liñares e OU-302 (da Ponte Liñares OU-301 á fronteira con Portugal) que, desde esa intersección coa anterior na Ponte Liñares, ascende polo extremo oeste do municipio pasando xa ao veciño de Muíños.

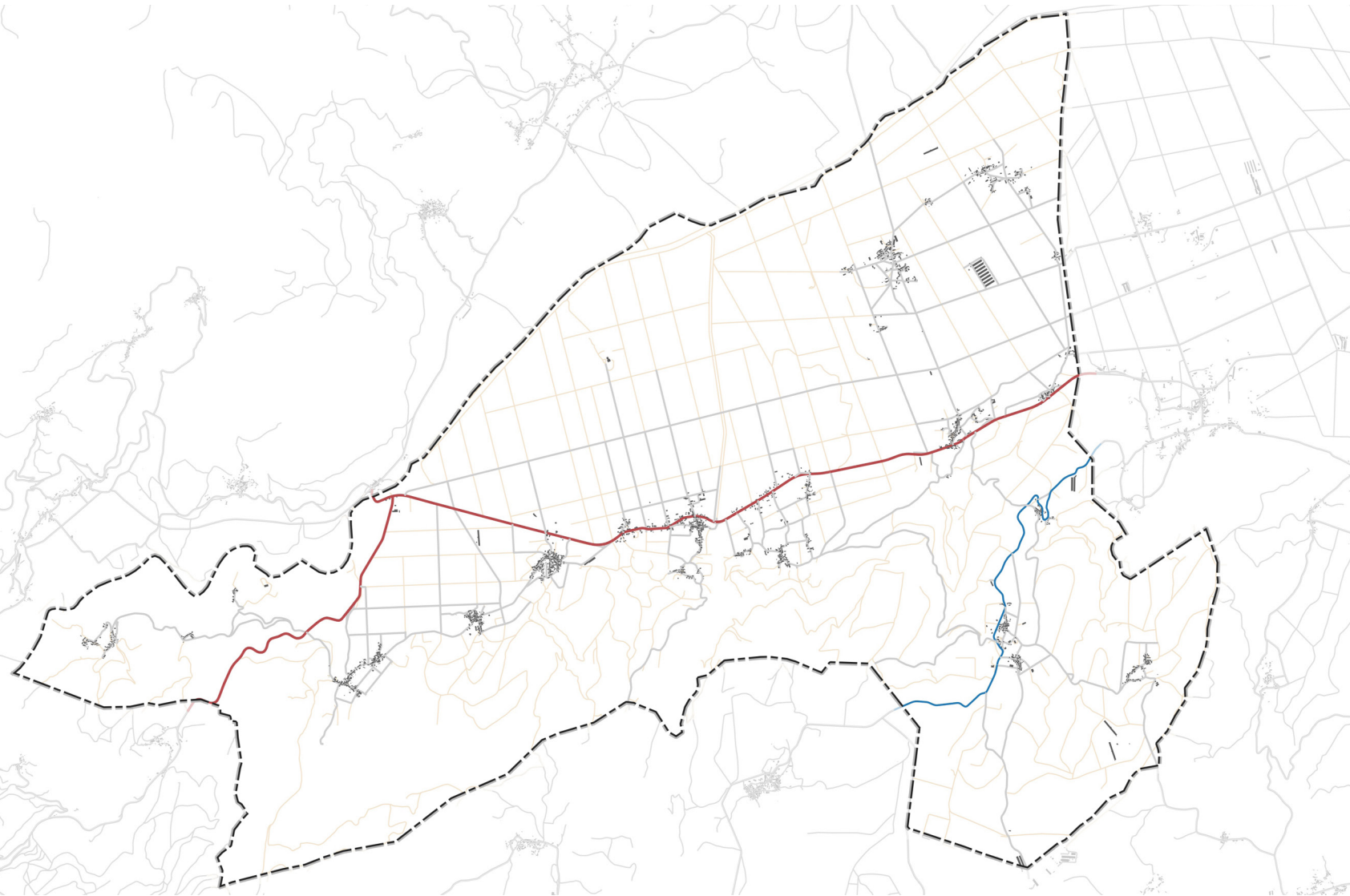
Ademais de estas dúas estradas autonómicas, a estrada provincial OU-1113, de Ganade (OU-301) en Xinzo a Lobás (OU-1112) en Calvos de Randín, percorre, de norte a sur, o extremo suroriental de Porqueira.

Fóra xa do ámbito do concello de Porqueira, aínda que cunha relativa importancia respecto a esas relacións territoriais exteriores do mesmo, enlazando coa intersección da Ponte Liñares en Rairiz de Veiga, sitúase a estrada provincial OU-1114 de Vilar de Santos (OU-321) á Ponte Liñares (OU-301) tamén de importancia para

a relación entre Porqueira e os concellos da ribeira norte do Limia pasando que pode conectar pola Ponte da Rúa co Toxal e O Rial, tamén conforme cun itinerario histórico, mais sen ningún treito dentro do seu termo municipal.

As dúas estradas autonómicas, tal e como tamén se indica na parte informativa desta Memoria, desempeñan un papel fundamental na articulación do conxunto do concello e derivarían da mellora e acondicionamento sucesivo de percorridos históricos anteriores que estruturaron a franxa territorial de contacto entre a veiga e a montaña do concello de Porqueira como unha sucesión itinerante de asentamentos vinculados a eses itinerarios de travesía, resaltada aínda a súa importancia polo seu carácter transfronteirizo. A estrada provincial OU-1113, pola súa banda, vai vincular a parroquia de Sobreganade con Xinzo e con Porqueira ou Calvos de Randín, poñendo tamén en relación os antigos núcleos desta parroquia do sureste municipal.

Nome da estrada	Lonxitude (km) no interior do concello	Titularidade
OU-301	7,48	Autonómica
OU-302	3,35	Autonómica
OU-1113	4,17	Provincial

No esquema do viario principal do concello de Porqueira (á esquerda) destaca a traza da estrada autonómica OU-301 que, desde a Fontemoura vai reproducir, de xeito aproximado, un itinerario histórico de pé de ladeira que vinculaba todos os asentamentos principais do territorio municipal. Este vial, vai desviarse pola chaira ata o paso do Limia pola Ponte Liñares, punto no que empata coa outra estrada autonómica do concello, a OU-302 que, a pouco, vai ascendendo para entrar no concello veciño de Calvos de Randín.

O carácter de viario tranfronteirizo destes percorridos, derivando xa dunha antiga vía romana, sempre tivo unha grande importancia como elemento vertebrador do territorio, asentado na orografía e tirando da implantación dos núcleos de poboación.

A estrada provincial OU-1113 (en cor azul no esquema) vai seguir tamén un vello itinerario sinuoso que, ascendendo pola parroquia de Sobreganade, establece a relación cos concellos de Calvos e dos Blancos.

Rede de abastecemento de auga

A totalidade dos asentamentos do concello de Porqueira contan con abastecemento de auga municipal (hai que ter en conta que os dous núcleos que se atopan facendo límite con Xinzo de Limia, cunha parte do casal ben sexa en Porqueira ou en Xinzo, por razóns prácticas, ás veces teñen os servizos dependendo das redes deste último concello, como é o caso da Breixoeria, con abastecemento desde Porqueira só a dúas vivendas).

Todas as redes de servizos existentes veñen grafadas nos croquis de traballo de campo que se achegan coas correspondentes fichas do Análise do Modelo de Asentamento Poboacional (AMAP) que constitúe un anexo da Memoria deste PBM. Para a definición deses trazados, recompilouse toda a documentación que obraba no Concello a respecto dos distintos proxectos de dotación de servzos executados ata o de agora.

Eses abastecementos de auga, dos que, nos croquis, indícase sempre a capacidade e denominación dos correspondentes depósitos desde os que se sirven, atópanse xa legalizados, coa única excepción do caso o que abastece aos núcleos do Rial e O Toxal, que estaba aínda en proceso de tramitación no momento de redactar o presente documento.

En todos os casos, as captacións proveñen de mananciais (normalmento máis de un para cada abastecemento) situados nos montes do contorno sur do concello, en paraxes nos que non existen actividades agrarias ou gandeiras nin ningún outro uso que poida afectar á calidade das augas que se recollen.

Desde eses puntos de captación, convenientemente protexidos, a auga vai levándose, por gravidade, mediante conduccións de polietileno soterradas, ata as respectivas aorquetas de reunión, caso de habelas, e delas ou directamente desde o conducto do manancial, chega ata os correspondentes depósitos, de tipo monocompartimental e construídos en formigón. A capacidade dos depósitos, tal como ven sinalada nos respectivos croquis de traballo de campo, varía en función do cálculo, que foi feito para poboacións equivalentes sempre algo superiores ás que, na actualidade, teñen cada un dos asentamentos (todos eles tamén, tal e como se indica no AMAP nun evidente proceso de regresión demográfica). Pola propia configuración morfolóxica e a peculiar orografía do territorio de concello, onde se produce unha constante drenaxe da auga desde a serra, espazo con moi pouca ocupación humana, sempre ten resultado doado conducir mananciais con afluencia suficiente para abastecer á poboación dos asentamentos rurais de pé de ladeira ou da depresión do Limia.

Nos depósitos lévase a cabo a desinfección con hipoclorito sódico, dosificado de forma automática mediante unha bomba dosificadora e desde ese punto entra na rede de distribución que, en xeral, atópase en bo estado por tratarse de actuacións de dotación de servizos que veñen datadas nas últimas décadas. Agás no caso dalgún punto moi concreto, todas as redes de distribución de auga aos núcleos son de tipo ramificado e, na execución dos proxectos, teñen abarcado aqueles ámbitos do casal onde residían os moradores (a este respecto, a existencia de moitas edificacións abandonadas nun concello que decote perde poboación, levaron a non levar as redes a emprazamentos onde soamente había edificacións auxiliares ou vivendas sen uso, mais, caso de precisarse, resulta sempre doado executar ampliacións das redes para cubrir novas necesidades neses puntos).

Como complemento da información acerca do abastecemento de auga que se reflicte, a escala de detalle, para cada un dos asentamentos, nos planos de información van incluírse as plantas esquemáticas de cada unha das redes, sinalando os puntos onde se atopan as respectivas captacións e os depósitos de almacenamento da auga.

Atendendo a que, de acordo do artigo 63 da Lei 2/2016, o presente Plan Básico Municipal soamente ten por obxecto delimitar os núcleos rurais existentes no concello de Porqueira (no que non se recolle ningún solo clasificado como urbano consolidado) de xeito que non inclúe a previsión de ningún novo desenvolvemento urbanístico residencial ou industrial e tendo en conta, ademais, que se trata dun concello cunha forte dinámica regresiva no seu volume poboacional respecto do momento no que se executaron estas redes, enténdese que as necesidades de abastecemento de auga van quedar garantidas cos medios propios existentes.

Táboa abastecemento de auga

PARROQUIA: San Lourenzo de Abeleda				3206201
Código- Núcleo	Captación	Depósito	Tipo de depósito	Capacidade m³
0101-Reboreda	Mananciais (6)	Reboreda	Monocompartimental. En superficie	37
0102-San Lourenzo	Mananciais (9)	San Lourenzo	Monocompartimental. En superficie	72
PARROQUIA: Paradela de Abeleda (San Xoán)				3206202
Código- Núcleo	Captación	Depósito	Tipo de depósito	Capacidade m³
0201-Lobios	Mananciais (3)	Lobios de Sever	Monocompartimental. En superficie	53
0202-Paradela de Abeleda	Mananciais (7)	Paradela de Abeleda	Monocompartimental. En superficie	82
0203-A Retorta	Mananciais (2)	A Retorta	Monocompartimental. En superficie	17
0204-Sever	Mananciais (2)	Sever	Monocompartimental. En superficie	12,5
PARROQUIA: San Martiño de Porqueira				3206203
Código- Núcleo	Captación	Depósito	Tipo de depósito	Capacidade m³
0301-Faramiñás	Mananciais (3)	Faramiñás	Monocompartimental. En superficie	37
0302-Faramontaos	Mananciais (4)	Telladas-Faramontaos	Monocompartimental. En superficie	40
0303-Xocín	Mananciais (4)	Xocín	Monocompartimental. En superficie	36
0304-Telladas	Mananciais (4)	Telladas-Faramontaos	Monocompartimental. En superficie	40
0305-Faramontaos-Pedrosa	Mananciais (4)	Pedrosa	Monocompartimental. En superficie	50
PARROQUIA: San Martiño de Porqueira				3206204
Código- Núcleo	Captación	Depósito	Tipo de depósito	Capacidade m³
0401-Fontemoura	Mananciais (3)	Fontemoura	Monocompartimental. En superficie	20
0402-Forxa	Mananciais (7)	Tornadoiro	Monocompartimental. En superficie	75
0403-A Torre	Mananciais (7)	Tornadoiro	Monocompartimental. En superficie	75
PARROQUIA: Sabucedo (San Salvador)				3206205
Código- Núcleo	Captación	Depósito	Tipo de depósito	Capacidade m³
0501-O Agro	Mananciais (4)	Rial-Toxal	Monocompartimental. En superficie	100
0502-Airavella	Mananciais (4)	Rial-Toxal	Monocompartimental. En superficie	100
0503-Breixoeria	Manancial (1)	Breixoeria	Monocompartimental. En superficie	10
0504-Eido de Lamas	Mananciais (3)	Filgueira	Monocompartimental. En superficie	70
0505-Eido de Ribeira	Mananciais (3)	Filgueira	Monocompartimental. En superficie	70
0506-A Filgueira	Mananciais (3)	Filgueira	Monocompartimental. En superficie	70
0507-A Gándara	Mananciais (4)	Rial-Toxal	Monocompartimental. En superficie	100
0508-A Lagoa	Manancial (1)	Lagoa	Monocompartimental. En superficie	18
0509-Martices	Mananciais (3)	Filgueira	Monocompartimental. En superficie	70
0510-Penín Novo	Mananciais (5)	Penín	Monocompartimental. En superficie	38,4
0511-As Quintas	Mananciais (4)	Rial-Toxal	Monocompartimental. En superficie	100
0512-O Rial	Mananciais (4)	Rial-Toxal	Monocompartimental. En superficie	100
0513-O Toxal	Mananciais (4)	Rial-Toxal	Monocompartimental. En superficie	100
PARROQUIA: Sobreganade (San Mamede)				3206206
Código- Núcleo	Captación	Depósito	Tipo de depósito	Capacidade m³
0601-Nocelo	Mananciais (4)	Nocelo	Monocompartimental. En superficie	30
0602-Rosendo	Mananciais (4)	San Mamede	Monocompartimental. En superficie	135
0603-San Mamede	Mananciais (4)	San Mamede	Monocompartimental. En superficie	135
0604-Soutelo	Mananciais (2)	Soutelo	Monocompartimental. En superficie	50
Potabilización automatizada en cada depósito			Total capacidade depósitos Concello m³	982,9

Rede de saneamento

O mesmo que no caso do abastecemento de auga, case que a totalidade dos núcleos existentes no concello de Porqueira contan con rede municipal de saneamento. A este respecto, ten que sinalarse que, o mesmo que acontecía co abastecemento, soamente un dos núcleos limítrofes co concello de Xinzo de Limia (Breixoeira) non conta con rede de saneamento dependente do concello de Porqueira xa que, historicamente e por razóns prácticas e de orografía, a maior parte das vivendas dese asentamento xestionan os seus servizos con ese concello veciño. A representación esquemática das redes de saneamento existentes fíxose, no presente planeamento, a partir da análise de todos os proxectos executados que se atopaban nos arquivos municipais, contrastando esa documentación cunha inspección de campo. A propia cronoloxía dos proxectos amosa como ten mudado a situación a partir de datas relativamente recentes, xa que a maioría das redes foron realizadas xa na segunda metade da década dos anos noventa e, con frecuencia, non foron completadas senón despois da realización de varias fases sucesivas.

As redes, executadas con tubería de polietileno de diámetro mínimo nunca inferior a 250 mm, son conducidas, case que sempre por gravidade (agás nos casos do Toxal, A Gándara e Airavella que se levan a pozo de elevación con bombeo) a fosas sépticas provistas de decantadores-dixestores e leitos filtrantes prevaemente ao seu verquido a cursos de auga. Existen dous tipos de fosas séptica, sendo, sobre todo as máis antigas, construídas con formigón "in situ" e, nunha fase posterior, outras redes implantáronse incluíndo sistemas prefabricados para resolver a depuración.

A selección deste sistema de depuración mediante fosas sépticas foi seleccionado polas dificultades que supón a orografía do concello e o propio modelo de asentamento en núcleos, maiormente de pé de ladeira, que se sitúan espallados uns dos outros, sempre bastante compactos e por enriba da veiga aplanada. Por mor da forte regresión demográfica, os posibles problemas de capacidade de depuración que puideran presentar estas fosas con decantadores-dixestores e leito filtrante, cumpren, a día de hoxe, coas necesidades da poboación residente, aínda cando, de cara ao futuro, podería ser mellorada a capacidade dalgunhas delas e implantar sistemas de depuración total.

Enerxía eléctrica, iluminación pública e outras instalacións

Todos os asentamentos de poboación do concello teñen subministración de enería eléctrica e servizo telefónico, tendo as deficiencias habituais no caso da recepción da telefonía móbil nalgúns núcleos periféricos. Non existe rede de gas en ningunha entidade de poboación do concello.

No tocante á iluminación pública, esténdese por todas as rúas principais, cubrindo suficientemente as necesidades dos distintos asentamentos. Percíbense notables diferenzas nas cualidades da iluminación conforme se trate de núcleos desenvolvidos ao longo da estrada (iluminación de estradas) e os asentamentos menores ou máis periféricos. Neste sentido, e tendo en consideración os valores ambientais de moitos destes asentamentos rurais do concello de Porqueira, sería recomendable que, nos futuros proxectos de reforzo do alumeado e adecuación ás novas condicións de aforro ou eficiencia enerxética, se formulase tamén a integración ambiental deste tipo de instalación, evitando tendidos aéreos, postes de apoio e, fundamentalmente, non afectando tan negativamente contornos de bens culturais protexidos.

Recollida de lixo

Lévase a cabo, en todo o concello, pola Deputación de Ourense conforme co Plan de Xestión de Residuos Urbanos de Galicia (PXRUG), a respecto do cal, Porqueira ven clasificado como un concello de moi alta ruralidade. Existen contedores de residuos urbanos mixtos en todos os asentamentos, distribuídos en número variable e en localización relacionadas cos puntos de paso da recollida. Estes resíduos son trasladados a unha planta de transferencia situada en Xinzo de Limia, onde tamén se atopa un punto limpo. Os contedores de recollida selectiva están localizados en puntos de afluencia dos asentamentos e tamén en relación co emprazamento de determinadas actividades (bares, centros administrativos, etc.).

Táboa saneamento

PARROQUIA: San Lourenzo de Abeleda3206201				
Código- Núcleo	Fosa Depuración	Tipo de verquido	Tipo de augas	Lugar de verquido
0101-Reboreda	FD 1	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0102-San Lourenzo	FD 2	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
PARROQUIA: Paradela de Abeleda (San Xoán)3206202				
Código- Núcleo	Fosa Depuración	Tipo de verquido	Tipo de augas	Lugar de verquido
0201-Lobios	FD 3	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0202-Paradela de Abeleda	FD 4	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0203-A Retorta	FD 5	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0204-Sever	FD 6	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
PARROQUIA: San Martiño de Porqueira3206203				
Código- Núcleo	Fosa Depuración	Tipo de verquido	Tipo de augas	Lugar de verquido
0301-Faramiñas	FD 7	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0302-Faramontaos	FD 7	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0303-Xocín	FD 7	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0304-Telladas	FD 7	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0305-Faramontaos-Pedrosa	FD 7	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
PARROQUIA: San Martiño de Porqueira3206204				
Código- Núcleo	Fosa Depuración	Tipo de verquido	Tipo de augas	Lugar de verquido
0401-Fontemoura	FD 8	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0402-Forxa	FD 9	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Río Fírbeda
0403-A Torre	FD 9	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Río Fírbeda
PARROQUIA: Sabucedo (San Salvador)3206205				
Código- Núcleo	Fosa Depuración	Tipo de verquido	Tipo de augas	Lugar de verquido
0501-O Agro	FD 10	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0502-Airavella	FD 10	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0503-Breixoeira	-	-	-	-
0504-Eido de Lamas	FD 11	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0505-Eido de Ribeira	FD 11	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0506-A Filgueira	FD 11	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0507-A Gándara	FD 10	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0508-A Lagoa	FD 12	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0509-Martices	FD 11	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0510-Penín Novo	FD 13	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0511-As Quintas	FD 10	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0512-O Rial	FD 10	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0513-O Toxal	FD 10	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
PARROQUIA: Sobreganade (San Mamede)3206206				
Código- Núcleo	Fosa Depuración	Tipo de verquido	Tipo de augas	Lugar de verquido
0601-Nocelo	FD 14	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0602-Rosendo	FD 15	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0603-San Mamede	FD 15	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato
0604-Soutelo	FD 16	Augas continentais ou doces	Augas mixtas	Regato

6. MOTIVACIÓN DA ESCOLLA ENTRE AS ALTERNATIVAS SELECCIONADAS

A que habitualmente é considerada como Alternativa 0, é dicir, non desenvolver o Plan Básico Municipal (PBM) e que o concello siga estando nunha situación subsidiaria respecto do contido no xa aprobado Plan Básico Autonómico (PBA), non foi contemplada no presente planeamento, xa que precisamente o PBA foi elaborado como paso previo, para a redacción, nos concellos de menos de 5000 habitantes, dunha figura de planeamento a nivel municipal (equivalente ao planeamento xeral co que Porqueira nunca chegou a contar) nese tipo de municipios onde, malia o tempo transcorrido e aos cambios no marco lexislativo de rango superior en materia de ordenación urbanística, non se tivera producido a aprobación de ningunha figura dese planeamento equivalente adaptada á lexislación vixente.

A administración autonómica (sendo consciente do retraso, as carencias e a irregularidade do planeamento nese tipo de concellos, moitos dos cales nunca dispuxeron de ningún tipo de figura de ordenación que descendera ao nivel territorial do propio municipio, malia que o PBA supoña, para eses casos, unha situación mellorada respecto da regulación por parte das Normas Subsidiarias Provinciais, fundamentalmente por conter agora unha información máis polo miúdo e constantemente actualizada) enfrontou o esforzo de contratar a redacción dos PBM para que todos estes concellos dispoñan dun documento básico e elemental que faculte a súa ordenación urbanística de xeito racional e sustentable, polo que resulta inviable considerar, como alternativa, a non redacción dos mesmos.

De non ser así, neste tipo de concellos, de base fundamentalmente rural, cada vez que se quixera edificar estaríase a incumplir coa lei ou habería de procederse á formulación e aprobación dun expediente de delimitación do solo de núcleo rural no respectivo asentamento, xustificando co cumprimento das condicións establecidas, a tales efectos, no artigo 23 da Lei 2/2016 do Solo de Galicia. Unha situación que xa motivou, no caso de Porqueira, a tramitación de tres Delimitacións de Solo de Núcleo Rural con anterioridade á redacción do presente planeamento, das que soamente unha delas chegou a ser sancionada coa correspondente aprobación definitiva.

Tal e como se expón no apartado correspondente deste Documento Ambiental Estratéxico, consideráronse tres alternativas (excluída esa común Alternativa 0) que se achegan nos correspondentes planos.

A Alternativa 1 consiste en recoller as clasificacións, delimitacións e categorizacións dos solos que foran, no seu día, presentadas a tramitación ambiental na única tentativa que houbo no municipio para aprobar un Plan Xeral. Nesa alternativa, dun planeamento xeral que nunca chegou a acadar a fase de aprobación, facíase unha previsión demográfica allea á realidade que o tempo acabou por demostrar, pretendendo que a poboación ía incrementarse nas décadas seguintes, polo que as delimitacións dos asentamentos xeneraban espazos de ampliación dos mesmos.

Esta alternativa (Alternativa 1) é considerada como negativa, xa que, desde entón, a poboación non ten deixado de minguar nunha notable progresión xeométrica e, cada vez, os núcleos contan cun maior número de edificacións abandonadas, sen uso ou en ruína, moitas veces mantendo un evidente interese ambiental, que convén recuperar, antes de ofrecer máis solo para edificar. Ademais, téndose presentado este palenamento (ano 2010) a tramitación ambiental antes da aprobación do vixente Plan Básico Autonómico, presenta eivas evidentes no tocante á categorización dos solos rústicos protexidos e tamén no caso dos elementos recollidos como parte do patrimonio cultural do concello.

A Alternativa 2 consiste en trasladar ao Plan Básico Municipal estrictamente as afeccións que derivan do Plan Básico Autonómico para definir os solos rústicos de protección e recoller soamente os elementos do patrimonio cultural que nel figuran. Nesta alternativa, ademais, tendo en conta que agás no caso do asentamento de Faramontaos-Pedrosa (solo de núcleo rural común con orixe nos anos setenta e desenvolvido ao longo da estrada OU-301 sobre lotes da concentración parcelaria) todos os restantes núcleos a penas teñen crecementsos de borde mediante novas vivendas illadas, vai tomarse a opción de clasificar todos

eses asentamentos como solos de núcleo rural tradicional, sen facer distinción daqueles pequenos ámbitos exteriores. Tal e como vai describirse de seguido, esta Alternativa 2 vai ser considerada como máis negativa e menos sustentábel que a Alternativa 3, que será a finalmente escollida.

A Alternativa 3 consiste en facer unha revisión exhaustiva da afeccións grafadas no PBA, cun descenso á escala de detalle que permitiu, por exemplo, axustar a delimitación dos solos de solo rústico de protección forestal, a partir da consulta de todos os mapas que recollen a súa declaración (inventario da Consellaría de Medio Rural) e o seu contraste coa realidade catastral existente, así como subsanando algunha ausencia na identificación das capelas existentes no concello e incorporando a catalogación dun grande número de elementos senlleiros do patrimonio etnográfico de Porqueira que non figuraban no PBA. Ademais, nesta alternativa, vai facerse, sempre que existen crecementsos de borde con nova edificación de vivendas illadas, a distinción entre o ámbito clasificado como solo de núcleo rural tradicional e eses outros contornos, que se clasifican como solo de núcleo rural común.

Comparando as alternativas 2 e 3, comprobouse que, sendo ambas as dúas viables, a opción máis axeitada é a da Alternativa 3, finalmente escollida. Esta Alternativa 3 proporciona un achegamento máis preciso á realidade territorial e ambiental do concello, clasificando e categorizando o solo rústico de protección en relación cos seus valores e potencialidades, subsanando algúns erros propios da escala autonómica propia do PBA e descendendo ao detalle do territorio municipal, completando e mellorando esa información xa recollida polo documento que se desenvolve.

Ademais, inclúese un moito maior número de elementos catalogados (patrimonio arquitectónico, histórico ou etnográfico) algúns deles xa terían sido de obrigada inclusión, con anterioridade, por formar parte da delimitación de solo de núcleo rural do Toxal, xa aprobada definitivamente, e recollendo os datos que, a respecto da catalogación do patrimonio cultural, así como aqueles outros que figuran nun documento que, baixo o apoio da Fundación Barrié e derivado dun traballo coordinado por Xulio Rodríguez González (Director do Museo Arqueolóxico de Ourense) tiña como obxectivo unha catalogación comarcal para que os distintos concellos puideran integrala nas súas respectivas figuras de planeamento. O achegamento á realidade do medio rural, a unha escala de detalle, o respectivo traballo de campo, permitiu catalogar aires con conxuntos de canastros, cruces, fornos comunais, muíños e outros moitos elementos que a escala do PBA non facía posible, aínda cando, son bens de interese patrimonial que, en moitos casos, conforman a imaxe da paisaxe rural neses asentamentos.

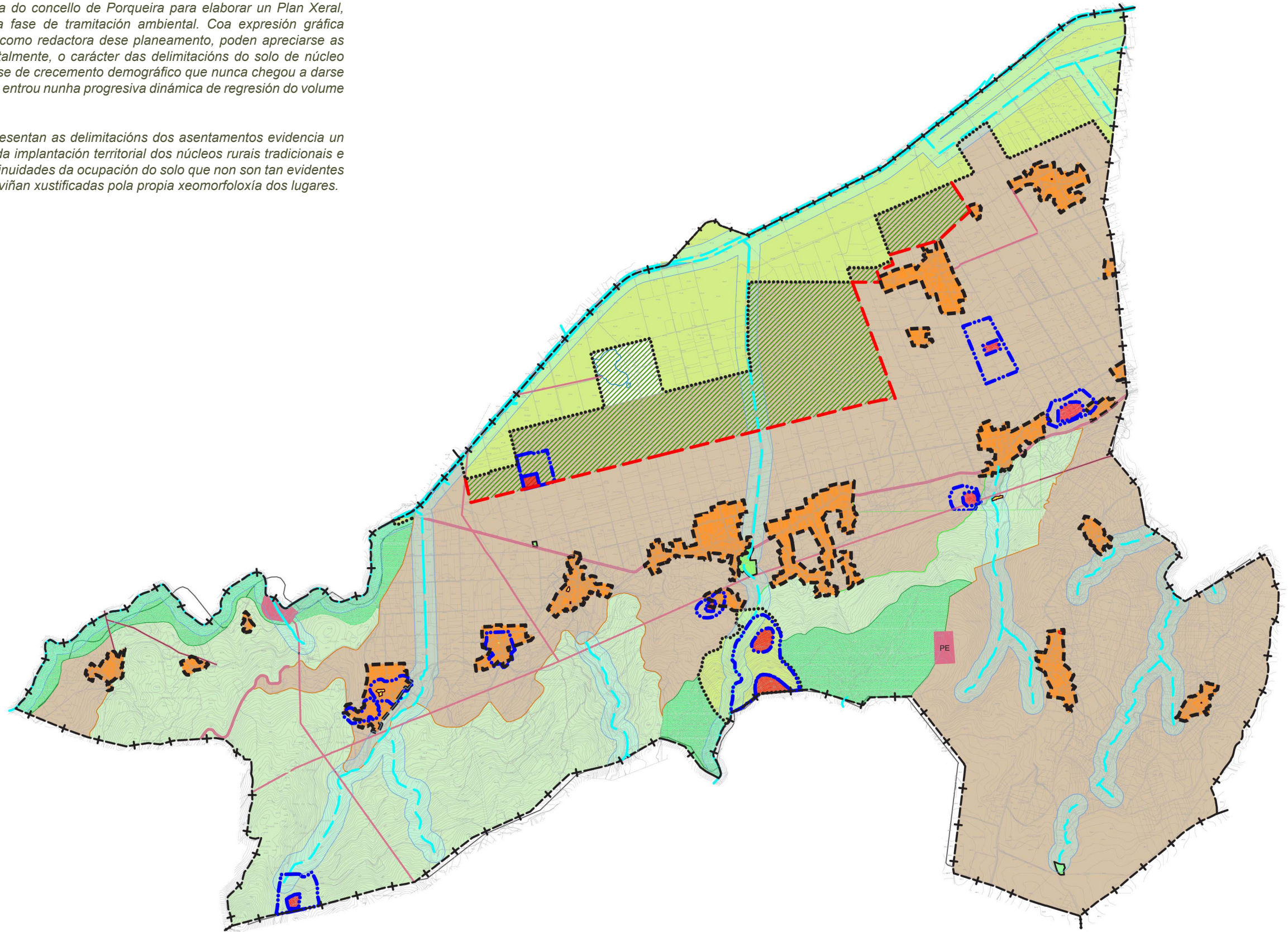
Por outra banda, e sempre a prol dunha maior sustentabilidade, esta Alternativa 3, ao diferenciar os ámbitos de solo de núcleo rural tradicional ou común, dirixe, en maior medida que a anterior, as intervencións de edificación cara ao tecido do asentamento historicamente consolidado e, polo tanto, favorece a rehabilitación dun grande número de construcións abandonadas ou mesmo en ruína fronte ás intervencións de nova vivenda illada no perímetro exterior.

Hai que ter en consideración que, a meirande parte das novas edificacións de vivenda illada hoxe en día existentes, foron construídas sobre propiedades constituídas a partir dos procesos de concentración parcelaria e, polo tanto, adoitan ter superficies moi superiores á parcela mínima edificable para calquera das dúas clases de solo de núcleo rural. Dese xeito, de non facerse tal distinción, eses ámbitos poderían ser reparcelados e edificados cun tecido moi miúdo e que tería consecuencias ambientais moi desfavorables, tanto respecto do valor patrimonial de moitos asentamentos, como no tocante á dotación de servizos.

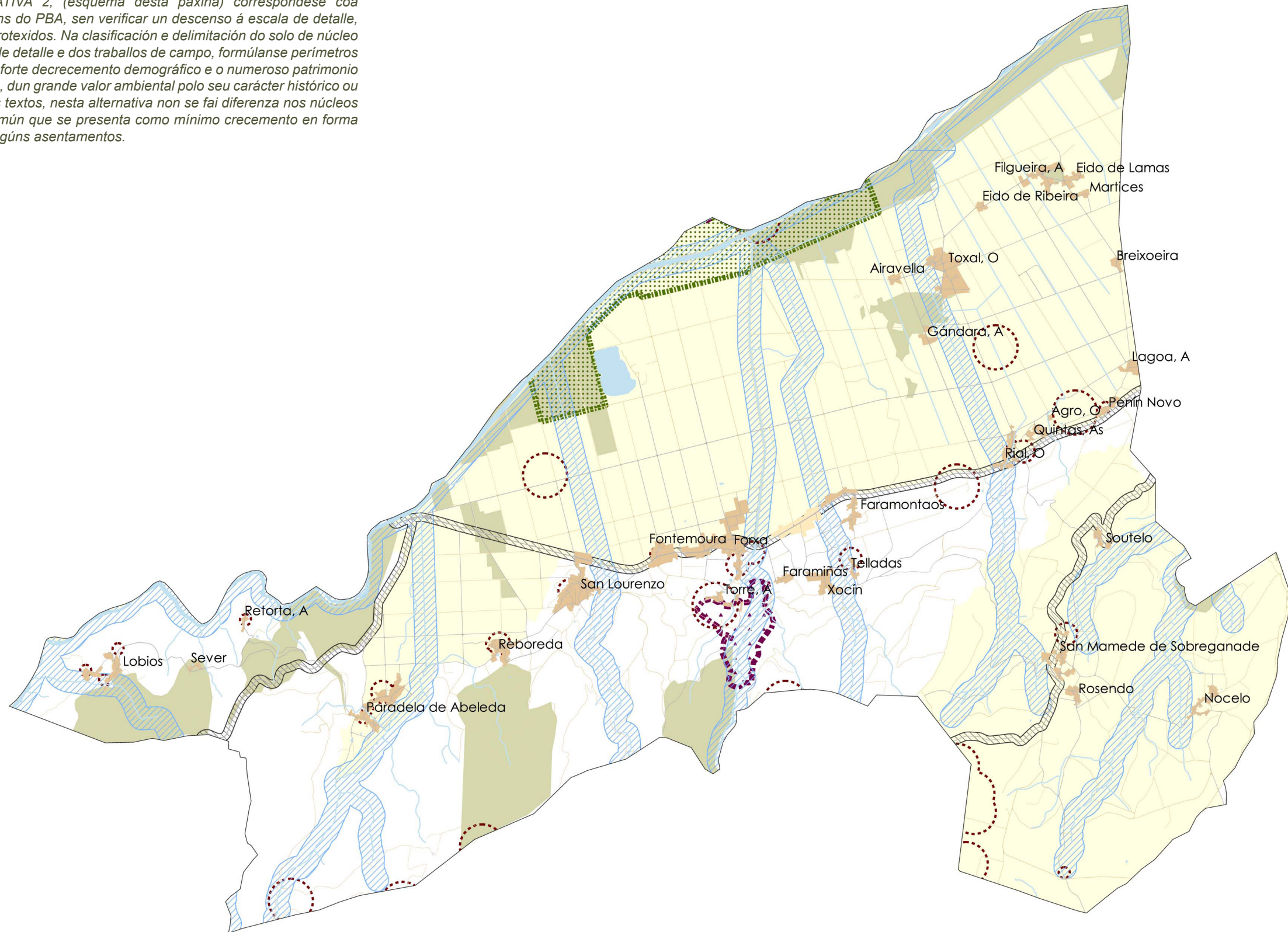
Nese sentido, tamén como argumento común trasladado a estas dúas últimas alternativas (Alternativa 2 e Alternativa 3) as delimitacións dos solos de núcleo rural, en calquera das súas dúas categorías, mais, en maior medida, no caso do solo de núcleo rural común, tentan dirixir as posibles novas edificacións cara a aqueles espazos onde a ocupación do terreo xa ven marcada polas construcións existentes, en particular, no caso das grandes parcelas intercalares, non recollendo como solo de núcleo rural, a totalidade da superficie das mesmas, senón levando a liña de delimitación respecto ás referencias de posicionamento que establecen as construcións xa existentes neses ámbitos.

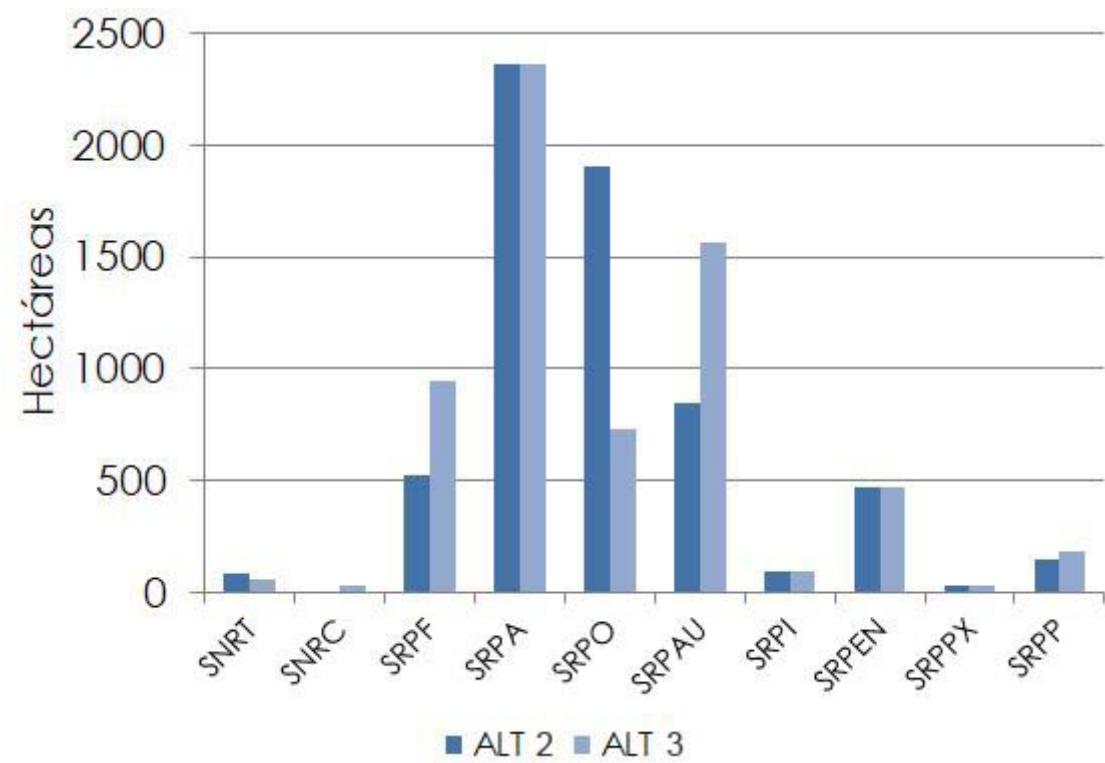
No esquema desta páxina, a considerada como ALTERNATIVA 1, correspóndese coa que fora elixida nunha primeira tentativa do concello de Porqueira para elaborar un Plan Xeral, que chegpu a acadar soamente a fase de tramitación ambiental. Coa expresión gráfica que presentara a empresa Eptisa, como redactora dese planeamento, poden apreciarse as clasificacións do solo e, fundamentalmente, o carácter das delimitacións do solo de núcleo rural, formuladas baixo unha hipótese de crecemento demográfico que nunca chegou a darse senón que, ao contrario, o municipio entrou nunha progresiva dinámica de regresión do volume de poboación.

O escaso detalle co que se representan as delimitacións dos asentamentos evidencia un afastamento entre a miúda escala da implantación territorial dos núcleos rurais tradicionais e a propia cartografía, marcando continuidades da ocupación do solo que non son tan evidentes na realidade e que, nalgúns casos, viñan xustificadas pola propia xeomorfoloxía dos lugares.

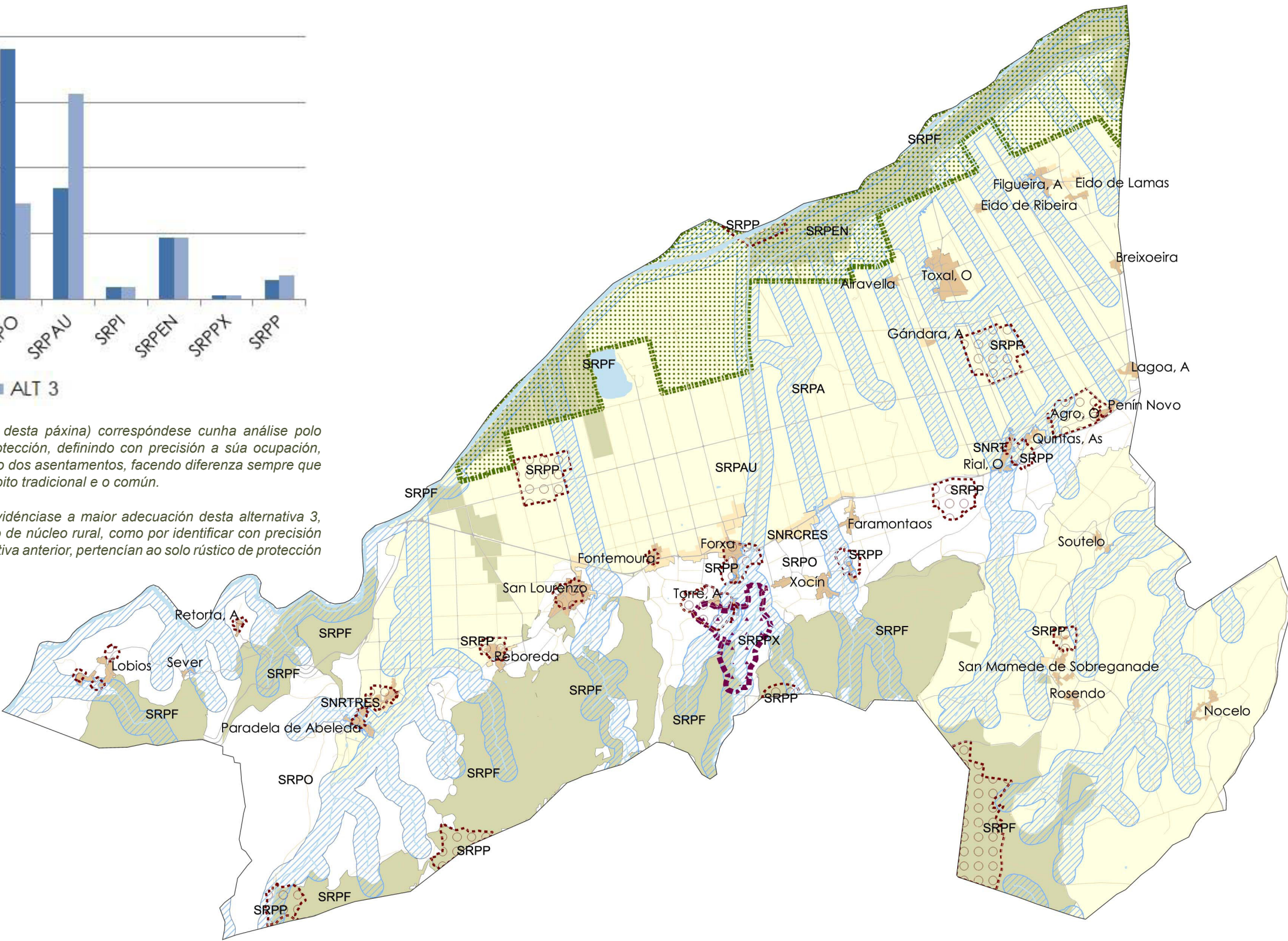
A considerada como ALTERNATIVA 2, (esquema desta páxina) correspóndese coa traslación estrita das determinacións do PBA, sen verificar un descenso á escala de detalle, no que se refire aos solos rústicos protexidos. Na clasificación e delimitación do solo de núcleo rural, a partir do descenso á escala de detalle e dos traballos de campo, fórmulanse perímetros moito máis restrinxidos, asumindo o forte decrecemento demográfico e o numeroso patrimonio inmobiliario abandonado ou en ruína, dun grande valor ambiental polo seu carácter histórico ou tradicional. Tal e como se indica nos textos, nesta alternativa non se fai diferenza nos núcleos respecto ao solo de núcleo rural común que se presenta como mínimo crecemento en forma de vivendas illadas no perímetro dalgúns asentamentos.

A considerada como ALTERNATIVA 3, (esquema desta páxina) correspóndese cunha análise polo miúdo das distintas categorías de solo rústico de protección, definindo con precisión a súa ocupación, corrixiendo pequenos erros e omisións do PBA e, no caso dos asentamentos, facendo diferenza sempre que haxa crecementos en vivenda illada exteriores, do ámbito tradicional e o común.

No histograma de superficies da parte superior, evidénciase a maior adecuación desta alternativa 3, tanto polo recoñecemento das distintas clases de solo de núcleo rural, como por identificar con precisión categorías de solo rústico de protección que, na alternativa anterior, pertencían ao solo rústico de protección ordinaria.

7. DESENVOLVEMENTO PREVISIBLE DO PLAN

Como consecuencia da aprobación definitiva do PBM calquera tipo de intervención de uso do solo, edificación, urbanización ou infraestruturas, dentro do ámbito do concello de Porqueira quedará regulada polas determinacións normativas correspondentes co tipo de actuación ou clasificación do solo contidas no presente planeamento, transcendendo a situacións anteriores de certa laxitude ou remisión á lexislación sectorial ou de rango superior, sempre xenérica e allea ás características específicas do territorio do concello, por ter carecido este, previamente, de calquera tipo de figura de ordenación urbanística de ámbito municipal.

Estas carencias anteriores, teñen levado a unha certa deteriorización da calidade ambiental e paisaxística do territorio rural do concello (fundamentalmente no interior dos asentamentos rurais tradicionais) e, como consecuencia a deficiencias tamén na calidade de vida dos seus moradores. A finalidade das determinacións normativas do PBM, como desenvolvemento polo miúdo do PBA, veñen fundamentadas na protección, conservación, rehabilitación e mellora do medio rural do concello no seu conxunto.

Tamén baixo ese criterio do mantemento e mellora dos valores de configuración dos asentamentos de poboación existentes, que son núcleos rurais sempre de orixe histórica ou tradicional (agás no caso do de Faramontaos-Pedrosa) o planeamento, no seu progresivo desenvolvemento conforme coas determinacións nel contidas, procurará frear o habitual proceso previo de renovación e substitución desregulada de inmobles existentes, feita sen case que ningún tipo de limitación, que ten xa significado o deterioro visual de moitos antigos núcleos pola indeterminación dos criterios de rehabilitación, ás veces fundamentados na simple aplicación de medidas urxentes, por parte dos propietarios, para mantelos en uso ou evitar a ruína total das construcións e, outras, para habitar unha nova vivenda, sen mediar ningún tipo de achegamento ás condicións formais da paisaxe ou das arquitecturas preexistentes.

A ese respecto, en primeiro lugar, a inclusión dun catálogo de elementos protexidos, no que se incorporan, non soamente os máis senlleiros do concello, senón aqueles outros integrantes do patrimonio rural menor que representan tamén fitos relevantes respecto da imaxe histórica ou etnográfica que caracteriza ao medio rural municipal, e que, polo seu carácter menor, están en risco de desaparición ou transformación por actuacións non reguladas sobre os mesmos, evtará a perda de valores rurais recoñecibles ou, no seu caso, evitará actuacións disconformes sobre os mesmos, garantindo a permanencia do interese ambiental deses bens na configuración da paisaxe visual do contorno. O mantemento dos valores ambientais do medio rural contéplase, dese xeito, baixo un carácter integrador e de calidade visual.

A aplicación dunha normativa específica, derivando da aplicable, segundo os casos, respecto da que recolle o PBA, e aportando exemplos formais fundamentados nas características da edificación do concello, tanto para as reformas ou rehabilitacións das construcións existentes, como para as de obra nova, permitirá paliar a desfiguración das características da edificación tradicional que outorga a súa imaxe aos núcleos, así como fornecer de patróns estéticos e compositivos integradores a calquera outro tipo de nova construción.

Incidindo neses aspectos de mellora das condicións dos asentamentos de poboación, o desenvolvemento do planeamento permitirá dirixir as intervencións sobre as infraestruturas e os elementos de urbanización, por aplicación da normativa específica, asegurando criterios de calidade e sustentabilidade, acordos co medio rural no que se desenvolven (evitar postes e tendidos aéreos, eliminar verquidos de augas sen depurar, realizar a urbanización do viario con materiais e acabados integrados na paisaxe rural, promover o aforro enerxético nas solucións de iluminación pública, favorecer tratamentos do espazo público que manteñan a infiltración natural das augas no terreo, etc.).

O contido exemplarizante da normativa do PBM, en particular, na súa parte gráfica, proporcionará á oficina técnica municipal un instrumento de utilidade para informar os proxectos de obras e outorgar, no seu caso, as correspondentes licenzas, facilitando a supervisión de calquera intervención conforme con criterios de calidade ambiental.

En aplicación das determinacións do planeamento e doutras lexislacións sectoriais concorrentes, a rehabilitación de vivendas no interior dos núcleos deixará de ser unha actividade de urxencia e case que marxinal, nalgúns casos, para evitar a ruína das edificacións, pasando a rexerse por regulacións que aseguran o mantemento da identidade e valores dos asentamentos históricos.

Coa aplicación do correspondente réxime de usos para cada unha das clases e categorías dos solos rústicos protexidos, o desenvolvemento do PBM vai desbotar certos tipos de intervencións sobre o territorio que teñen desfigurado a paisaxe rural con anterioridade.

Todos estes aspectos, consecuencia do desenvolvemento do plan, haberán de encetarse a partir da súa inicial tramitación urbanística que, de acordo co establecido no artigo 64 da Lei 2/2016 e no artigo 156 do Regulamento da Lei do Solo de Galicia, que desenvolve o prescrito nese anterior artigo da Lei, e co inicio da súa tramitación ambiental conforme co regulado no artigo 29 da Lei estatal 21/2013 de "Evaluación Ambiental".

Unha vez verificado ese trámite primeiro, a persoa titular da consellaría competente en materia de urbanismo, remitirá ao órgano ambiental a solicitude de inicio da avaliación ambiental estratéxica simplificada, xunto co borrador do PBM e este Documento Ambiental Estratéxico (DAE).

Cando se tivera rematado o período de consultas, no prazo máximo de dous meses, o órgano ambiental determinará, no seu informe ambiental estratéxico, se o plan ten ou non efectos significativos no medio e, no caso de non prever eses efectos significativos, rematará o procedemento de avaliación ambiental estratéxica simplificada, incorporándose ao PBM os condicionantes ambientais que tivera establecido o informe ambiental estratéxico.

Cando se teña finalizado o trámite ambiental, a persoa titular da consellaría competente en materia de urbanismo, aprobará inicialmente o documento e someterao a información pública durante un prazo mínimo de dous meses. Finalmente, poderá aprobar definitivamente o PBM, previo informe favorable da Comisión Superior de Urbanismo.

8. EFECTOS AMBIENTAIS PREVISIBLES

Conforme coa alternativa de planeamento seleccionada, de seguido, vai proceder a analizarse a valoración global dos efectos sobre cada unha das variables de sustentabilidade, tendo en conta que, dado o carácter do presente PBM, a incidencia ambiental estará centrada nos efectos das delimitacións de solo dos núcleos rurais e nas das distintas clases e categorías de solo rústico protexido que se definen.

Ocupación do solo

Na clasificación e delimitación dos solos de núcleo rural asúmese que se trata dun concello que decrece en poboación, de tal xeito que, aínda que co presente planeamento poida incidirse en medidas de recuperación das actividades económicas e da mellora da calidade de vida, a previsión demográfica non é o único elemento para establecer o ámbito de ocupación dos núcleos rurais delimitados, senón que, fundamentalmente, trátase de recoller, dentro duns límites razoables, as novas vivendas que, en determinados períodos nos que primou o crecemento exterior, foron implantándose na coroa ou perímetro adxacente ás agregacións históricas consolidadas.

Non se promove a reparcelación ou ampliación dos núcleos, circunstancia que, neste tipo de concellos rurais non adoita producirse, senón o recoñecemento da situación actual de feito. Resulta evidente que, os perímetros considerados, deixan lugar á construción dalgunha vivenda nova nos intersticios, favorecendo unha oferta flexible de solo, non tanto como consecuencia das previsións do planeamento como polos baleiros que determina a previa consolidación.

A diferenciación da parcela mínima conforme se trate das zonas ocupadas pola agregación tradicional ou esas ampliacións exteriores, conforme coa alternativa de planeamento seleccionada, permite reducir as afeccións e favorecer a rehabilitación do tecido compacto existente fronte ao recheo de baleiros mediante a tipoloxía exterior de vivendas illadas, incidindo na formación de agregados compactos ou evitando a previa expansión ilimitada segundo o viario. Neste sentido, respecto da ocupación ou consumo do solo, este PBM ten un efecto negativo mínimo e compatible, xa que restrinxe a delimitación dos solos de núcleo rural aos ámbitos previamente consolidados pola edificación, procurando sempre favorecer a rehabilitación das edificacións xa existentes fronte ás actuacións de nova edificación. No presente PBM promóvese un uso sustentábel do solo contendo a súa ocupación e degradación, tal e como se desprende das delimitacións de solo de núcleo rural que se definen, sempre recollendo os agregados de xeito compacto, conforme co patrón histórico do modelo de asentamento poboacional da comarca e facendo que esas liñas de delimitación dirixan os posibles usos construtivos cara a aqueles ámbitos xa consolidados por unha ocupación previa do solo.

Paisaxe

O desenvolvemento do presente PBM vai influír na evolución da paisaxe dos núcleos rurais delimitados. Porén, esas delimitacións dos solos de núcleo rural na alternativa elixida non fan senón recoñecer a situación de feito existente, limitando o anterior crecemento con novas vivendas illadas no contorno dos agregados tradicionais ou históricos, e dese xeito, favorecendo a rehabilitación do tecido tradicional fronte á nova construción. Por terse definido perímetros moi reducidos, admitindo que o concello non medra pero tamén recollendo esa situación de feito, que non pode ser obviada, da existencia de edificación fóra do estricto contorno do agregado histórico, con criterios selectivos respecto da idoneidade dos límites trazados para o solo de núcleo rural, as clasificacións deste tipo de solo van superpoñerse con áreas xa antropizadas con anterioridade.

Como consecuencia da contida magnitude superficial que abranguen, e xunto coas restricións normativas respecto da implantación das novas edificacións, da súa volumetría e dos movementos de terras, os efectos sobre a paisaxe derivadas do desenvolvemento da clasificación dos solos de núcleo rural deste planeamento son avaliados como mínimos e compatibles. Ademais, a delimitación das distintas clases de solos rústicos protexidos contribuirá a unha mellor xestión da paisaxe e á conservación dos seus valores intrínsecos.

Patrimonio natural

No presente PBM recóllese coa clasificación de solo rústico de protección de espazos naturais (SRPEN) o ámbito das ZEC e ZEPA incluídos na Rede Natura 2000 nas beiras do río Limia e pola Veiga de Ponte Liñares, tal e como se atopan definidos na súa delimitación normativa, garantindo así a protección e conservación dos altos valores para a natureza e a biodiversidade que presenta esa área. Do mesmo xeito, incorpora como solo rústico de protección paisaxística (SRPPX) o ámbito que deriva do recoñecemento da existente no contorno do Cadoiro da Fírbeda.

As delimitacións dos solos de núcleo rural, sempre restrinxidas ao contorno do agregado histórico evitan a dispersión iniciada en certos ámbitos. Dese xeito e, ao non incorporarse no planeamento ningún tipo de infraestrutura ou actividade que poida supoñer un menoscabo do solo rústico e mediante a aplicación das ordenanzas respectivas, procura o mantemento dos hábitats existentes, da paisaxe natural e da configuración dos corredores ecolóxicos existentes entre a montaña e a veiga, incidindo na compatibilidade entre o aproveitamento do territorio e a conservación dos recursos naturais, non supoñendo ningún efecto negativo significativo.

Patrimonio cultural

Coa elaboración dun catálogo de elementos a protexer, ademais de recoller todos os bens do patrimonio cultural e, no seu caso, as súas áreas de respecto ou amortecemento, xa sinalados no PBA, o presente planeamento, desenvolve unha relación máis polo miúdo dun amplo conxunto de elementos propios do

patrimonio rural menor (hórreos, muíños, fornos comunais e outras edificacións) que merecen ser conservados como garantía do mentemento dos valores rurais e ambientais característicos da imaxe histórica ou tradicional do concello. Coa identificación de cada un dos bens no catálogo, contribúese ao seu coñecemento, protección e valorización.

A regulación normativa dos bens incluídos no catálogo, remitindo ao tipo de obras admitido conforme don cada grao de protección, incide tamén no mantemento das cualidades dos elementos protexidos, desbotando certas prácticas que, sobre do patrimonio menor anteriormente non catalogado, teñen levado a resultados de certa degradación visual.

Todos estes aspectos, que derivan da aplicación do presente planeamento son avaliados como moi positivos sobre o patrimonio cultural do concello.

Consumo de recursos: ciclos da auga, da enerxía e dos materiais

O obxecto do presente PBM, desenvolvendo as determinacións do PBA, é soamente a delimitación dos solos de núcleos rurais existentes (non incorpora, no caso do concello de Porqueira, ningún solo urbano consolidado) polo que non prevé ningún novo desenvolvemento urbanístico residencial ou industrial que requira dun incremento das necesidades de abastecemento de auga ou de enerxía no municipio.

Trátase, ademais, dun concello que xa ten perdido unha grande parte do seu volume de poboación comparando a situación actual respecto da de mediados do século pasado, ou mesmo de finais do século XIX polo que, a posible transformación ou recuperación do valor de habitabilidade no contorno dos núcleos rurais delimitados, ten, de inicio, garantida a dispoñibilidade de recursos hídricos e, en calquera caso, a evolución das propias dinámicas demográficas dará marxe, no decorrer do tempo, de axustar demandas e necesidades, polo que os efectos sobre o ciclo hídrico das clasificacións do solo de núcleo rural son avaliados como mínimos e compatibles.

O presente planeamento ven referido a un territorio municipal no que, polas súas propias características, os efectos derivados do uso de certos materiais nas actividades construtivas permitidas, soamente van ser relativamente representativos para o caso daqueles procesos de reurbanización interior dos núcleos, a mellora das infraestruturas xa existentes ou a rehabilitación e construción de novas vivendas. Tal e como se desprende da consideración da alternativa de planeamento seleccionada, este tipo de accións van producirse espalladas tanto espacial como temporalmente, e cunhas magnitudes bastante cativas. En calquera caso, pola magnitude agardada e a moi localizada deste tipo de accións, os efectos negativos que delas derivan son considerados como mínimos e compatibles.

Atmosfera e cambio climático

Polas características do ámbito municipal ao que se refire e o marco regulador no que se encaixa, desenvolvendo o Plan Básico Autonómico, o PBM do concello de Porqueira non inclúe, na súa ordenación urbanística, a previsión de novos desenvolvementos residenciais ou industriais, infraestruturas viarias, enerxéticas ou de produción de residuos, senón que se limita á mellora, protección e conservación dos valores dun concello eminentemente rural, sempre baixo os criterios do desenvolvemento sustentábel.

Sociedade e economía

Tanto por procurar unha mellora do medio ambiente e paisaxe rurais, dirixir o esforzo construtivo cara ao interior dos núcleos (primando a rehabilitación fronte á construción de vivenda nova illada) para así poder anticipar un novo escenario na intención de buscar a fixación de poboación residente, como polo feito de proporcionar seguridade xurídica á actividade urbanística que se desenvolva no concello, o presente PBM vai ter efectos globais positivos respecto da sociedade e a economía.

9. EFECTOS PREVISIBLES SOBRE OS PLANS SECTORIAIS E TERRITORIAIS CONCORRENTES

No caso do concello de Porqueira, pola súa localización e o seu carácter como municipio rural que define importantes valores ambientais e da paisaxe, o único planeamento territorial concorrente no seu territorio van ser, como para o resto da Galicia interior, as Directrices de Ordenación do Territorio (DOT).

Conforme coas DOT, o municipio de Porqueira forma parte dos espazos rurais e, atendendo aos tipos que define conforme á función que desempeñan dentro do conxunto dese sistema territorial, está incluído nos denominados espazos rurais intermedios: Trátase de espazos relativamente distantes dos centros urbanos principais e que se organizan funcionalmente a partir das grandes áreas de gravitación dos núcleos do sistema urbano intermedio, neste caso, respecto de Xinzo de Limia como cabeceira dese sistema e da que dista 11,6 km. desde a capital municipal situada no lugar da Forxa. Tamén relativamente próxima, a 16,5 km. atópase a vila de Bande, contemplada coma un nodo para o equilibrio do territorio nas DOT.

Este tipo de espazos rurais intermedios, manteñen unha base produtiva agropecuaria e forestal con diverso grao de desenvolvemento e, no caso de Porqueira, sen unha presenza significativa de iniciativas empresariais non agrícolas e cun nivel de despoboamento que comeza a ser preocupante.

Tal como se recolle nas DOT, a dependencia da especialización agropecuaria aporta risco de vulnerabilidade para estes espazos rurais intermedios, pola volatilidade do sector e pola liberalización dos mercados, ademais de por proceder as políticas agrarias de ámbitos de decisión moi alonxados destes territorios.

Debe considerarse tamén que o concello de Porqueira, como espazo rural intermedio, constituiría un ámbito territorial de transición, pola localización dalgúns dos seus núcleos do sector máis meridional, topográficamente xa asentados en localizacións de media montaña, respecto dos chamados núcleos interiores vinculados ao patrimonio rural, clasificación na que se integrarían os concellos limítrofes de Calvos de Randín e Muíños, así como os inmediatamente próximos de Entrimo e Lobios. Neste sentido, as áreas das serras de Larouco e Xurés, que forman a Raia Seca con Portugal, polas súas características de montaña, poderían ser incluídas, atendendo á clasificación das DOT, como espazos rurais periféricos, pola súa complexa orografía e difícil accesibilidade, así como por unha maior dureza climática que presentan unha moi acusada crise demográfica.

Conforme coas estratexias xerais para o fortalecemento do espazo rural das DOT, requírese dunha política ordenadora transversal na que se integren dun modo coordinado e complementario os instrumentos territoriais definidos pola Lei 10/1995 de Ordenación Territorial de Galicia, cos planeamentos municipais (Plan Básico Municipal, neste caso) e con outros marcos reguladores de singular incidencia, como a Lei 7/2008 da Paisaxe de Galicia, a Lei 9/2001 de Conservación da Natureza ou as estatais 42/2007 do Patrimonio Natural e da Diversidade e a 45/2007 de Desenvolvemento Sustentable do Medio Rural.

As DOT sinalan un conxunto de estratexias xerais para o fortalecemento do espazo rural que se apoian na lexislación urbanística e nos diferentes instrumentos territoriais ou sectoriais con incidencia no territorio, que deberán fixar diferentes niveis de protección e restricción dos usos do solo rústico en función dos valores e o interese dos recursos que presenta, de xeito compatible co mantemento das actividades productivas.

DIRECTRICES DE ORDENACIÓN DO TERRITORIO (DOT)

Obxectivos das DOT

A concordancia do presente PBM con aqueles obxectivos das Directrices de Ordenación do Territorio coas que, para este caso mantén algún tipo de relación vai expoñerse, a xeito de resumo, na táboa que se achega de seguido:

Obxectivo das DOT relacionado co PBM	Grao de contribución do PBM
Fortalecer todos os sistemas de asentamento da comunidade, potenciando as súas funcións, apoiando a súa diversificación, facilitando toda nova implantación ordenada da actividade produtiva, residencial, de equipamento cultural, ocio, lecer, ambiental ou enriquecemento natural.	Contribúe en grande medida
Favorecer a integración e vertebración da diversidade de espazos que forman a nosa comunidade, tanto internamente, entre sí, como respecto aos grandes eixos de desenvolvemento exteriores, ben dos espazos europeos, ben do resto de España.	Contribúe
Consolidar unha rede de núcleos de pequeno e mediano tamaño con capacidade para asegurar a viabilidade demográfica e a xestión de procesos de desenvolvemento de todos os municipios da comunidade, de forma complementaria e coordinada coa organización funcional comarcal na que se insiran.	Contribúe en grande medida
Establecer criterios para a consideración dos condicionantes ambientais, sociais e económicos nas iniciativas urbanísticas e sectoriais.	Contribúe en grande medida
Potenciar os núcleos rurais de Galicia como célula básica do sistema de asentamentos e elemento identificativo do modelo de ocupación tradicional do territorio, outorgando prioridade á súa rehabilitación.	Contribúe en grande medida
Achegar referencias para o desenvolvemento do parque de vivendas e dos solos de actividade de forma coherente co modelo territorial, con criterios de sostibilidade, eficacia, calidade ambiental e consumo racional dos recursos.	Contribúe en grande medida
Activar procesos de renovación e dinamización de espazos deteriorados ou en declive e de ámbitos singulares como os centros históricos e os núcleos rurais.	Contribúe en grande medida
Propoñer medidas integrais e transversais coa finalidade de minorar os efectos da crise demográfica e da despoboación das áreas rurais que máis a acusan.	Contribúe
Establecer orientacións estratéxicas para desenvolver os instrumentos de desenvolvemento rural, así como mecanismos de cooperación e colaboración urbano-rural sobre a base dun maior equilibrio entre o desenvolvemento urbano e o desenvolvemento rural e a protección dos espazos abertos.	Contribúe en grande medida
Establecer criterios de uso do solo rústico que garantan a súa compatibilidade ambiental e as súas potencialidades e impulsen a aparición de novas opcións de desenvolvemento neses espazos, aplicando o concepto e metodoloxías de "desenvolvemento rural con enfoque territorial".	Contribúe en grande medida
Fortalecer os equipamentos e dotacións dos núcleos estruturantes do sistema rural aumentando a súa variedade e elevando os niveis de servizo co fin de aumentar o atractivo destes núcleos como centros de residencia e actividade.	Contribúe
Potenciar as infraestruturas de telecomunicación como factor esencial para a xeración de novas actividades e de redución das desvantaxes derivadas dunha posición afastada dos grandes centros urbanos.	Contribúe
Contribuír a un modelo territorial que teña en conta a potencialidade do territorio na ordenación do medio físico soporte do modelo, analizando a súa capacidade de acollida para os distintos usos.	Contribúe en grande medida
Servir de marco de referencia para a posta en marcha de estratexias de desenvolvemento endógeno, valorizando e potenciando os recursos propios de cada contorno territorial e favorecendo a distribución coherente da poboación na totalidade do territorio galego, dándolles un especial impulso aos procesos socioeconómicos que dinamicen as áreas con menor peso demográfico.	Contribúe en grande medida
Fomentar a recuperación e conservación dos espazos fluviais e as súas contornas co obxectivo de mellorar a funcionalidade ambiental, hidráulica e morfodinámica e contribuír á consecución dos obxectivos ambientais marcados polas directivas europeas para as masas de auga en Galicia.	Contribúe

Obxectivo das DOT relacionado co PBM	Grao de contribución do PBM
Combater o fenómeno do cambio climático, para o que se propón afondar no coñecemento das súas evidencias en Galicia e actuar decididamente nos principais sectores que contribúen ás emisións de gases de efecto invernadoiro, de acordo cos principios recollidos na Estratexia galega fronte ao cambio climático.	Contribúe
Protexer o patrimonio natural, cultural e paisaxístico, así como o sistema rural, sinais de identidade de Galicia, garantindo a súa conservación e establecendo as medidas necesarias para o seu mantemento e mellora, como factores de atracción espacial e fundamentos da calidade de vida, incentivando a súa valorización mediante unha perspectiva territorial organizadora.	Contribúe en grande medida
Preservar as diferentes tipoloxías de paisaxes, pois trátase dun recurso patrimonial e natural incuestionable que participa do interese xeral nos aspectos ecolóxicos, culturais, económicos e sociais da nosa Comunidade.	Contribúe en grande medida
Previr e minimizar os efectos derivados de riscos naturais e tecnolóxicos, incorporando a avaliación e xestión de riscos na formulación dos restantes instrumentos de ordenación do territorio e do urbanismo.	Contribúe en grande medida

Sistema de asentamentos e espazo rural

Conforme co modelo territorial xerarquizado do sistema de asentamentos que configura as DOT, no concello de Porqueira soamente a capital municipal (A Forxa) sería un "núcleo principal do resto dos concellos", existindo un total doutros 5 "núcleos principais das parroquias rurais" e pertencendo os demais asentamentos ao grupo dos denominados "resto dos asentamentos". Tal como xa se indicou con anterioridade, o municipio corresponderíase cos que as DOT chama "espazos rurais intermedios". Polo tanto, a concordancia coas liñas estratéxicas, neste caso, respecto do establecido polas DOT para a política territorial de Galicia serían as seguintes:

Liñas estratéxicas da política territorial

A. Favorecer a compactidade, harmonizar o desenvolvemento das cidades e previr a urbanización difusa.

O presente PBM delimita os asentamentos rurais con criterios de estricto recoñecemento do agregado compacto existente, sendo totalmente coherente con esta liña estratéxica. Esta opción, ademais, favorece as actuacións de rehabilitación do numeroso conxunto de edificacións de tipoloxía tradicional agora abandonadas ou sen uso, fronte ao crecemento exterior con vivenda nova.

B. Fortalecer os núcleos tradicionais, o litoral e valorizar o territorio.

No presente PBM, ao tratarse dunha delimitación de núcleos rurais existentes, a propia ordenación resulta coincidente cun dos criterios básicos mencionados nas DOT para acadar a sustentabilidade ambiental.

C. Mellorar a accesibilidade, a mobilidade e as comunicacións no territorio.

O presente PBM contribúe a fortalecer os vínculos internos dos asentamentos de poboación, recoñecendo a estrutura parroquial de relacións e promovendo a mellora das infraestruturas existentes e da súa integración ambiental, fomentando a recuperación do atractivo dos núcleos rurais como lugar de residencia e de actividades compatíbles.

D. Frear o despoboamento rural e favorecer o reequilibrio territorial.

A incidencia da ordenación na recuperación e valorización do medio rural no seu conxunto, potenciando as súas cualidades intrínsecas como apoio para o desenvolvemento de novas oportunidades, anticipa a configuración do interese de habitar nun rural de calidade como medio de atraer nova poboación e actividade.

E. Potenciar o sector primario como parte esencial do medio rural.

A clasificación e categorización dos solos rústicos de protección e, en particular, aqueles que se corresponden coa concentración parcelaria e os montes veciñais en man común, así como a salvagarda dos valores naturais e ambientais do territorio por parte deste PBM, procura a preservación do solo como recurso, de xeito que se favorece o desenvolvemento do sector primario, ao tempo que se incrementa o valor de habitabilidade nos núcleos buscando fixar nova poboación arredor destes recursos.

F. Protexer o patrimonio natural e cultural.

Tal e como xa se referira en apartados anteriores, a clasificación e categorización dos solos rústicos e as ordenanzas que regulan o seu uso que se achegan con este PBM, permiten a conservación dos recursos naturais e dos valores que outorgan calidade ambiental e paisaxística ao concello de Porqueira.

Pola súa banda, a inclusión dun catálogo amplo daqueles elementos que integran o patrimonio cultural, recollendo moitos máis elementos dos que, estrictamente contemplaba o PBA que se desenvolve, así como a determinación de contornos de respecto ou protección, son determinacións que contribúen maiormente á protección e valorización do patrimonio cultural.

G. Incorporar a perspectiva do metabolismo urbano para unha maior eficiencia ambiental.

A través da propia normativa deste PBM, van regularse os usos e actividades que facultan o establecemento de garantías de calidade ambiental. Ao non contemplar nin solos urbanos, nin industriais, este planeamento contribúe a unha mellor calidade ambiental e evitar a emisión de gases de efecto invernadoiro.

H. Afianzar o protagonismo exterior de Galicia.

A localización do concello de Porqueira na proximidade da denominada "raia seca" da fronteira con Portugal e preto do ámbito do parque natural transfronteirizo Gerês-Xurés, todas as medidas que o presente planeamento contempla para protexer e valorizar os atractivos da paisaxe rural, da natureza e dos asentamentos rurais de Porqueira, poden incidir en favorecer no municipio un turismo rural de calidade e promover o seu protagonismo no exterior de Galicia.

Determinacións das DOT

Faise referencia neste epígrafe a aquelas determinacións específicas das DOT que teñen máis incidencia sobre o presente planeamento e que serían as seguintes:

2.4. Determinacións para os núcleos principais dos restantes concellos e parroquias rurais

Determinacións excluíntes

2.4.1. Constitúen núcleos principais dos restantes concellos e das parroquias rurais aqueles onde se localice a capitalidade municipal, así como aqueloutros que comparativamente desempeñan unha maior centralidade socioeconómica no seu ámbito.

2.4.2. Procurarase que se concentren nos núcleos principais dos concellos as dotacións básicas de tipo administrativo, docente, sanitario, cultural e demais servizos de carácter local.

Determinacións orientativas

2.4.3. O planeamento urbanístico municipal e os plans e programas das administracións considerarán os ámbitos parroquiais nos seus diagnósticos para a planificación, e procurarán localizar as súas actuacións de dotación ou desenvolvemento nos núcleos principais das citadas parroquias, aproveitando o seu carácter de centralidade e relación parroquial para optimizar a rendibilidade social dos recursos.

2.4.4. Facilitarase a accesibilidade local desde os núcleos rurais dependentes, mediante a mellora das redes viarias de proximidade e impulsando estratexias de transporte público de baixa intensidade.

A xerarquización dos núcleos rurais que recolle o presente PBA é coherente coas determinacións das DOT expresadas con anterioridade, sendo, de feito, o núcleo principal do concello, o asentamento rural da Forxa, onde se atopan xa radicadas as dotacións básicas: edificio administrativo do Concello, Centro de Saúde, Piscina Municipal e instalacións deportivas, Centro de Maiores, etc. Pola súa banda, nas cabeceiras de parroquia (núcleos principais das parroquias rurais) veñen dispoñéndose, nos últimos tempos, aproveitando vellas escolas e outras edificacións, Velatorios e Centros Sociais. Neste planeamento, recoñecendo o carácter veciñal dos fornos comunais que, de antigo, se atopaban distribuídos por cada un dos asentamentos, avánzase a alternativa dunha posible rehabilitación dos que xa se atopan arruinados para recuperar un uso que xa teñen algúns dos que se conservaron como local veciñal.

7. O Patrimonio natural

7.1.1. Os instrumentos de ordenación territorial e urbanística incorporarán as accións e medidas necesarias para garantir a protección dos recursos naturais e incentivar a mellora da calidade ambiental do territorio, garantindo o seu uso sostible por parte da sociedade.

7.1.4. Na elaboración e redacción dos diferentes instrumentos de ordenación do territorio e urbanísticos teranse presentes os catálogos de especies ameazadas, os correspondentes plans de conservación e documentación concorrente.

7.2.3. Os instrumentos de ordenación do territorio e do planeamento urbanístico incorporarán unha análise específica, de carácter supramunicipal, acerca da conectividade dos ecosistemas e biotopos, integrando valores produtivos e a compoñente paisaxística, co fin de evitar o fraccionamento do solo rústico.

Tal e como se indica na Memoria e Análise do Modelo de Asentamento Poboacional do presente PBM, foron incorporadas as delimitacións tanto da zona natural protexida da Veiga de Ponte Liñares, como espazo da Rede Natura 2000 adxacente ao río Limia e conforme co ámbito que deriva da súa declaración, así como o ámbito correspondente á área paisaxística do Cadoiro da Fírbeda coas clasificacións de solo rústico de protección que lles atinxen.

A conectividade entre os distintos solos rústicos protexidos que recolle o presente PBM, fundamentada na propia configuración orográfica e xeomorfolóxica do concello de Porqueira, así como o feito de non tratarse dunha ordenación que formule novas infraestruturas ou calquera outro elemento que supoña a fractura desas contornas, son determinacións que aseguran a coherencia respecto destes aspectos das DOT.

8. A Paisaxe

8.1. As administracións públicas integrarán, conforme aos criterios da Lei 7/2008 de 7 de xuño de Protección da Paisaxe de Galicia, a consideración da paisaxe nos instrumentos de ordenación territorial e urbanística, así como noutras políticas sectoriais que poidan producir un impacto directo ou indirecto sobre ela.

8.5. En ausencia dos Catálogos e Directrices de paisaxe, os instrumentos de ordenación do territorio e do planeamento urbanístico considerarán a perspectiva global e integral da paisaxe e seguirán as definicións e criterios xerais recollidos na parte correspondente da Memoria destas Directrices.

No presente PBM, tal e como se indica, inclúese a área de especial interese paisaxístico delimitada no contorno do Cadoiro da Fírbeda, co ámbito que determina a súa inclusión no Catálogo das paisaxes de Galicia e que xa recolleu o PBA. Tamén se realiza unha análise sintética da paisaxe do concello como parte da documentación que e aporta neste Documento Ambiental Estratéxico e recóllese un itinerario paisaxístico que permite percorrer os contornos de maior valor e as principais singularidades da paisaxe de Porqueira.

9. O Patrimonio cultural

9.5. Os instrumentos de ordenación territorial e urbanística deberán incorporar as accións e medidas necesarias para garantir a protección e conservación dos ámbitos de interese do patrimonio cultural relacionados no Anexo IV, así como aqueles outros ámbitos susceptibles de presentar valores patrimoniais de calquera das súas manifestacións.

No catálogo do presente PBM, non soamente se inclúen aqueles bens que están recollidos no PBA para o concello de Porqueira, senón que se identifican e referencian outros moitos elementos con valor patrimonial a partir dun inventario específico ("Catalogación do patrimonio cultural, discurso histórico e ordenación do territorio da Alta Limia". Xulio Rodríguez González e colaboradores) publicado, aos efectos de consulta na aplicación web www.altalimia.org e que, conforme coa vontade dos autores, ten a finalidade de que cada un dos concellos da comarca poida integrar esa catalogación nas súas respectivas figuras de planeamento.

Estes elementos, contrastados coa información dos traballos de campo, constitúen un conxunto de bens que complementan a catalogación de urxencia do PBA e permite, coa súa protección, unha salvagarda efectiva do patrimonio cultural de Porqueira, mesmo a daqueles elementos do patrimonio rural menor mais que conforman a identidade histórica dos núcleos ou da paisaxe rural, garantindo dese xeito a súa conservación e valorización.

PLANS SECTORIAIS E OUTRAS DETERMINACIÓNS SUPRAMUNICIPAIS CONCORRENTES

O concello de Porqueira non está afectado por ningún proxecto do Plan Eólico de Galicia.

Tampouco existe no concello ningunha instalación ou infraestrutura do Plan sectorial de implantación e desenvolvemento das infraestruturas da Xunta de Galicia xestionadas por RETEGAL.

Ningunha das liñas de alta tensión que chegan á subestación de Xinzo ou saen da central do Encoro das Conchas pasa, no seu percorrido, polo interior do concello de Porqueira.

Existe unha concesión mineira para extracción de grava en vigor e con actividade preto da Veiga de Ponte Liñares a nome da empresa Áridos Dacal que se recolle nos planos de ordenación.

10. MEDIDAS PREVISTAS PARA PREVI, REDUCIR E CORRIR EFECTOS NEGATIVOS NO MEDIO

Un dos obxectivos fundamentais do presente PBM, en desenvolvemento do correspondente Plan Básico Autonómico para un concello como o de Porqueira, (caracterizado pola permanencia dun sistema de asentamentos rurais de orixe tradicional e de morfoloxía máis ou menos compacta, arredor dos que foron implantándose algunhas novas vivendas illadas e diseminadas pola súa anterior coroa agraria, nun período, a partir dos anos setenta, no que se viñera producir unha certa renovación do tecido construído preexistente) vai ser o de limitar a continuidade desa previa transformación indiscriminada do solo agropecuario como soporte de novas edificacións. Este tipo de ampliacións do solo dos núcleos, aínda que ven sendo pouco significativa na súa dimensión territorial, e bastante restrinxida en cifras absolutas, de non ser regulada, podería producir efectos negativos na ocupación do solo e, como consecuencia, a perda das potencialidades do sector primario ou dos valores da paisaxe rural que fundamentan as posibilidades de desenvolvemento económico do municipio.

Neste sentido, as delimitacións do solo de núcleo rural definidas na alternativa de planeamento elixida, non fan senón recoñecer a situación de feito existente, para voltar dirixir calquera posible nova construción cara ao contorno xa definido polas agregacións rurais preexistentes, procurando favorecer a compactidade dos asentamentos de poboación e evitando un innecesario consumo de solo para tal finalidade.

O novo planeamento vai proporcionar un marco legal que outorga seguridade xurídica, en materia de ordenación urbanística para as intervencións a escala municipal, atendendo á protección dos valores culturais ou etnográficos do concello e superando definitivamente as carencias que, nese sentido, houbo con anterioridade.

Polas propias características do planeamento que, fundamentalmente, incide na protección, rehabilitación e mellora do medio rural, conforme coa morfoloxía do propio concello, os efectos negativos sobre certas variables ambientais son sempre de carácter mínimo e as medidas para evitar e/ou reducir tales efectos, son incorporadas no planeamento conforme co detalle ou especificación das mesmas que, de seguido, se desenvolve:

Ocupación do solo

Tal e como se indica, o presente PBM desenvolve unhas delimitacións estrictas dos asentamentos rurais existentes, sempre a favor da propia tipoloxía compacta dos mesmos, polo que as posibilidades de nova construción quedan moi limitadas e sempre se dirixen cara aos baleiros xa presentes na actual consolidación deses núcleos rurais. A intención fundamental deste planeamento, a prater da propia tipoloxía demográfica e da edificación do concello, é procurar a rehabilitación dun grande parque inmobiliario existente no interior das delimitacións que se formulan, antes que favorecer máis consumo de solo no perímetro das mesmas. Nun concello cun grande número de vivendas sen uso ou abandonadas e en ruína, esta vai ser unha medida fundamental para minimizar a ocupación do solo.

Debe sinalarse ademais, a este respecto, que a forma interna dos asentamentos delimitados (agás aqueles mínimos crecementos en nova vivenda illada ou as expansións ao longo da estrada OU-301) chegou a superar os 3.000 habitantes polos anos corenta do pasado século case que no mesmo ámbito espacial que agora ocupan eses núcleos con pouco máis de 800 habitantes.

Paisaxe

Nas ordenanzas de regulación da edificación e dos usos do solo que incorpora o presente PBM, introdúcense as medidas precisas para que, na execución das intervencións de construción e demais actuacións que poidan derivar do desenvolvemento deste planeamento, se garanta a integración paisaxística das mesmas. Con esa finalidade, remítese nas ordenanzas a criterios de integración e apórtanse, nas relativas á edificación, exemplos gráficos que orientan acerca da mellor integración ambiental das construcións, facendo tamén referencia ás guías de boas prácticas publicadas polo Instituto de Estudos do Territorio (en particular, respecto da Guía de Boas Prácticas para a Intervención sobre o Medio Rural).

Patrimonio natural

No PBM procúrase unha protección integrada dos valores ambientais e naturais do concello, poñendo as bases dunha diversificación das iniciativas de desenvolvemento (turismo rural ou de habitación, agropecuaria cualificada, etc.) a partir da valorización dos recursos que lle son propios ao espazo rural. Ademais, defínense os distintos tipos de solo rústico protexido conforme cos criterios que van derivar das diferentes lexislacións sectoriais e valorizando o carácter medioambiental de moitos dos seus ámbitos.

Na categorización do solo rústico recóllense, conforme coa protección correspondente, tanto as áreas naturais que se atopan incorporadas na Rede Natura 2000 da ZEC da Veiga de Ponte Liñares e ZEPA do Limia, así como o contorno paisaxístico do Cadoiro da Fírbeda.

Mediante a propia sistemática de clasificación dos solos rústicos protexidos, arraigada na específica configuración orográfica do concello de Porqueira, vai procurarse a configuración de corredores ecolóxicos, en particular, conforme coa vinculación territorial que proporciona o seguemento da rede hidrolóxica municipal para enlazar os espazos de montaña coas ribeiras do Limia

.Dese xeito, na aplicación das ordenanzas reguladoras dos usos do solo deste PBM, xunto co establecido na Lei 2/2016 e nas correspondentes normativas sectoriais, vai garantirse a protección do patrimonio natural.

Patrimonio cultural

Tal e como se sinalou con anterioridade, o presente PBM incorpora un amplo catálogo de elementos de interese patrimonial no que se recollen non soamente os valores máis senlleiros, senon todo o patrimonio menor de carácter etnográfico e histórico que, neste tipo de concellos de base rural, constitúen o sinal de identidade da ocupación do territorio. A normativa ao respecto, que contén este PBM, asegura a non afectación destes bens e a súa permanencia como elementos de valor.

Consumo de recursos, ciclos da auga, da enerxía e dos materiais

O presente PBM contempla a protección do solo rústico das bacías dos ríos coa finalidade de garantir a calidade das augas Nas ordenanzas exprésase que nas melloras da urbanización no interior dos núcleos rurais procurárase pavimentacións que aseguren manter a infiltración natural no terreo.

Evítase o consumo innecesario do espazo e límitanse os movementos de terras ou a produción de residuos da construción, tanto mediante a definición dos solos de núcleo rural, como mediante a referencia na normativa incidindo neses aspectos.

Un concello fortemente ruralizado, cun volume de poboación reducido e densidades de ocupación do solo baixas, como é o caso, non adoita supoñer demandas enerxéticas significativas. Ademais, pola súa propia dimensión e polo carácter concentrado ou compacto dos seus asentamentos de poboación, constitúe un caso característico no que, a implantación de sistemas de subministro enerxético a partir de fontes renovables, pode resolver as necesidades ou demandas dos seus habitantes. Mesmo o feito de non incluír, este planeamento, novos desenvolvementos urbanos ou industriais, asegura a contención das emisións contaminantes.

A propia selección da alternativa de ordenación trata de minimizar o desenvolvemento mediante novas vivendas sobre solo baleiro, favorecendo a rehabilitación e recuperación do patrimonio construído, a reutilización e o reciclaxe das construcións existentes. Neste seintido, no presente planeamento, axústanse as posibilidades de nova construción conforme co moi educido consumo de solo que deriva da estrita delimitación dos tecidos preexistentes. Tamén na normativa, regúlase os procesos de construción conforme coas esixencias da lexislación vixente no tocante ao tratamento e depósito dos residuos xenerados ou prevención da contaminación por partículas en suspensión ou como consecuencia das emisións da maquinaria de construción..

Atmosfera e cambio climático

O maior risco de contaminación neste tipo de concellos, adoita estar referido aos verquidos agrogandeiros, sobre todo no caso das granxas, no emprego de substancias químicas fertilizantes ou fitosanitarias e, cun carácter fortemente estacional, aos incendios e queimas. O planeamento, na súa normativa remite á observación das medidas que derivan da aplicación da lexislación sectorial no uso de fertilizantes ou pesticidas, así como á aplicación da lexislación vixente acerca da prevención e defensa contra os incendios forestais en Galicia.

As ordenanzas deste PBM determinan medidas de conservación e mantemento do arboredo como imedida para favorecer a fixación do carbono atmosférico e contribuír a mitigar o cambio climático. O propio mantemento do arboredo ripícola que deriva dos solos rústicos de protección das augas, constituídos como auténticos corredores ecolóxicos entre o monte e a veiga, contribúe tamén ao mantemento da calidade do aire.

O feito, xa mencionado, da compactidade do solo de núcleos clasificado e, fundamentalmente, a ausencia doutro tipo de desenvolvementos, de tipo urbano ou industrial, son circunstancias que garanten a minimización de dalquera tipo de impactos na atmosfera.

11. SEGUIMIENTO AMBIENTAL DO PLAN

A partir da súa aprobación definitiva, haberá de establecerse un sistema de avaliación continua da incidencia do PBM coa finalidade de verificar se as medidas anteriormente descritas como previstas para evitar ou minguar os posibles efectos negativos do planeamento acadan os obxectivos agardados, así como para evidenciar calquera outro impacto ambiental non contemplado.

O conxunto de indicadores que se avanza para avaliar e medir a evolución das variables que se sinalan, será o que se expresa de seguido:

1. Ocupación do solo

Indicador: Consumo de solo planificado

Descrición: Indicador do grao de consumo de solo potencial por urbanización no concello.

Unidade de medida: Porcentaxe %

Fonte de datos: PBM

Método de cálculo: Superficie (ha) de núcleo rural / superficie (ha) do concello.

Actualización: Modificacións puntuais ou revisións do PBM.

Indicador: Consumo de solo executado

Descrición: Indicador do grao de consumo de solo real (executado) por urbanización no concello

Unidade de medida: Porcentaxe %

Fonte de datos: Municipal.

Método de cálculo: Superficie (ha) de núcleo rural construído ou urbanizado / superficie (ha) do concello.

Actualización: Modificacións puntuais ou revisións do PBM.

Indicador: Cuberta de solo

Descrición: Superficie destinada a cultivos agrícolas, pasteiros, uso forestal, natural e artificial.

Unidade de medida: Porcentaxe % da superficie total.

Fonte de datos: Mapa SIOSE ou mapa de uso do solo municipal.

Método de cálculo: Medición sobre mapas.

Actualización: Anual.

Indicador: Planificación forestal

Descrición: Superficie forestal ordenada.

Unidade de medida: Porcentaxe % de superficie forestal ordenada / superficie total.

Fonte de datos: Rexistros da Dirección Xeral da Xunta de Galicia con competencias en ordenación forestal.

Actualización: Anual.

Indicador: Aproveitamento forestal

Descrición: Superficie de especies forestais autóctonas ou alóctonas.

Unidade de medida: Porcentaxe % de superficie forestal / superficie total.

Fonte de datos: Rexistros da Dirección Xeral da Xunta de Galicia con competencias en ordenación forestal.

Actualización: Anual.

Indicador: Incendios forestais

Descrición: Superficie e número de incendios forestais.

Unidade de medida: ha e número.

Fonte de datos: Rexistros da Dirección Xeral da Xunta de Galicia con competencias en ordenación forestal.

Actualización: Anual.

2. Paisaxe

Indicador: Puntos acondicionados para aproveitamento da paisaxe

Descrición: Número de puntos con calidade escénica adecuados para uso público

Unidade de medida: Número de puntos acondicionados.

Fonte de datos: Municipal.

Método de cálculo: Contabilización

Actualización: Anual

Indicador: Actuacións públicas e privadas para a protección, xestión e ordenación da paisaxe

Descrición: Nº actuacións dentro da definición de protección, xestión e ordenación paisaxe no Conv. Europeo da Paisaxe.

Unidade de medida: Número de actuacións.

Fonte de datos: Municipal.

Método de cálculo: Contabilización

Actualización: Anual

Indicador: Evolución das unidades de paisaxe

Descrición: Evolución superficies de cada unidade de paisaxe delimitada no Catálogo das paisaxes de Galicia.

Unidade de medida: Superficie variación.

Fonte de datos: Catálogo paisaxes e informe Xunta sobre estado da paisaxe galega.

Método de cálculo: Medición e datos.

Actualización: Cada 4 anos.

3. Patrimonio natural

Indicador: Espazos e áreas protexidas

Descrición: Superficie en ha de espazos e áreas que se inclúan nalguna das categorías da Lei 5/2019 do patrimonio natural e da biodiversidade de Galicia, así como aqueles outros recollidos nos instrumentos de ordenación do territorio con incidencia no planeamento municipal.

Unidade de medida: Superficie en ha.

Fonte de datos: Consellaría con competencias en medio ambiente.

Actualización: Anual.

4. Patrimonio cultural

Indicador: Bens protexidos

Descrición: Nº de bens ou elementos interese cultural protexidos baixo algunha figura da Lei 5/2016 de Patr. Cultural.

Unidade de medida: Número.

Fonte de datos: Consellaría con competencias en materia de patrimonio cultural.

Actualización: Anual.

5. Ciclo hídrico

Indicador: Abastecemento de auga municipal

Descrición: Avalía o consumo de auga subministrado pola rede de abastecemento municipal, así como as perdas rexistradas na rede de distribución. Considera o consumo total dos sectores doméstico, comercial e industrial, os equipamentos e servizos municipais e, para, como é o caso, nos concellos rurais, o consumo das explotacións agropecuarias.

Unidade de medida: Litros / (habitante equivalente x día)

Fonte de datos: Empresa subministradora.

Método de cálculo: Abastecemento diario (consumo doméstico + consumo industrial + consumo comercio + consumo equipamentos e servizos municipais + perdas rede de distribución + consumo agrogandeiro) / número de habitantes

Actualización: Trimestral.

Indicador: Saneamento de augas residuais

Descrición: Avalía a porcentaxe de poboación conectada a sistemas de saneamento.

Unidade de medida: Porcentaxe %

Fonte de datos: Concello, EIEL.

Método de cálculo: Poboación conectada á rede de saneamento / poboación total

Actualización: Anual.

Indicador: Emisións totais á auga por actividades económicas

Descrición: Informe sobre o volume de emisións á auga xeradas polas actividades económicas.

Unidade de medida: t/ano

Fonte de datos: Rexistro estatal de emisións e fontes contaminantes

Método de cálculo: Producción total de emisións

Actualización: Anual.

Indicador: Número de puntos de verquido

Descrición: Número de puntos de verquido a ríos.

Unidade de medida: Unidades.

Fonte de datos: Inventario de verquidos do organismo de conca.

Método de cálculo: Contabilización.

Actualización: Anual.

6. Enerxía

Indicador: Consumo anual de enerxía en equipamentos municipais

Descrición: Consumo anual de enerxía (electricidade, calefacción e auga quente) equipam. municipais por hab. censado

Unidade de medida: kWh/habitante

Fonte de datos: Facturas electricidade, calefacción, auga quente e padrón de habitantes

Método de cálculo: Consumo total de enerxía / número de habitantes censados

Actualización: Anual.

Indicador: Producción autónoma de enerxía en equipamentos municipais

Descrición: Número de edificios ou equipamentos con produción autónoma de electricidade, auga quente ou calefacción mediante sistemas de paneis solares térmicos ou fotovoltaicos, eólica, xeotérmica ou caldeiras de biomasa con subministro local.

Unidade de medida: Número de edificios ou equipamentos.

Fonte de datos: Municipal.

Método de cálculo: Contabilización.

Actualización: Anual.

Indicador: Sistema de iluminación de baixo consumo

Descrición: Grao implantación sistemas iluminación baixo consumo infraestruturas e equiamentos. colectivos existentes ou programados

Unidade de medida: Porcentaxe %

Fonte de datos: Municipal.

Método de cálculo: Nº sistemas iluminación baixo consumo / nº sistemas de iluminación totais

Actualización: Anual.

7. Ciclo de materiais

Indicador: Xeración de residuos urbanos

Descrición: Cantidade de residuos urbanos producidos.

Unidade de medida: kg / habitante

Fonte de datos: Municipal, Deputación ou Empresa concesionaria do servizo.

Método de cálculo: total Resíduos Urbanos (RU) recollidos / nº habitantes

Actualización: Anual.

Indicador: Xeración de residuos perigosos

Descrición: Cantidade total residuos xerados por industrias e empresas situadas no concello.

Unidade de medida: t de residuos perigosos xerados

Fonte de datos: Sistema de Información de Resíduos de Galicia. CMATV.

Actualización: Anual.

Indicador: Recollida selectiva de Resíduos Urbanos

Descrición: Medición da eficacia da recollida selectiva. Calcula a porcentaxe entre a recollida selectiva neta (fraccións contabilizadas na recollida selectiva bruta descontando as cantidades de materiais improprios en cada sistema de recollida) e a recollida selectiva bruta (cálculo incluíndo o total de residuos recollidos).

Unidade de medida: Porcentaxe %.

Fonte de datos: Empresas recollida selectiva.

Método de cálculo: Resíduos propios - Resíduos improprios / Resíduos xerados.

Actualización: Anual.

8. Atmosfera e cambio climático

Indicador: Emisións á atmosfera de orixe industrial

Descrición: Volume de emisións á atmosfera xerados polas instalacións de produción industrial situadas no concello. Distingue entre as emisións de gases de efecto invernadoiro: CO₂, CH₄, N₂O, HFC, SF₆, PFC.

Unidade de medida: t/ano

Fonte de datos: Rexistro estatal de emisións e fontes contaminantes EPER-PRTR.

Actualización: Anual.

Indicador: Exposición da poboación á contaminación acústica

Descrición: Información acerca da porcentaxe de poboación afectada polo ruído segundo o índice L_{den} nos eixos viarios ou ferroviarios (no seu caso).

Unidade de medida: Nº de persoas, vivendas, hospitais e centros educativos.

Fonte de datos: Mapas estratéxicos de ruído (CEDEX, estatal) e autonómico (Dir. Xeral Infraestruturas CMATV)

Método de cálculo: Nº de persoas, vivendas, hospitais e centros educativos por intervalos de valores de L_{den} de 55, 65 e superiores a 75 dB(A).

Actualización: Cada cinco anos.

9. Sociedade

Indicador: Evolución da poboación

Descrición: Avaliación da dinámica demográfica ao longo do tempo.

Unidade de medida: Nº total de habitantes.

Fonte de datos: Instituto Galego de Estatística (IGE).

Método de cálculo: Contabilización.

Actualización: Anual.

Indicador: Taxa total de emprego

Descrición: Proporción de perosas ocupadas con idades entre 15 e 64 anos.

Unidade de medida: Porcentaxe %.

Fonte de datos: Instituto Galego de Estatística (IGE).

Método de cálculo: Nº persoas ocupadas / Nº persoas en idade activa.

Actualización: Anual.

Indicador: Crecedemento vexetativo

Descrición: Mide ou avalía os ritmos de crecedemento ou regresión da poboación.

Unidade de medida: Nº de habitantes.

Fonte de datos: Instituto Galego de Estatística (IGE).

Método de cálculo: Nº de nacementos - Nº de defuncións.

Actualización: Anual.

10. Economía

Indicador: Empresas con sistema de xestión ambiental

Descrición: Avalía a integración da compoñente ambiental nos sistemas de produción radicados no concello conforme dos sistemas de xestión ambiental, sendo os máis estendidos na actualidade o das normas ISO 14001 e o sistema comunitario de xestión e auditoría ambiental (EMAS).

Unidade de medida: Porcentaxe %.

Fonte de datos: Rexistro EMAS.

Método de cálculo: Nº empresas con impalntación sistema de xestión ambiental / Nº total de empresas

Actualización: Anual.

Indicador: Empresas con Autorización Ambiental Integrada (IPPC)

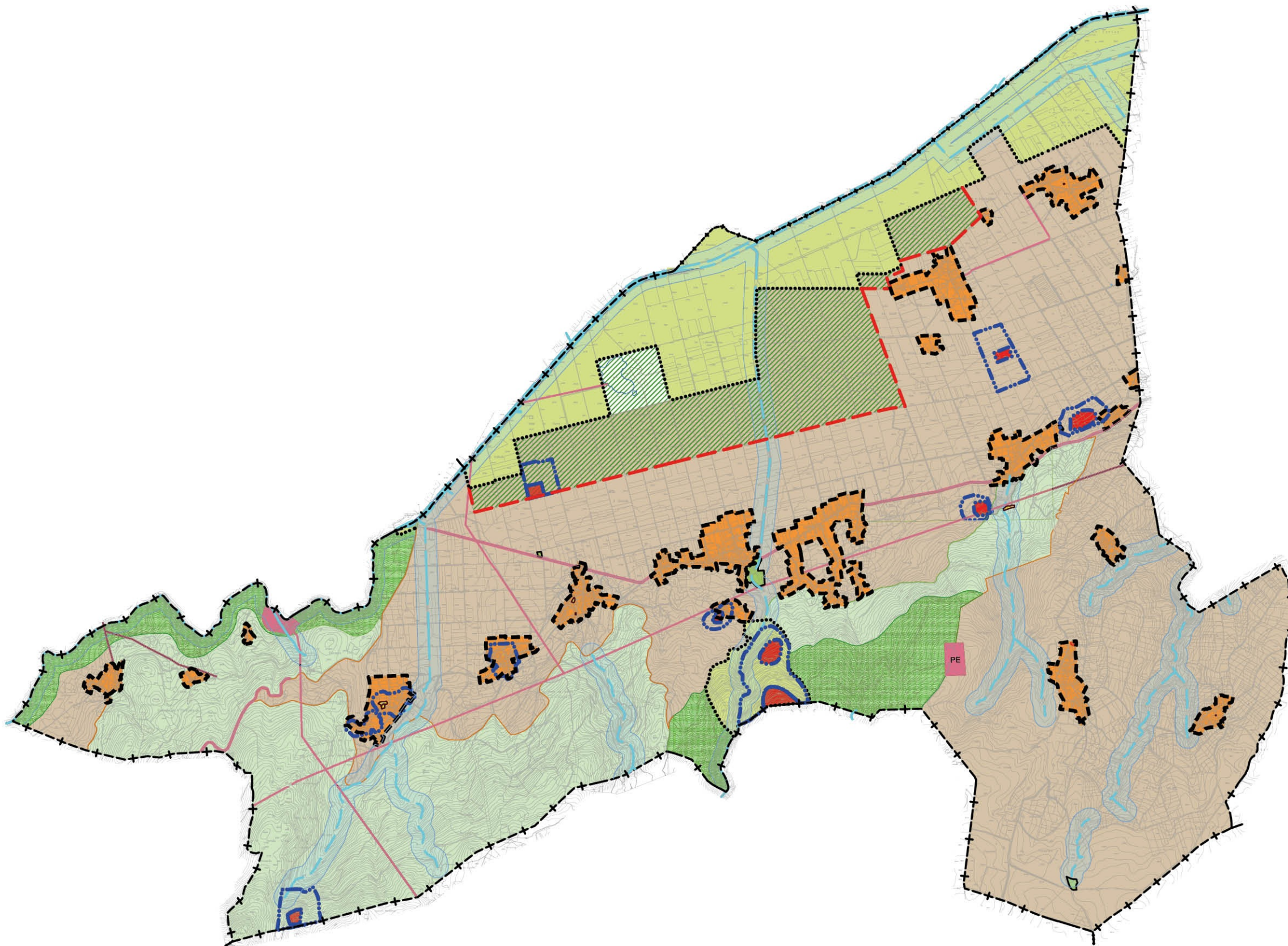
Descrición: Contabiliza o número de empresas con Autorización Ambiental Integrada.

Unidade de medida: Nº de empresas

Fonte de datos: Rexistro IPPC - Consellaría con competencias en medio ambiente.

Método de cálculo: Contabilización.

Actualización: Anual.

CONCELLO DE PORQUEIRA XUNTA DE GALICIA

PLAN BÁSICO MUNICIPAL

González-Cebrán e colaboradores

Borrador do plan para avaliación ambiental
estratéxica

32062_PBM_2020_B

AAE-Plano da alternativa 0

Xullo-20 - ETRS89/UTM 29N

AAE_02ALT0

1:40000

0 400 800 1200 1600 2000 m

